

GRONG[®] kommune

- Et aktivt og robust regionsenter
med livskvalitet og mangfold

Årsbudsjett 2019

Handlingsplan 2019

Økonomiplan 2019-2022

**Rådmannens forslag
12.11.2018**

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Kommunestyrets vedtak i sak, møte 20.12.2018 settes inn her.	4
2	Sammendrag av budsjett og økonomiplan.....	4
2.1	Innledning.....	4
2.2	Investeringsiltak:	4
2.3	Generelle kommentarer til budsjett og økonomiplan.	4
2.4	Omstillingsbehov fremover.	7
2.5	Positive og negative elementer i forslaget til budsjett og økonomiplan:.....	9
2.6	Reduksjoner i stillinger	10
2.7	Sluttord.....	11
3	Utarbeidelse av årsbudsjettet i praksis.....	13
4	Visjon og overordna strategier.....	14
5	Selvkost	14
6	Organisering.....	15
6.1	Politisk organisering.....	15
6.2	Administrativ organisering.....	16
6.3	Faste styringsaktiviteter Grong kommune.....	16
7	Befolkningsutvikling	17
7.1	Innledning.....	17
7.2	Befolkningsutvikling 2001- 2018 og prognose 2019-2040	18
8	Rammebetingelser	19
8.1	Lønnsbudsjettering	19
8.2	Sosiale kostnader	19
8.3	Pensjon	19
8.4	Arbeidsmiljø og utviklingen av tilstedeværelse.	20
8.5	Skatt, rammetilskudd og inntektsutjevning	21
8.6	Kapitalkostnader.....	31
8.7	Flyktninger	33
8.8	Netto driftsresultat legg inn når vi har fått økplan ok.....	35
8.9	Eiendomsskatt	35
8.10	Konsesjonsavgifter	37
8.11	Konsesjonskraftinntektene	37
8.12	Disposisjonsfond og investeringsfond.....	38
9	Netto driftsutgifter fordelt mellom rammeområdene.	38
10	Utfordringer for 2019 – 2022.	41
10.1	Generelle utfordringer for Grong kommune.	41
10.2	Driftsutfordringer rammeområdet administrasjon og fellesutgifter.	41
10.3	Driftsutfordringer rammeområdet oppvekst og familie.....	42
10.4	Driftsutfordringer rammeområdet helse, omsorg og velferd.....	43
10.5	Driftsutfordringer rammeområdet næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.	44
11	Målsettinger og handlingsplaner for Grong kommune.	46
11.1	Overordnede handlingsregler for Grong kommune.....	46
11.2	Handlingsplan for 2019.....	46
12	Rådmannens kommentarer til driftsbudsjettet.	51

12.1	Generelle kommentarer.	51
12.2	Kommentarer til rammeområdet administrasjon og fellesutgifter.	51
12.3	Kommentarer til rammeområdet oppvekst og familie.	52
12.4	Kommentarer til rammeområdet helse, omsorg og velferd.	53
12.5	Kommentarer til rammeområdet næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.	54
12.6	Kommentarer til rammeområdet kirkeformål.	56
12.7	Kommentarer til rammeområdet politisk styring, kontroll og fellesutgifter.	56
13	Investerings tiltak i planperioden	56
13.1	Følgende nye investerings tiltak er foreslått gjennomført i 2019	56
13.2	Andre aktuelle investerings tiltak som ikke er lagt inn i investeringsbudsjettet.	56
13.3	Oversikt over investerings tiltak som er lagt inn i perioden 2019-2022	58
14	Finansiering	68
15	Positive og negative elementer i årets budsjett.	68
16	Reduksjon i stillingsprosent fordelt på det enkelte rammeområdet	70
17	Omstilling og effektivisering	71
17.1	Utfordringer og aktivitetsnivået fremover	71
17.2	Omstilling og effektivisering fordelt på rammeområder	71
17.3	Oppsummert omstillingsbehov ved et aktivitetsnivå som er tilpasset kommunens inntekter uten bruk av fond	73
18	Obligatoriske budsjett skjema	75
18.1	Budsjett skjema 1A – økonomiplanperioden 2019 - 2022	75
18.2	Budsjett skjema 1B Økonomiplan perioden 2019 – 2022	76
18.3	Økonomisk oversikt drift økonomiplanperioden 2019 – 2022	77
18.4	Budsjett skjema 2A i økonomiplanperioden 2019 - 2022	78
18.5	Budsjett skjema 2B i økonomiplanperioden 2019 – 2022	79
18.6	Økonomisk oversikt investering i økonomiplanperioden 2019 – 2022	80
18.7	Investeringsbudsjett for 2019 på kontonivå.	81
19	Vedlegg Gebyrregulativ	83

Friplassen er åpnet. Foto: Ragnar Prestvik

1 Kommunestyrets vedtak i sak, møte 20.12.2018 settes inn her.

2 Sammendrag av budsjett og økonomiplan

2.1 Innledning

Betydelige endringer i inntektsforutsetningene gjør at vi går inn i en periode som på mange måter må karakteriseres som spesielt økonomisk utfordrende. Det ble tidlig i 2018 startet et omstillingsprosjekt der politikerne var sterkt med og definerte hvilke områder og forhold som skulle utredes. Kun en delrapport vedr helse – og omsorgssektoren gjenstår og vil bli fremlagt i slutten av dette året. Ut fra de mål som ble satt ble måltallene for 2019 nådd, men ikke omstillingsbehovet for 2020 og videre i perioden. Dette tilsier at jobben med omstilling og oppnå balanse i budsjettene må fortsette utover i denne økonomiplanperioden også. Det bør arbeides med å fremskynde omstillingstiltakene, slik at fondsbruken i perioden kan reduseres.

2.2 Investeringsiltak:

Nye investeringsiltak i økonomiplanperioden.

Brutto tall ligger inne nedenfor.

Ansvar	Prosjekt navn	Investering år / 1000 kr:			
		2019	2020	2021	2022
3101	Velferdsteknologi	3 000 000	2 000 000		
4100	Sanddøla Panorama borettslag byggetrinn 2		2 340 000		
4112	Brannstasjon			8 625 000	
4120	Nytt tilbygg Ekker Barnehage	4 236 000	5 000 000		
4122	Bergsmo barnehage – ombygging	300 000			
4131	Brannverntiltak GHO gjennomføring				7 000 000
4131	Helsefløy				16 000 000
4300	Kapasitetsøkning Formofoss – Bjørgan	1 000 000	6 000 000		5 500 000
4304	Nye kloakkpumper Bjørgan Sør	500 000			
	SUM	9 036 000	15 340 000	8 625 000	28 500 000

Det vises til egen beskrivelse av tiltakene under kap. 13.3. I tillegg til de foreslåtte tiltak sluttføres også prosjekter i 2019 som er startet opp tidligere år.

2.3 Generelle kommentarer til budsjett og økonomiplan.

Visjon og overordna strategier.

Budsjett og økonomiplan bygger på kommunens nye visjon og vedtatte politikkområder.

Visjon for Grong Kommune:

Grong - et aktivt og robust regionsenter med livskvalitet og mangfold.

Vedtatte politikkområder:

- Næring
- Kultur
- Helse
- Oppvekst
- Regionsenter

Felles utviklingstiltak for hele organisasjonen for økonomiplan- perioden.

1. Realisering av effektiviseringsmål i budsjett og økonomiplan.
2. Fokus på intern organisering og drift.
3. Veteran plan for Grong kommune.
4. Lønnspolitisk handlingsplan.

5. Gjennomgang og analyse av Grong kommunes innrapportering av KOSTRA-tall.
6. Deltakelse i Kompetanseløft Trøndelag.

I tillegg er det lagt inn flere utviklingstiltak innenfor de ulike sektorer.

Lønnsbudsjettering.

Når det gjelder forventet lønnsøkning for 2019 så er denne ut fra en forventning om 3% lønnsøkning fom 1. mai 2019 beregnet til totalt ca kr 3,8'. Beløpet er lagt inn på en felles pott på rammeområdet 6 til fordeling ut på det enkelte rammeområdet når lønnsoppgjøret for 2019 er ferdig.

Pensjon og premieavvik.

Det er bare enkelte mindre endringer i premie- og tilskuddssatsene for 2019. Premieinnbetalingene blir ut fra prosenten tilnærmet det samme som for 2018, mens det er budsjettert med litt høyere premieavvik i 2019 enn i 2018. Dette gir igjen en høyere utgiftsføring fremover i tid i og med at inntektsført premieavvik 2019 skal utgiftsføres med like store beløp de kommende 7 årene. Høyere premieavvik gir forverring i likviditeten.

Skatt og rammetilskudd.

Kommunens frie inntekter i form av skatt og rammetilskudd er i utgangspunktet lagt inn med samme kronebeløp pr. år. Driftsbudsjettet videreføres i **faste priser** i økonomiplanperioden. Beløpet som er lagt inn i for 2019 harmonere med de beløp som ligger inne i forslag til statsbudsjettet for 2019. Vi har i tillegg lagt inn en forventning om et ekstra skjønn på kr 2 millioner ut fra de store utfordringene vi opplever mht. befolkningsutvikling, bosetting flyktninger, eiendomsskatt kraftverk mm. Disse midlene er videreført i 2020, redusert til 1 million i 2021 og tatt ut helt fra 2022.

Renter og avdrag

I starten av 2017 inngikk vi en fastrenteavtale på i overkant av 90% av lånegjelden vår. Fastrenteavtalene i Kommunalbanken er på 1,8% over 3 år. Fastrenteavtalene gjøre at renteutgiftene våre er svært forutsigbare i 2019. Rentereguleringsfondet vårt er pr. i dag på 2,6 millioner. Når det gjelder 2019 og resten av økonomiplanperioden så er det lagt inn forventninger om begrensende låneopptak i perioden 2019-2021, og et litt større låneopptak fom 2022. Rådmannen sier i sin sluttkommentar at er det absolutt nødvendig å holde investeringsbudsjettet lavt i forhold til de prosjekter som medfører økte netto driftsutgifter inkl. kapitalutgiftene. Noen tiltak er dog lagt inn i økonomiplanen, **men kommunestyret bør dog vurdere om noen av tiltakene bør tas ut eller utsettes.**

En del større investeringsprosjekt er «satt på vent». Dette gjør at en utbygging av for eksempel bassenget ikke er lagt inn i kommende økonomiplan.

Flyktninger

Det er i budsjett og økonomiplanperioden lagt opp til følgende bosetting av flyktninger, selv om antallet er høyst usikkert slik situasjonene er i dag.

2019	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2020	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2021	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2022	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.

Totalt er det budsjettert med vertskommune-, integrerings- og tilskudd enslige mindreårige som følger;

	Oppr. 2017	Oppr. 2018	2019	2020	2021	2022
Vertskommunetilskudd	2 058 000	0	0	0	0	
Integreringstilskudd	14 211 000	13 062 000	11 439 000	9 553 000	8 459 000	5 104 000
Ekstra tilskudd EM	500 000	0				
Ekstra tilskudd bosetting utover anmodning	50 000	0				

Ekstra tilskudd flyktninger nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker	2 760 000	2 760 000	1 000 000	1 000 000	0	0
SUM Integreringstilskudd	19 579 000	15 822 000	12 439 000	10 553 000	8 459 000	5 104 000
Tilskudd enslige mindreårige;						
21 stk mellom 17 og 20 år	15 750 000					
Bosetting 2017; 5 stk medio oktober	781 000					
19, 14, 12, 12 stk mellom 17år og 20 år		13 500 000	10 644 000	9 146 000	7 646 000	5 646 000
Bosetting 2018 osv; nye 3 stk fom sept.		750 000				
Bosetting 2019, 2020, 2021; nye 2 stk fom juli.			500 000	500 000	500 000	500 000
SUM tilskudd enslige mindreårige	16 531 000	14 250 000	11 594 000	9 646 000	8 146 000	6 146 000
SUM TILSKUDD	36 110 000	30 072 000	24 033 000	20 199 000	16 605 000	11 250 000

Ut fra oversikten ovenfor så ser en at dette er en relativt stor inntektspost i Grong kommunens budsjett. Selvfølgelig knytter det seg store utgiftsposter også til dette området. Et tenkt scenario kan være at vi kun får bosatt 7 ordinære flyktninger i 2019. Ingen ordinære etter den tid (2020 – 2022) og ingen enslige mindreårige i det hele tatt i økonomiplanperioden((2019-2022)). Et slikt scenario vil gi kommunen følgende reduksjon i integreringstilskudd og tilskudd enslige mindreårige **sett i forhold til det vi har inne i økonomiplanen det enkelte år.**

Totalt tilskudd	2020	2021	2022
Redusert tilskudd Integreringstilskudd	2 161 000	4 176 000	3 360 000
Redusert tilskudd bosetting enslige mindreårige	1 801 000	3 379 000	2 919 000
SUM	3 962 000	7 555 000	6 279 000

Utgiftene som relaterer seg til flyktninger ligger spredd i hele budsjettet slik at det er vanskelig/umulig å beregne utviklingen av disse dersom en velger et av scenariene ovenfor. Det er viktig å merke seg at dette kapitlet 8.7 kun omhandler inntektssiden vedr. flyktninger.

Eiendomsskatt

Fra og med 2010 har kommunestyret vedtatt at det skal innkreves eiendomsskatt av alle eiendommer i hele kommunen, såkalt generell eiendomsskatt. Benyttet promillesats har ligget stabil på hhv. 7 promille for verker og bruk og næring. Satsen for boliger og hytter ble i 2018 økt til 6 promille. Satsen for boliger og hytter forslås økt til 7 promille i 2019. (Dette er høyest mulig sats) For år 2019 fastsettes eiendomsskattegrunnlaget fra siste skatteliggingen for kraftverkene det vil si for 2017. For Grongs vedkommende gjelder det de fire kraftverkene i Namsen; Åsmulfoss, Aunfoss, Øvre Fiskumfoss og Nedre Fiskumfoss, samt det private kraftverket Knutfoss Kraft AS. Beskatningen av kraftverkene er en omfattende og komplisert prosedyre og er nå lagt til sentralskattekontoret for storbedrifter i Moss.

Det har vært en kraftig reduksjon i eiendomsskattegrunnlaget de siste årene. Vi har i løpet av de tre siste årene har fått redusert eiendomsskatteinntekten – og da kun i forhold til kraftverkene – med totalt 5,6 millioner kroner. **Vi har pr. i dag ikke mottatt eiendomsskattegrunnlaget for kraftverkene for 2019 slik at evt. endring der må tas inn i en budsjettregulering i starten av 2019.**

Avgiftsendringer

Vedr endringer i de kommunale avgifter og betalingssatser vises til vedlegg i budsjettheftet.

Bruk av fond

Dersom budsjettet 2018 holder stikk vil opparbeide oss et «fritt» disposisjonsfond på 16,3 mill. ved årets slutt 2018.

Avsetning og bruk fremgår av tabellen nedenfor.

	Saldo IB	2018	2019	2020	2021	2022	Saldo UB
«Fritt» disposisjonsfond	15.734'	559'	-5 000	-2 500'	-2 700'	-5 200'	893'
Rentefond	2 565'						2 565'
Premieavviksfond	16 500'						16 500'
Fond flyktninger	5 594'			-1 500	-3 000	-1 094	0'

Slik budsjett og økonomiplan ligger pr. i dag vil en ved utgangen av 2022 har stående igjen ca. 0,9' på «fritt disposisjonsfond», kr 2,6 mill. på rentereguleringsfondet, 16,5' mill på pensjonsfondet og 0 på flyktningefondet. **Det er viktig å merke seg disse tallene.**

Investeringsfond

Ved utgangen av 2017 har vi et ubundet investeringsfond på kr 626.000,-. Det er videre budsjettert med salg av boliger med til sammen 4.000' i 2019 og ytterligere kr 4.000' i 2020 og kr 1.500' i 2021. Midlene er planlagt brukt til finansiering av nye investeringsprosjekter fortløpende. I 2019 er det foreslått å sette av kr 371.000,- til fondet. Fondet på ca 1 million er foreslått urørt i resten av økonomiplanperioden.

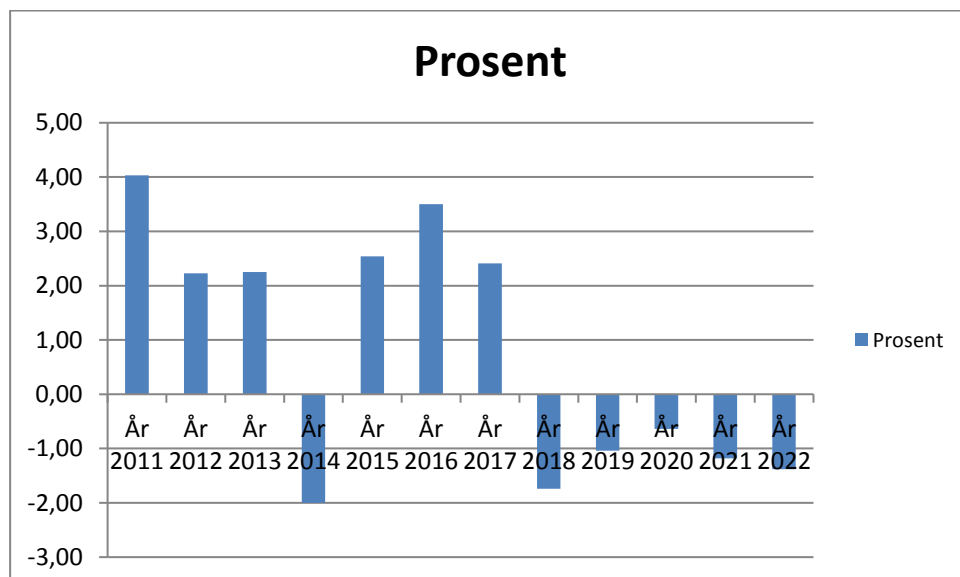
Netto driftsresultat

Det er fra sentrale myndigheter tidligere gitt uttrykk for at det forventes at kommunen planmessig styrer sin økonomi mot en driftsmargin på minst 2% av driftsinntektene. Det er dette resultatmålet som best uttrykker utviklingen i kommunens økonomi over tid.

I følge økonomiplanen så operer vi med et negativt netto driftsresultat i perioden etter 2017. Dette til tross for at det ligger inn forventninger om store omstillingstiltak. Det er helt klart at det må jobbes videre med å oppnå balanse mellom kommunens driftsutgifter og driftsinntekter.

Punkt 8.8 omhandler netto driftsresultat.

Utvikling netto driftsresultat

2.4 Omstillingsbehov fremover.

Utfordringene fremover i perioden er betydelige, og det er viktig at kommunestyret er klar over de omstillingsmål som foreslås på de enkelte rammeområder.

Det er lagt inn følgene forventninger om innsparinger på de ulike rammeområdene i økonomiplanperioden. Tabellen skal forestå slik;
 Innsparingen på ramme 1 i 2019 er totalt kr 314.000,-. Dette er så videreført utover i perioden. I tillegg kommer det inn ytterligere 666.000,- i innsparing f.o.m 2020 og videre utover i perioden. Det er ikke lagt inn innsparing utover dette videre i perioden. Altså totalt omstillingsbeløp for 2021 sett i forhold til dagens situasjon for ramme 1 er på 980.000,-.

	2019	2020	2021	2022
Ramme 1 Adm. og fellesutgifter				
Reduksjon i 1 årsverk fom. 1 juli 2019	314 000	316 000	0	0
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess		150 000		
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		200 000		
Ramme 2 Oppvekst og familie				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	1 170 000			
Omorganisering av ledelsesstruktur	690 000			
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		1 744 000	1 102 000	1 400 000
Ramme 3 Helse og omsorg				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	1 170 000			
Generell innsparing				
Velferdsteknologi	218 000	309 000	103 000	
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		1 844 000	1 103 000	1 504 000
Ramme 4 Næring, miljø, kultur, teknisk, brann				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	700 000			
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		400 000		
Sum innsparing/omstilling ramme 1 - 4				
Totalt beløp pr. år.	4 262 000	4 963 000	2 308 000	2 904 000

Totalt omstillingsbehov som ligger inne i økonomiplanperioden fordelt på det enkelte år er som følger. Altså innsparing på kr 4,3 mill i 2019, og ytterligere kr 5 mill i 2020, kr 2,3 mill i 2021 og nye 2,9' i 2021.

Vi ser ovenfor at det foreligger store utfordringer i årene som kommer. Omstillingsbehovene er fordelt på de ulike rammeområdene. Det er viktig å merke seg at dette kun er anslag og at fordelingen mellom rammeområdene kan måtte endres underveis i omstillingsprosessen.

Oppsummering av omstillingsbehov uten bruk av frie fond;

Omstilling/effektiviseringsbehov	2019	2020	2021	2022
Ramme 1 Adm. og fellesutgifter	314 000	666 000	0	0
Ramme 2 Oppvekst og familie	1 860 000	1 744 000	1 102 000	1 400 000
Ramme 3 Helse og omsorg	1 388 000	2 153 000	1 206 000	1 504 000
Ramme 4 Teknisk, kultur, næring, jord/skog mm	700 000	400 000	0	0
Bruk av disposisjonsfond	5 000 000	2 500 000	2 700 000	5 200 000
Bruk av flyktningefond		1 500 000	3 000 000	1 094 000
SUM	9 262 000	8 963 000	8 008 000	9 198 000

Omstillingsbehovet i 2019 dersom en ikke skal benytte fond er på hele 9 262 000 sett i forhold til dagens situasjon. Dette forverrer seg utover i økonomiplan perioden. Vi vil måtte hente inn ytterligere kr 8 963 000 i 2020, altså totalt 18,2 millioner fra i dag og til 2020 for å oppnå balanse uten bruk av fond i 2020. Videre er det behov for ytterligere innsparing på kr 8 008 000,- i 2021 og 9 198 000.

Det er videre viktig å merke seg at i tillegg til dette så ligger vi inne med en forventning om ekstra skjønnsmidler på 2 millioner i 2019 og 2020 samt 1 million i 2021. Skulle det vise seg at vi ikke mottar disse usikre midlene så vil omstillingsbehovet øke til 11,3 mill i 2019, 11 mill i 2020 og 9 mill i 2021.

2.5 Positive og negative elementer i forslaget til budsjett og økonomiplan:

Positivt

- Eventuell økt lønn i 2019 er lagt inn i budsjettet – tilsvarer ca 3,8 mill. inkl. sosiale utgifter. Dette gjelder alle rammeområder og kommenteres derfor samlet og ikke under hvert område.
- Selv om det ligger inne forslag om bemanningsreduksjoner, skal Grong kommune arbeide for at alle fast ansatte skal beholde sine stillingsandeler i 2019.
- Videreføring av ressurs tilsvarende 35% stilling til kjøp av tjenester IKT som må sees i sammenheng med redusert 80% stilling IKT skole.
- SvarUt-løsningen, etablert i 2017, fungerer godt og gir en mer effektiv saksbehandling. Videre satsning på ulike IT-løsninger innebærer mer effektiv tjenesteproduksjon.
- Grong kommunes andel utgifter til felles lønningskontor reduseres – kr 43.000,-
- Det er lagt inn ekstra ressurser – kr 30.000,- for kursing av personvernombudet (GDPR – informasjonssikkerhet)
- Vi klarer i all hovedsak å opprettholde dagens tjenestetilbud
- Det er fortsatt lagt inn midler til kompetanseheving, som muliggjør at ansatte kan ta videreutdanning innenfor prioriterte områder.
- Det er satt av midler til fortsatt deltakelse i felles barnevernvaktordning.
- PPT viderefører avtale om logoped.
- Barnevern viderefører kompetanseheving fra høst 2017.
- Investeringsmidler til utvidelse av barnehagen på Ekker.
- Dagsenteret for hjemmeboende demente videreføres.
- Det foreslås avsatt midler til investering i velferdsteknologi
- Økning av ekstra fysioterapiressurs opp til totalt 100 % stilling.
- Familiebasen er innvilget prosjektmidler som skal styrke rus og psykiatriområdet.
- Midler til nye senger på sykeheimen.

- Selv om deler av budsjettet som omfatter tilskuddsforvaltning er redusert er det fortsatt avsatt midler til tilskudd til sang/musikk/teater/konserter, barne- og ungdomsarbeid og kulturmidler til klubber og lag.
- Tilskudd til brøyting av parkeringsplass på Heia Gjestegård og tilskudd til oppkjøring av Kvernsjøløypa og andre skiløyper er opprettholdt i 2019 ved bruk av fondsmidler.
- Tilskuddsmidler til rulleskiløype på Bjørgan.
- Fortsatt satsing på vann og avløpssida innenfor kommunalteknikk.
- Det videreføres en god drift av kulturhuset Kuben med den samme kommunale ressursbruken og stor grad av frivillige ressurser.
- Interkommunalt samarbeid innenfor teknisk sektor er videreført på samme nivå som i 2018.
- Videre oppbygging av Namdal brann- og redningsvesen med blant annet fokus på kompetanseheving.

Negativt

- Det er lagt inn omstillingskrav på de ulike rammeområdene i hele økonomiperioden som vil bli krevende.
- Reduksjon av bemanningsressurs på 1,2 årsverk på ramme 1.
- Grong kommunes andel utgifter til IKT Indre Namdal IKS økes – kr 68.000,-
- Generelle og pålagte innsparingstiltak for rammeområdet, vil gi utfordringer for flere avdelinger
- Kravet om å hente inn 1,1 mill. kroner i løpet av året på ramme 2, kan medføre at nivået på tjenesteytingen reduseres.
- Uforutsigbart når det gjelder tilskudd til bl.a. voksenopplæringen
- Forslaget om å si opp MOT-avtalen fra 1/7-2019.
- De reduserte budsjetttrammene vil medføre reduksjon av bemanning innenfor helse og omsorgssektoren, noe som igjen vil gå utover nivået på tjenesteytingen. Samtidig opplever vi et stort press på tjenestene med mer kommunal behandling og mange med stort hjelpebehov.
- Helsestasjonen for eldre foreslås nedlagt.
- De forventede innsparingene med ikke betalt matpause, vil medføre ytterligere reduksjon i bemanning. Dette vil kunne påvirke nærværet.
- Kostnader til drift av bygg, eiendommer og vegnett er ikke regulert i forhold til prisstigning.
- Redusert budsjett for tilskudd landbruk, lag og foreninger.
- Det ligger inne et reduksjonsmål på kr. 700 000 som vil måtte medføre redusert bemanning på ytre sektor på ramme 4.

2.6 Reduksjoner i stillinger

Administrasjon og fellesutgifter

- Reduksjon av bemanningsressurs på 0,2 årsverk fra 01.01.2019 – tilsvarende kr 60.000,- for 2019 - 2022.
- Reduksjon av bemanningsressurs på 1 årsverk fra 01.07.2019 – tilsvarende kr 314.000,- for 2019 og ytterligere kr 380.000,- for resten av planperioden.

Oppvekst og familie

- Reduksjon 180% stilling ved voksenopplæringen, utgjør om lag kr 1.100.000,-.
- Reduksjon kr 690.000,-, jf ny organisering/organisasjonsplan for grunnskolen
- Reduksjon 60% stilling - kr 270.000,- ved NAV til kjøp av ekstra ressurs.
- Forventningene i omstillingsprosjektet «ikke betalt spisepause» vil mest sannsynlig utgjøre en stillingsreduksjon på 2 årsverk. (1,1 mill. kroner)

Helse og omsorg

- Reduksjon med 100 % pleiestilling sykeheimen. Dette utgjør ca. kr. 500.000,-
- Reduksjon diverse lærlingestillinger med 65 %. Dette utgjør ca. kr. 70 000,-

- Reduksjon med 100 % stilling på familiebasen. Dette utgjør kr. 484 000,-
- Reduksjon i kjøp av jordmor-ressurs med inntil 20 % (Opprettholder dog dagen faktiske kjøp)
- Reduksjon med 100 % stilling avdeling BEEM. Dette utgjør ca. kr. 600 000,-
- Reduksjon med 60 % stilling på avdeling for funksjonshemmede. Dette utgjør ca. kr. 200 000,-
- Forventningene i omstillingsprosjektet «ikke betalt matpause» vil mest sannsynlig medføre en stillingsreduksjon på 200 % samlet for helse og omsorg.

Næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

- Administrasjon er redusert med 104 % stillingsressurs fordelt med 49 % på landbruk og 55 % teknisk sektor.
- På kulturområdet er det innlagt reduksjon 20 % stillingsressurs på ungdomsklubben. I tillegg er det innlagt 10 % reduksjon på bibliotekassistent.
- Innsparingsmål omstillingsprosjektet med ikke betalt spisepause vil medføre en bemanningsreduksjon på 140 % stillingsressurs.

Sum anslått stillingsreduksjon innkl. omstillingskravet i 2019 blir dermed 15,79 årsverk , dog med helåsvirkning.

2.7 Sluttord

På bakgrunn av betydelig svikt i inntektsgrunnlaget relatert til flykninger og kraftinntekter samt utgiftsøkninger knyttet til brukere med ekstra behov for bistand, har kommunen svært store økonomiske utfordringer. Det ble tidlig i 2018 startet et omstillingsprosjekt der politikerne var sterkt med og definerte hvilke områder og forhold som skulle utredes. Kun en delrapport vedr helse – og omsorgssektoren gjenstår og vil bli fremlagt i slutten av dette året. Ut fra de mål som ble satt ble måltallene for 2019 nådd, men ikke omstillingsbehovet for 2020 og videre i perioden.

At kommunens brutto inntekter beregnes redusert med 34 millioner fra regnskap 2017 til 2022 sier sitt i forhold til utfordringsbildet. Herav er 25 millioner kroner relatert til tilskuddsordninger opp mot flyktningene. Flyktningeområdet har avgjort bidratt til gode regnskapsresultat de senere år, noe som har muliggjort avsetninger til fond. Det omstillingsarbeidet som startet i 2018 er bare begynnelsen av en omfattende prosess, og dette arbeidet må intensiveres videre. Kapittel 17 i heftet dokumenterer godt det omstillingsbehov som foreligger. Tallene er bygd på de forutsetninger som er lagt inn i budsjett – og økonomiplanforslaget. Her er det i likhet med foregående år mange usikkerhetsmomenter. Det er viktig at kommunestyret også setter seg inn i de forutsetninger som ligger til grunn for forslaget, og stiller spørsmål om disse bør endres.

Da det er lite å hente på inntektssiden er det driftsutgiftene som må reduseres, noe som igjen medfører reduksjon i bemanningen. Det er heller ikke til å unngå at ambisjonsnivået må reduseres både hva driftstiltak, tjenestenivå samt investeringer angår. Som det fremgår av kapittel 17 er det lagt opp til en stillingsreduksjon på ca 15,8 årsverk i 2019. Målet er å få gjennomført nedbemanningen i 2019 uten oppsigelse av faste ansatte.

Driftssituasjonen fremover viser at det må til mange upopulære beslutninger for å få balanse i økonomien, og det forutsettes ytterligere innstramming fra 2020. Fra 2019 er det ved siden av stillingsreduksjoner foreslått å redusere ulike tilskuddsordninger, legge ned biblioteket i Harran, stoppe tilskuddet til helsestasjonen for eldre, si opp MOT -avtalen, nedklassifisere kommunale veger jfr tiltak i omstillingsprosjektet. Kommunestyret bør vurdere iverksettelse av ytterligere tiltak for å redusere netto driftsutgifter.

Vedr. investeringsbudsjettet er det absolutt nødvendig å holde dette lavt i forhold til de prosjekter som medfører økte netto driftsutgifter innkl. kapitalutgiftene. Noen tiltak er dog lagt inn i økonomiplanen, men kommunestyret bør dog vurdere om noen av tiltakene bør tas ut eller utsettes. Kan barnehageutbyggingen på Ekker utsettes? Dette ut fra at det er ledige plasser ved Bergsmo barnehage. Er det ut fra situasjonen et godt nok tilbud å gi noen fra sentrumsområdet i en fase et barnehage tilbud på Bergsmo? Det er også viktig i denne sammenheng å være oppmerksom på at i forslaget til økonomiplan er det kun byggingen m/ kapitalkostnader som er lagt inn og ikke selve driften.

Ett annet spørsmål er om det bør søkes om dispensasjon i forhold til å ytterligere utsette av utvidelse og restaurering av brannstasjonen enn det økonomiplanforslaget legger opp til. Og hva med restaurering av helsefløya inkl. brannverntiltakene, kan dette tiltaket utsettes?

Rådmannen vil fortsatt fremheve følgende viktige kriterier for en god kommuneøkonomi:

- Oppnå positive driftsmarginer
- Ha en tilstrekkelig likviditet og dermed unngå kassakreditt. Det er herunder viktig å ha et tilstrekkelig likviditetsfond i forhold til pensjonsutfordringene.
- Ha kontroll i forhold til gjeldssituasjon (størrelsen og sammensetningen av lånemassen, avsetninger på fond i gode tider og fastrentebindinger er viktige elementer her)
- Ha løpende god økonomistyring, slik at regnskapsunderskudd unngås.

Det er fortsatt viktig at kommunestyret har et langsiktig perspektiv ved behandlingen av årsbudsjettet. Økonomiplanen synliggjør godt den langsiktige økonomiske utfordring som foreligger. Det er ikke å komme bort fra at det må gjøres krevende beslutninger som gjør at den løpende drift gjøres opp med balanse uten bruk av fondsmidler, og et positivt netto driftsresultat. Dette kan ikke poengteres sterkt nok. Det må arbeides for å fremskynde iverksettelsen av omstillingstiltakene i forhold til forslaget. Dette for å redusere fondsbruken utover i økonomiplanperioden.

Forslaget til handlingsplan for 2019 inneholder en rekke utviklingstiltak og vil bli krevende å gjennomføre i en tid der det kreves mye i forhold til å skape balanse i kommunens økonomi.

Det er også en utfordring å skape forståelse hos innbyggerne for at rammeforutsetningene er endret, og at det vil være nødvendig å gjøre beslutninger som vil oppfattes som negative.

Under en slik omstillingsprosess er det også viktig og så godt som mulig holde optimismen oppe, og ta godt vare på de muligheter som kommer. At det nå ligger an til en storstilt utbygging av ny kraftstasjon ved Nedre Fiskumfoss vil gi store positive ringvirkninger og økt aktivitet i kommunen i byggeperioden. Det er også et håp om at utbyggingen vil gi løpende økte inntekter for kommunen fremover, men dette må avklares nærmere. Det er også mye positivt på gang i forhold til utviklingen på Bjørgan og i Grong næringspark.

Med de utfordringer som foreligger står kommunen fremfor nok et år med stor aktivitet på flere områder.

Grong, 07.11.2018

Svein Helland
Rådmann

Tone Røttesmo
økonomisjef

3 Utarbeidelse av årsbudsjettet i praksis

Praksis de senere år har vært at kommunestyret vedtar netto bevilgning til hvert rammeområdet, mens det detaljerte budsjettet vedtas av formannskapet. Etter vedtak om nytt økonomireglement så er det nå endret. Økonomireglementet sier følgende;

Årsbudsjettet er en bindende plan for bruk av kommunen sine midler i budsjettåret. Kommunestyret sine prioriteringer samt de målsettinger og premisser som budsjettet bygger på skal komme tydelig frem i dokumentet. Årsbudsjettet er identisk med første år i økonomiplan.

Forslaget til årsbudsjett for påfølgende budsjettår fremmes av rådmannen til politisk behandling innen utgangen av desember. Formannskapet gir innstilling ovenfor kommunestyret. Kommunestyret vedtar budsjett i balanse før utgangen av desember (året før budsjettåret). Dette dokumentet vedtas som netto budsjetttramme pr. rammeområde.

Budsjettet inneholder de samme budsjettskjemaene som økonomiplan.

I tillegg til obligatorisk budsjett/økonomiplan dokument utarbeides det detaljbudsjett for rammeområdene 1 – 9. Dette viser budsjetterte tall på alle konti – 5 siffer under hvert ansvar. Dette detaljbudsjettet fremgår kun som et vedlegg til kommunestyrets behandling av årsbudsjettet.

Forslag til årsbudsjett fremmes av rådmannen til politisk behandling innen medio november. Formannskapet gir innstilling ovenfor kommunestyret.

Hvordan årsbudsjettet utarbeides i praksis:

Det første som gjøres i budsjettprosessen er å utarbeide såkalt "**konsekvensjustert budsjett**". Dette består i å videreføre driftsbudsjettet, med utgangspunkt i revidert budsjett for 2018, med "dagens drift". Her legges inn de korrigeringer som følger av kjente forhold som vedtak, lønnsøkninger, prisstigning o.l. På denne måte framkommer driftsresultatet i økonomiplanperioden dersom det ikke foretas endringer i drifta. Videre så bygger budsjett og økonomiplan fremlagt forslag til statsbudsjettet, se eget punkt 8.5. Driftsbudsjettet videreføres i **faste priser** i økonomiplanperioden.

Det har i hele prosessen vært dialog med både kommunalsjefer, avdelingsledere og tillitsvalgte. Kap 17 omhandler en del av de forholdene som er gjort og skal gjøres for å bringe budsjett og økonomiplan i balanse fremover. I år er det også tatt utgangspunkt i konklusjonene fra omstillingsprosjektet.

Videre så er det slik at **økonomiplanens første år skal samsvare med kommende første årsbudsjett**. Dette innebærer i praksis at behandling av økonomiplan og årsbudsjett må samkjøres. Det utarbeides et hefte for årsbudsjett, handlingsplaner og økonomiplan. I tillegg utarbeides det et eget hefte for detaljbudsjettet inkl. kommentarer.

Selve budsjettet og økonomiplan er offentlig fra den dagen rådmannen legger frem sin innstilling til formannskapet. Etter formannskapet har fattet sitt vedtak legger de frem dokumentet for offentlig ettersyn før det tas opp til 2. gangs behandling i formannskapet samt med endelig vedtak i kommunestyret den 20. desember 2018.

Oppbyggingen av detaljbudsjettet

Driftsbudsjettet deles inn i 9 rammeområder;

- Ramme 1 – Administrasjon og fellesutgifter
- Ramme 2 – Oppvekst og familie
- Ramme 3 – Helse og omsorg.
- Ramme 4 – Næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning.
- Ramme 5 – Kirkeformål
- Ramme 6 – Politisk styring, kontroll, fellesutgifter
- Ramme 7 – Særregnskap (Kommunale samarbeid)
- Ramme 8 – Skatter, rammetilskudd m.v.
- Ramme 9 – Renter, avdrag, finanstransaksjoner.

Det utarbeides **to ulike budsjettefter**. Det ene er det obligatoriske heftet som omhandler årsbudsjett 2019, handlingsplan 2019 og økonomiplan 2019 – 2022. Tallene her er på rammenivå.

Kommunestyret vedtar budsjettet ut fra dette dokumentet.

Det blir også laget et budsjettefte på detaljnivå. Etter endringer i økonomireglementet så behandles ikke dette dokumentet politisk. Rådmannen er tildelt myndighet til å fordele netto rammene ut på det enkelte ansvar så lenge dette skjer innenfor totalsummen for den enkelte nettorammen.

Detaljheftet legges ved som et vedlegg til den politiske behandlingen både i formannskapet og kommunestyret.

Detaljheftet deles i rammeområder. I tillegg er hver ramme er inndelt i **ansvar**. Ansvarene er nummerert med 4 siffer, hvorav det første sifferet viser hvilken ramme ansvaret ligger under.

Samme ansvarsbetegnelse brukes nå både i drifts- og investeringsbudsjettet. I investeringsbudsjettet benyttes i tillegg et prosjektnummer på 4 siffer.

Hvert ansvar er inndelt i **konti**. Hver konto består av 5 siffer, hvorav det som første siffer alltid benyttes **1** når det gjelder driftsbudsjettet, og **0** når det gjelder investeringsbudsjettet. De neste 3 siffer har et visst "slektskap" med den obligatoriske KOSTRA-arten, mens det femte og siste sifferet er en lokalt bestemt detaljinndeling.

4 Visjon og overordna strategier.

Kommuneplanen og økonomiplanen er kanskje de to viktigste strategiske planverkene innenfor kommunens virksomhet. Gjennom kommuneplanen settes retning og valg av strategier, mens økonomiplanen skal prioritere de tiltak som må gjennomføres for at målene skal nås.

Visjon for Grong kommune:

Grong - et aktivt og robust regionsenter med livskvalitet og mangfold.

Vedtatte politikkområder:

- Næring
- Kultur
- Helse
- Oppvekst
- Regionsenter

5 Selvkost

Kommunestyret har fattet prinsippvedtak om at innbyggerne skal dekke kommunens kostnader på områdene vann, kloakk, renovasjon, slam og feiing. Dette skal gjøres i hht. selvkost.

Definisjon av selvkost er den merkostnad som kommunen påføres med å produsere en bestemt vare eller tjeneste. Tanken er at inntektene over noen år – 3-5 år – ikke skal overstige kostnadene for årene samlet. En slik forståelse kan dels være motivert ut ifra behovet for en nødvendig fleksibilitet i forhold til endringer på inntekts –og kostnadssiden, f.eks som følge av investeringer, som de fleste kommunene opplever.

Overskudd det enkelte år avsettes til et selvkostfond for hvert område. Underdekning enkelt år registreres også og skal tas inn med tilsvarende overskudd på områdene i løpet av en 5 års periode. .

Ved regnskapsavslutningen for 2017 hadde vi følgende selvkostfond;

*Vann	kr	1.360.440,80
*Kloakk	kr	2.900.352,94
*Slam	kr	76.481,51
*Feiing	kr	290.607,48

For renovasjon foreligger det underdekning som skal dekkes inn i løpet av selvkostperioden, denne var ved utgangen av 2017 på kr 147.398,15.

6 Organisering

6.1 Politisk organisering

Det politiske systemet i Grong kommune er organisert etter formannskapsmodellen, med kommunestyre og formannskap. Fra 1.1.2011 overtok formannskapet arbeidsområdene for hovedutvalg for helse og oppvekst og hovedutvalg for utvikling. De 2 hovedutvalgene ble samtidig nedlagt.

Kommunestyret har følgende sammensetning:

Kommunestyrets sammensetning	2016-2019
Totalt	17
Senterpartiet	5
Arbeiderpartiet	9
Sosialistisk venstreparti	2
Høyre	1

6.1.1 Politisk ledelse

Kommunestyret og formannskapet ledes av ordfører Skjalg Arne Åkerøy.

Ledere for utvalg og råd er:

Utvalg / råd / nemnd:	Leder
Kontrollutvalg	Berit Blengsli
Eldreråd	Jorunn Klinkenberg
Eiendomsskatt, sakkyndig nemnd	Jon Strand
Eiendomsskatt, sakkyndig ankenemnd	Odd Fuglum
Råd for likestilling av funksjonshemmede	Mette Finvold Grønbeck

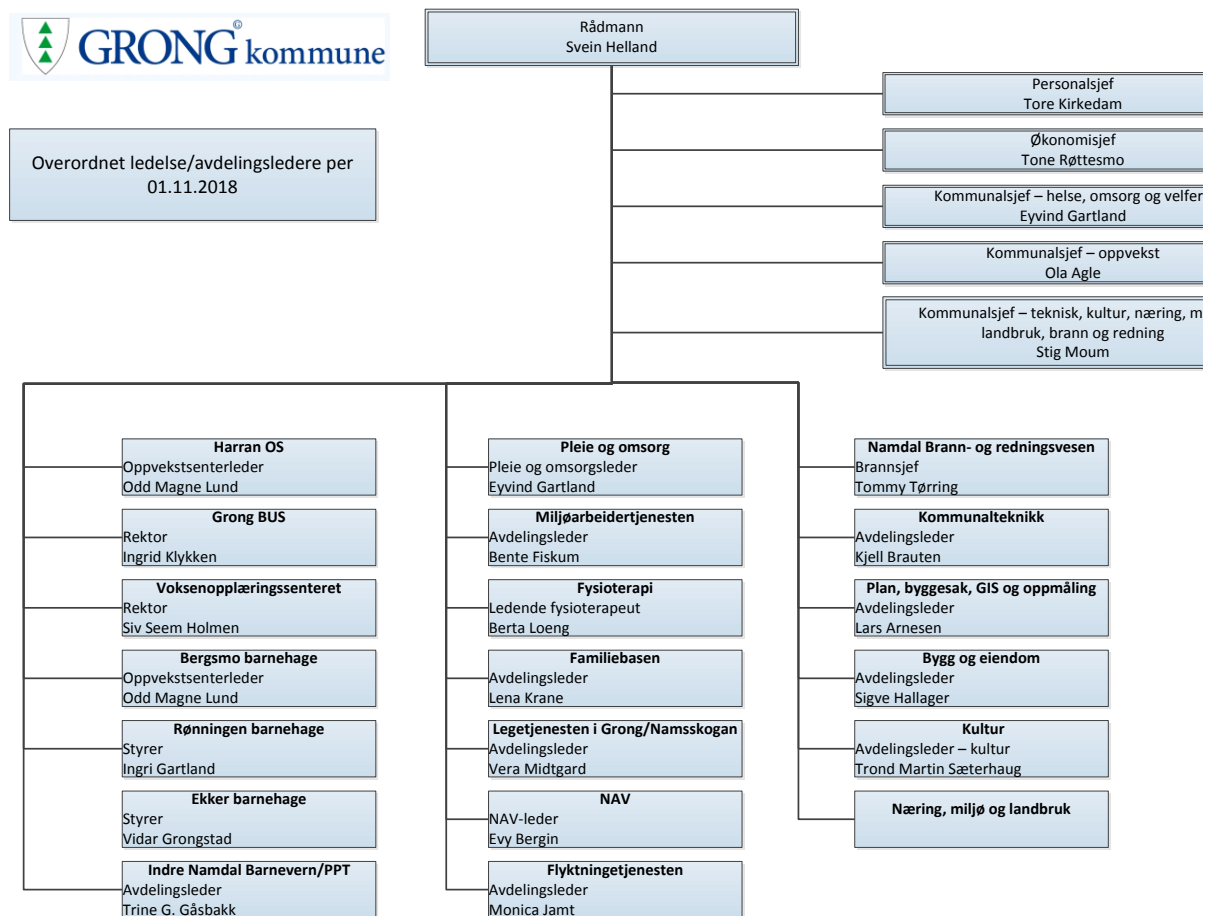
6.1.2 Interkommunalt samarbeid

- IKT Indre Namdal IKS
- Midtre Namdal Avfallsselskap
- IKS Namdal rehabilitering – Høylandet
- Vertskommune for Indre Namdal barnevern og PPT
- Vertskommunen for tekniske tjenester som;
 - Byggesak
 - GIS
 - Kart- og oppmåling
 - Arealplanlegging
 - Byggetilsyn
- Vertskommunesamarbeid om Lønn mellom Lierne, Røyrvik, Grong og Namsskogan (vertskommune)
- Namdal regionråd
- Kom Rev Trøndelag IKS
- Kom Sek Trøndelag IKS
- Regional veterinærtjeneste
- Legetjenesten i Grong/Namsskogan
- Legevaktsamarbeid i Indre Namdal
- Legevaktordningen i Namdal (LINA)
- Kommuneoverlege (samarbeid med Namsskogan og Røyrvik)
- Brann- og redningstjenesten (samarbeid Høylandet og Grong)
- Museet Midt

I tillegg foreligger flere avtaler vedr kjøp og salg av tjenester, eksempelvis oppmåling, byggesaksbehandling, skatteinnfordring, arbeidsgiverkontroll og jordmor.

6.2 Administrativ organisering

Organisasjonskart:

Figur 2

Administrativ organisering i Grong kommune

Rådmannens ledergruppe består nå av:

- Rådmann
- 3 kommunalsjefer
- Personalsjef(rådmannens stedfortreder)
- Økonomisjef

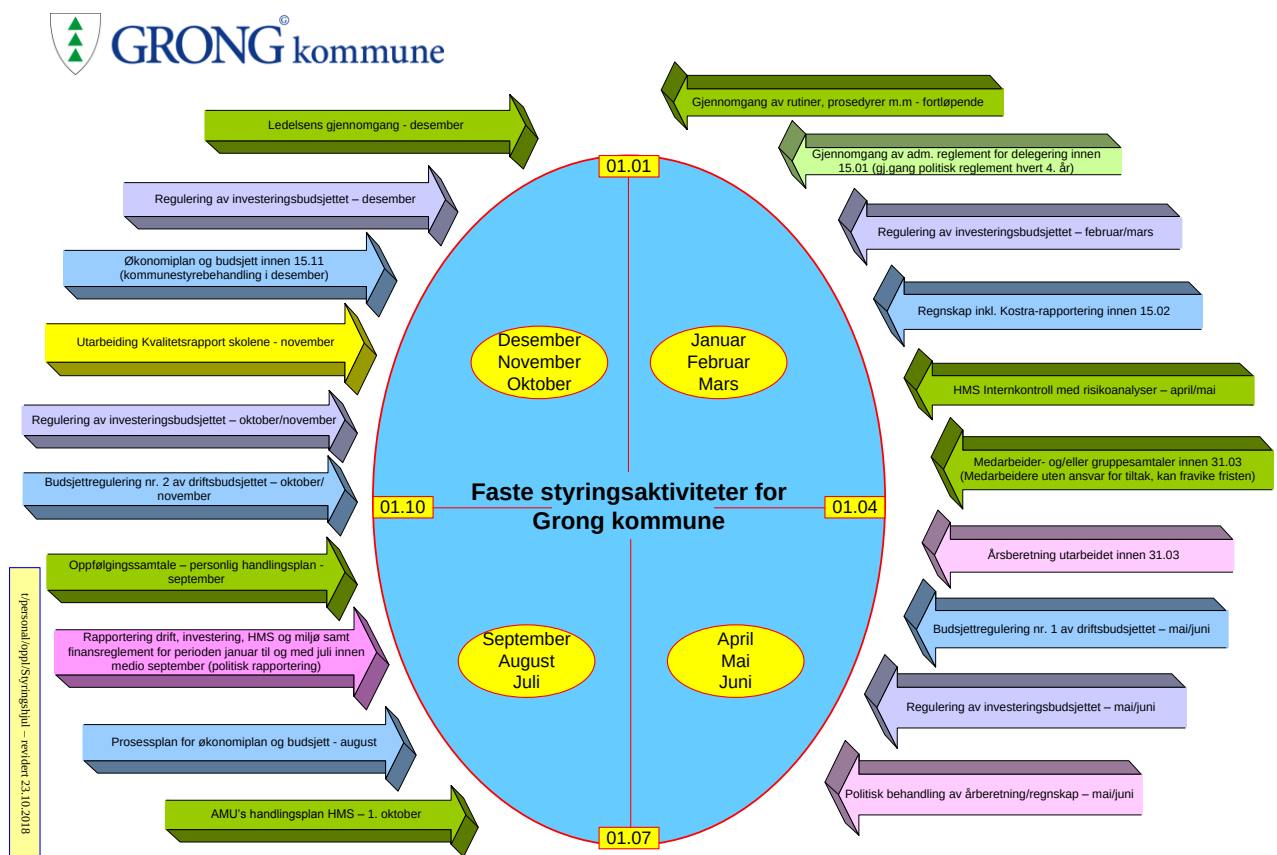
Nivå 2:

- Avdelingsledere/enhetsledere
- Stab og støttefunksjoner

6.3 Faste styringsaktiviteter Grong kommune.

23. oktober 2018 foretok rådmannen en revisjon av alle faste styringsaktiviteter for Grong kommune. Det ble foretatt en korrigering av aktivitetene, hvor hovedhensikten var å tilpasse Grong kommunes årshjul til den praktiske hverdagen slik det arbeides nå, både i forhold til administrativ og politisk rapportering samt øvrige oppgaver. En annen vesentlig årsak til revisjonen, er det faktum at aktivitetsnivå må ned. Omstillingsprosessen viser med tydelighet hvilke oppgaver som må prioriteres i fremtiden – hvor hovedfokuset bl.a. må være å tilpasse tjenestenivået til Grong kommunes inntekter. Til det kreves ekstra oppfølging og fokus på omstilling fra sentral ledelse og kun nødvendig tid til rapportering og øvrig administrasjon.

Følgende faste styringsaktiviteter gjøres gjeldende:

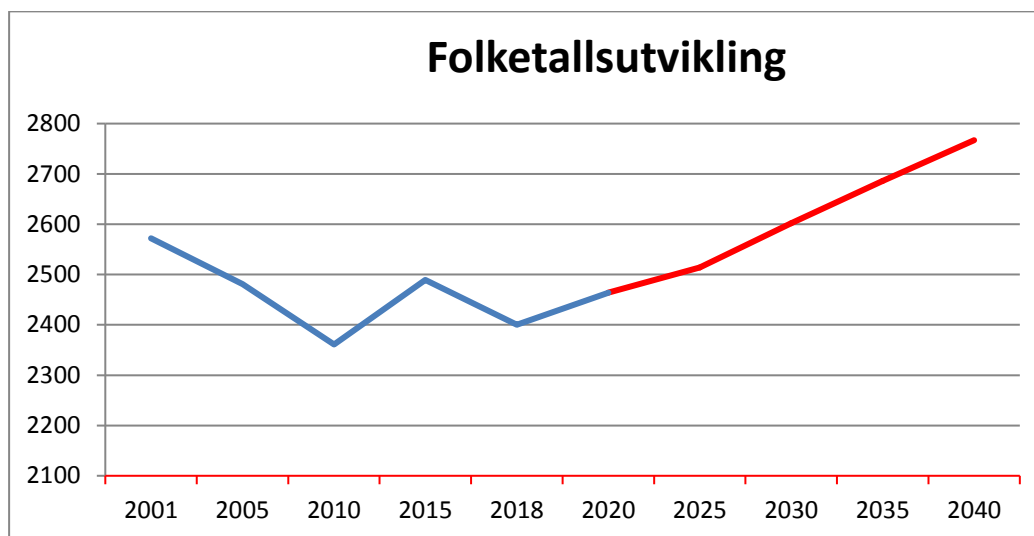
Ulike endringer må til for å nå de økonomiske målene omstillingsprosjektet har satt. Gjennom gode og involverende prosesser må Grong kommune, bli tydeligere på hva vi skal prioritere – hva Grong kommune skal være best på og hva vi skal være mindre gode på. I tillegg kan det være aktuelt å se på andre sider av tjenestetilbudet, bl.a. åpningstider på ulike fagområder, digitale løsninger som kan gi innsparinger. Netto driftsutgifter må reduseres betydelig og dette medfører at det må til stillingsreduksjoner.

7 Befolkningsutvikling

7.1 Innledning

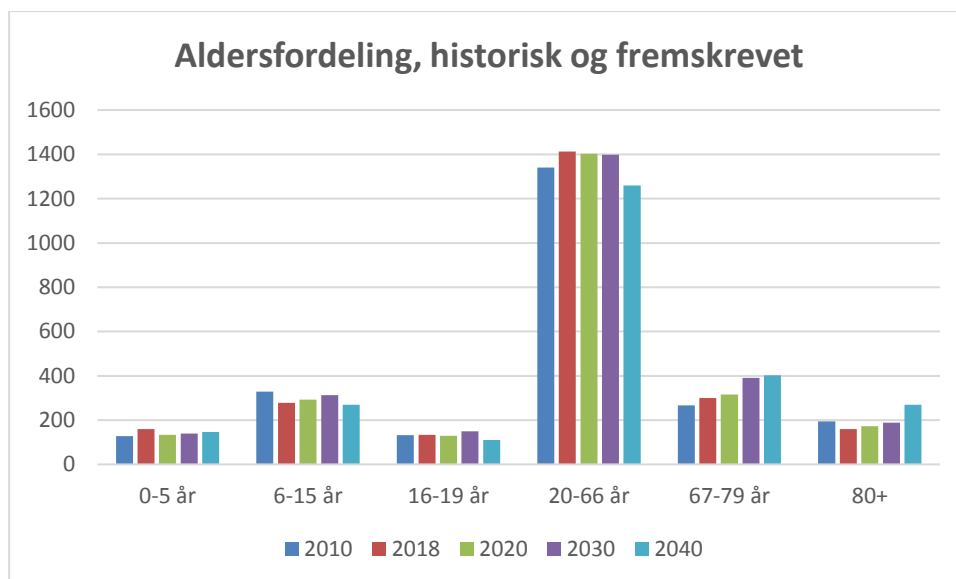
Befolkningsutviklingen, og sammensetningen av kommunens befolkning, er svært avgjørende når rammetilskudd skal beregnes. Hvordan utviklingen blir fremover er viktig både med tanke på rammetilskuddet og hvordan en skal dimensjonere tjenestetilbudet i kommunen.

7.2 Befolkningsutvikling 2001- 2018 og prognose 2019-2040

Kilde: SSB, folketall (middels nasjonal vekst MMMM)

01.01.2018 var det registrert 2400 personer i Grong kommune. Dette var en reduksjon på 67 personer fra 2017. Det aller meste av reduksjonen kom på våren -17 da Grong mottak ble nedlagt. I SSB sin framskriving, mellomalternativet, så forventes en økning fremover til 2040. Framskrivningen er dog usikker da folketallsutvikling påvirkes av mange faktorer. I første halvdel av 2018 har befolkningen blitt redusert med 5 personer.

Kilde: SSB, folketall pr. 1. januar (middels nasjonal vekst – MMMM)

Det er også viktig å se på alderssammensetningen relatert til de tilbud som kommunen skal gi. Vi ser av prognosen at barn 0-5 år vil reduseres i 2020 for så å stige igjen mot 2040, mens barn 6-15 år forventes å øke til 2030 for så å falle mot 2040. Ungdom 16 – 19 er ganske stabil, med et lite fall i 2040. Den yrkesaktive befolkningen er ganske stabil frem til 2040 da den har et fall. Gruppen 67 – 79 år stiger med et hopp mot 2030, mens eldre over 80 år stiger mot 2040. Selv om tallene er usikre i framskrivningen, så ser en tydelig at også Grong kommune vil få en større andel eldre og færre i yrkesaktiv alder, spesielt når en nærmer seg 2040.

8 Rammebetingelser

8.1 Lønnsbudsjettering

Lønn er budsjettert ut fra kjent årslønn etter at sentrale forhandlinger gjennomført våren 2018, samt lokale forhandlinger høsten 2018. I konsekvensjustert budsjett så ligger alle ansatte inne med korrekt lønn f.o.m 1.1.2019.

Når det gjelder forventet lønnsøkning for 2019 så er denne ut fra en forventning om 3% lønnsøkning fom 1. mai 2019 beregnet til totalt kr 3,8 millioner inkl. pensjon og arbeidsgiveravgift. Denne summen er lagt inn på en fellespott på rammeområde 6 og vil bli fordelt på det enkelte ansvar i 2019.

Samlede lønnsutgifter og sosiale utgifter er vist i oppstillingen "Økonomisk oversikt drift" som er innarbeidet i budsjetteftet.

8.2 Sosiale kostnader

Sosiale kostnader er lagt inn med følgende satser:

- ❖ Pensjon
 - KLP 19,07% på fellesordningen
 - KLP 17,67% på sykepleierordningen
 - Statens pensjonskasse 10,25%
- ❖ Arbeidsgiveravgift 5,1%
- ❖ Avsetning til feriepenger 12%.

8.3 Pensjon

Pensjonsinnskudd:

Etter nye forskrifter om regnskapsføring av pensjonspremie, gjeldende fra og med året 2002, er det ikke det beløpet som kommunen faktisk *innbetaler* i pensjonspremie som skal utgiftsføres, men en *beregnet pensjonskostnad*.

Differansen mellom betalt premie og beregnet pensjonskostnad utgiftsføres/inntektsføres, avhengig om betalt premie er mindre eller større enn beregnet kostnad. Dette premieavviket kunne tidligere fordeles over 15 år, enten det var et inntektsbeløp som skulle føres til utgift eller et utgiftsbeløp som skulle føres til inntekt. Regelverket er nå endret slik at denne fordelingen f.o.m 2012 skal skje utover 10 år i stedet for 15. Premieavvik oppstått i 2014 og senere skal fordeles over 7 år.

Det er bare enkelte mindre endringer i premie- og tilskuddssatsene for 2019. I alle pensjonsordningene bortsett fra sykepleierordningen, er det en marginal økning i forsikringspremiesatsene. I sykepleierordningen er det en liten nedgang i satsen for forsikringspremie. Det forventes også en moderat økning i reguleringspremien, for sykepleierne forventes det en liten nedgang sammenlignet med 2018. Årslønnsveksten som er lagt til grunn for pensjonsberegningene foretatt av KLP er satt til 3,2 prosent for 2019 og anslått av Statistisk Sentralbyrå.

Under ansvar 6800 er det budsjettert premieavvik med amortisering ut fra anslag både fra KLP og Statens Pensjonskasse.

	Premieavvik	Amortisering
KLP, positivt premieavvik som inntektsføres	-9 409 000	3 187 000
SPK, negativt premieavvik som utgiftsføres	-1 000	-209 000
Sum premieavvik inntektsføres i 2019, amortiseringen utg.føres	-9 410 000	2 978 000

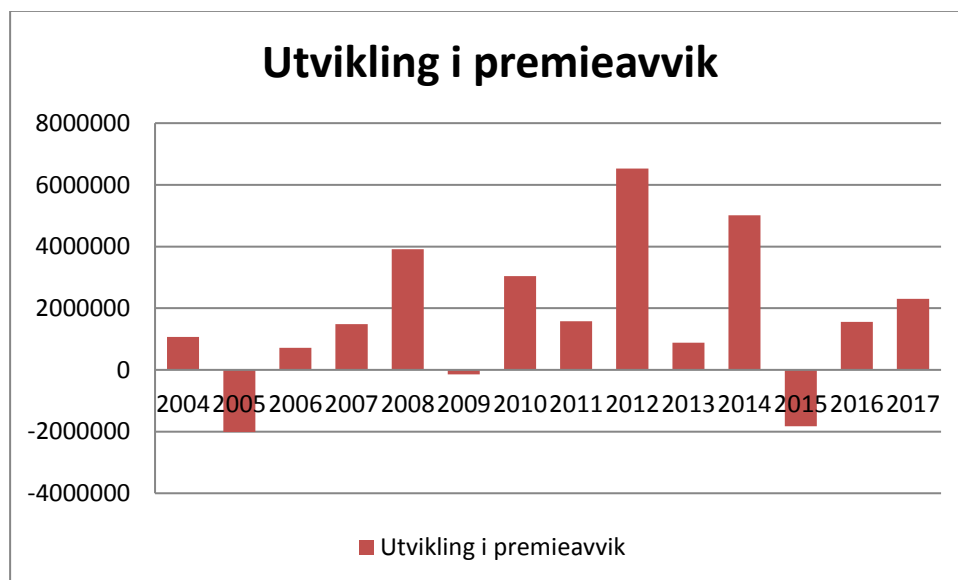
I tillegg kommer arbeidsgiveravgift av disse beløpene.

Kommunen har forsøkt å bygge opp et premieavviksfond som skal være like stort som premieavviket. Ved utgangen av 2017 var akkumulert premieavvik på kr 13,8 millioner inkl. arb.giveravg, mens fondet var på kr 16,5'. Det er i dette budsjettforslaget ikke funnet rom for å øke premieavviksfondet

tilsvarende de ca 9 millionene det er budsjettet inntektsført i premieavvik for 2019. Vi vil for 2019 betale ut ca. 7 millioner (differansen mellom nytt premieavvik og amortisering) mer enn det som blir utgiftsført. Dette tærer ytterligere på likviditeten. Slik prognosene er pr. i dag for 2018 så ser det ut til at 2018 vil bli et år hvor premieavvik og amortisering vil medføre en netto økning av premieavviket på ca 1,5 millioner. Et anslag for premieavviket ved utgangen av 2018 er på kr 15,3 mill. Sett opp mot fondet på 16,5 så ligger vi greit an i forhold til bygging av premieavviksfond(likviditetsfond)

Utvikling i premieavviket 2004 - 2017;

Tabellen viser inntektsført eller utgiftsført premieavvik pr. år. Den tar ikke hensyn til arbeidsgiveravgift og heller ikke til amortisering.

Egenkapitalinnskudd:

Det er antydning at det i 2018 må innbetales egenkapitalinnskudd til KLP på 1.056' kr. Dette er lagt inn i investeringsbudsjettet, finansiert med driftsmidler.

8.4 Arbeidsmiljø og utviklingen av tilstedeværelse.**Mål:**

I vedtatt Arbeidsgiverstrategi (AGS) for perioden 2011 – 2020, fremgår følgende i kap. 8.1:

Kommunens mål innenfor Inkluderende arbeidsliv og helse, miljø og sikkerhet er:

- ☐ Skape et godt arbeidsmiljø, som bidrar til trivsel, motivasjon, stolthet, kreativitet og effektivitet.
- ☐ Sikre at sykefraværet fortsatt reduseres og holdes på et lavt nivå, gjennomsnittlig 5 % innen år 2020 for hele organisasjonen.

I AGS kap. 8, står det videre:

Å etablere mestrende medarbeidere og helsefremmende arbeidsplasser er viktig for Grong kommune.

Kommunen skal i sin arbeidsgiverstrategi ha stor fokus på tilretteleggelse av arbeidsinnhold, arbeidsmiljø, arbeidsplass og rasjonell ressursbruk på en slik måte at det fremmer helse og forebygger sykdom. Like viktig vil det være å fremheve det ansvar hver enkelt ansatt har for utvikling av egen helse.

Organisasjonen skal ha fokus på hele mennesket; det friske som styrker, potensialer, positiv

helse, velbefinnende, livssituasjon/livsfasen og samtidig tap, lidelser, sykdom. Samtalen mellom leder og medarbeider er et viktig verktøy i denne sammenheng. Inkluderende holdninger er viktig på alle nivå, slik at man ser mangfoldet som en ressurs.

Status:

Til og med 3. kvartal 2018 har Grong kommune et nærvær på totalt 92,2 %. Sykefraværet fordeles på 1,3 % egenmeldt og 6,5 % legemeldt. Sykefraværet fordeles etter kvartal og varighet som følger:

Totalt sykefravær for 2017 – fordelt på varighet (antall dager):

	Egenm.:	1 – 16:	> 17:	Sum:
Fravær i % 1. kv. 2018	2,2	0,9	7,0	10,1
Fravær i % 2. kv. 2018	0,7	0,3	4,9	5,9
Fravær i % 3. kv. 2018	0,7	0,7	4,2	5,6
Fravær i % 4. kv. 2018				

Som det fremgår av oversikten viser tallene en positiv trend, med særdeles positive tall for 2 og 3. kvartal. Vårt fokus på «å ta egen helse på alvor», slik det er beskrevet i arbeidsgiverstrategien, er fortsatt gjeldende. Hver og en av våre ansatte må finne balansen mellom utfordringer og hvile, jobb og heim i et langsiktig perspektiv. Arbeidsgiverrepresentanter, hver enkelt leder, må hjelpe til med å finne denne balansen. Vi må imidlertid innse at en stor del av fraværet ikke kan påvirkes av hverken arbeidsgiver eller arbeidstaker.

Noen arbeidsplasser kan imidlertid, i enkelte perioder og i større eller mindre grad, være preget av et arbeidsmiljø som kan gi redusert nærvær.

Videre arbeid/tiltak i 2019:

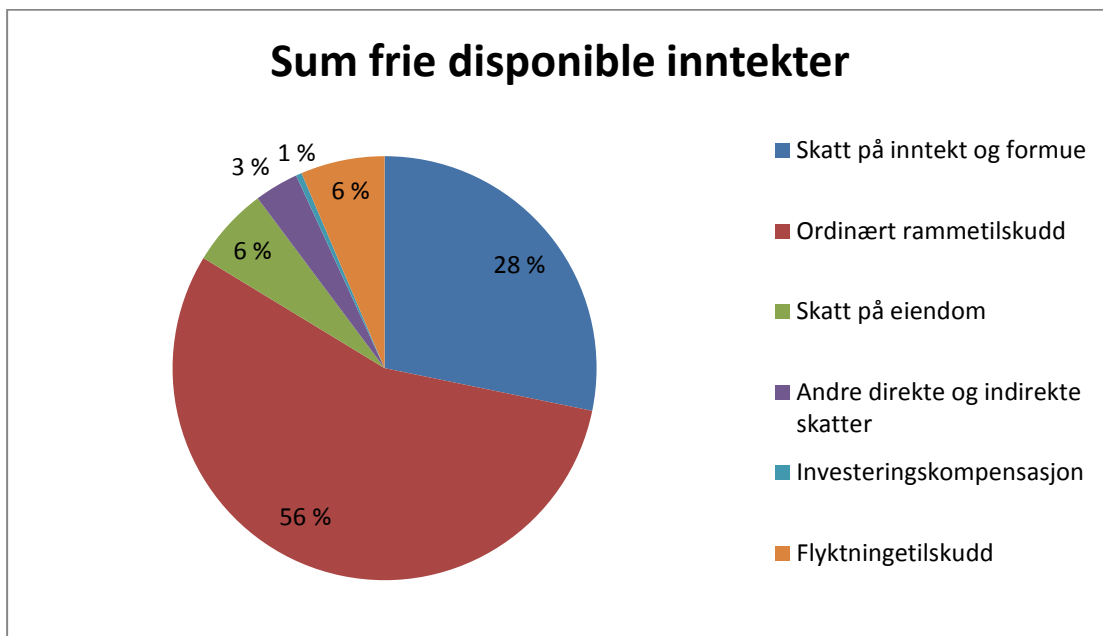
Budsjett 2019, økonomiplanperioden 2019 -2022 og handlingsplanene for 2019 legger opp til store effektiviseringsmål og enkelte organiseringstiltak – se Handlingsplan for 2019 - felles utviklingstiltak og avdelingsvise driftstiltak. I omstillingsprosesser må vi legge vekt på og alltid ha nødvendig tid til omstillingsprosessene, der verneombud og tillitsvalgte blir involvert og er med i dialogen! Det er derfor en positiv situasjon for Grong kommune å ha noen reserver (les: fond) å benytte seg av i en overgangsperiode, men det er viktig å påpeke at fondsbruk kun er en midlertidig løsning. For å sikre trygge og gode arbeidsmiljøer over tid, må utgifter tilpasses Grong kommunes inntekter.

Nærværarbeid- og sykefraværsutfordringen vil også være ett viktig tema i 2019, bl.a. i mellomlederforum. I tillegg må arbeidet i Arbeidsmiljøutvalget fortsatt prioriteres i 2019 og i tillegg må verneombudsrollen aktiveres i større grad. Konkrete tiltak for arbeidet med nærværsutfordringer i 2019 fremgår av Handlingsplan for 2019 - felles utviklingstiltak.

8.5 Skatt, rammetilskudd og inntektsutjevning

8.5.1 Fordeling av kommunens frie disponible inntekter 2019.

Kakediagrammet viser fordeling av sum Frie disponible inntekter på kr 194.147.000,- (jfr. budsjett skjema 1A)

8.5.2 Rådmannens forslag til budsjett for 2019 er basert på regjeringens forslag til statsbudsjett.

Vedrørende det konkrete innhold i statsbudsjettforslaget vises til internettsidene til regjeringen og KS : <http://www.regjeringen.no>

På Kommunenes Sentralforbund (KS) sin hjemmeside finnes det også mye informasjon vedr statsbudsjettet og rammevilkårene for kommuneøkonomien. Gå inn på <http://www.ks.no>.

KS har også utarbeidet et eget notat om statsbudsjettet 2019. Dette ligger på:

<http://www.ks.no/contentassets/def9e01021e045a4818ccd4329b20ab6/statsbudsjett-2019---notat.pdf>

Her er et utdrag av notatet;

I statsbudsjettet for 2019 legges det opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 2,6 mrd. kroner sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett (RNB)2018. For inneværende år er

imidlertid skatteinntektene oppjustert med 2,4 mrd. kroner. Oppjusteringen har sammenheng med ekstraordinært store uttak av utbytter som trolig skyldes tilpasninger til skattereformen. Sammenlignet med anslag på regnskap 2018 blir realveksten i frie inntekter i 2019 på 0,2 mrd. kroner. Merskatteveksten i 2018 må dermed ses på som en forskuttering av veksten i frie inntekter som kommuneproposisjonen la opp til for 2019. Merskatteveksten i 2018 er samtidig en engangsinntekt som ikke vil kunne finansiere varige økninger i driftsutgiftene.

SSB har i etterkant av kommuneproposisjonen lagt fram nye befolkningsframskrivninger. Merutgiftene for kommunesektoren i 2019 er anslått til 1,3 mrd. kroner, hvorav om lag 1,0 mrd. kroner antas å belaste de frie inntektene. Dette er om lag 0,6 mrd. kroner lavere enn anslaget fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi fra mars i år basert på SSBs forrige befolkningsframskriving og alternativet med lav innvandring.

Veksten i frie inntekter som det legges opp til i statsbudsjettet ligger helt nederst i det angitte intervallet for inntektsvekst i kommuneproposisjonen 2019 (2,6 – 3,2 mrd. kroner). Merskatteveksten gir isolert sett økt økonomisk handlingsrom inneværende år. Økt kostnadsvekst, hovedsakelig som følge av økte elektrisitetspriser, trekker i motsatt retning. Den kommunale lønns- og prisveksten i 2018 er oppjustert med 0,4 prosentenheter fra 2,6 til 3,0 pst, hvilket tilsvarer 1,9 mrd. kr. For 2019 er lønns- og prisveksten anslått til 2,8 pst.

Veksten i frie inntekter i 2019 målt fra inntektsnivået i 2018 uten merskattevekst, anslås til 0,7 pst. Den faktiske realveksten i frie inntekter fra 2018 til 2019 er anslått til 0,0 prosent.

Kommunene får hele veksten i frie inntekter på 2,6 mrd. kroner. Fordelingen mellom kommuner og fylkeskommuner må ses i sammenheng med at mens kommunene kan forvente økte nettokostnader som følge av befolkningsendringer på 1,6 mrd. kroner vil fylkeskommunenes utgiftsbehov reduseres med om lag 0,6 mrd. kroner. Merutgiftene i kommunene kan hovedsakelig henføres til de eldre aldersgruppene og til barn i grunnskolealder.

I beregningen av økt handlingsrom tas det ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i **toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester** med kroner 50 000 utover lønnsveksten. KS har anslått at dette vil gi økte kostnader for kommunene med 0,3 mrd. kroner, og da allerede fra regnskap 2018. I 2018 vil merskatteveksten kunne finansiere de økte utgiftene, men dette vil ikke være ikke tilfellet i de påfølgende årene hvor merutgiften må dekkes innenfor rammen av de frie inntektene. Økte renter vil også føre til at handlingsrommet svekkes. Hvis Norges Bank setter opp rentene i tråd med rentebanen vil det kunne øke rentekostnadene i sektoren med i underkant av 700 millioner kroner i 2019. På sikt vil også økte renter føre til lavere pensjonspremier. Det er lagt opp til vekst i sektorens samlede inntekter på 1,9 mrd. kroner fra 2018 til 2019. Veksten er regnet med utgangspunkt i hva inntektsnivået ville vært i 2018 uten merskattevekst.

Frie inntekter knyttet til endringer i oppgaver økes med 0,1 mrd. kroner. Endringene knytter seg til økt foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehage, samt utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere. Fra 1. januar 2019 blir maksprisen på en barnehageplass 2 990 kroner per måned. I budsjettet foreslås det at maksimalprisen settes ytterligere opp til 3 040 kroner per måned fra 1. august 2019. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage foreslås utvidet til å inkludere toåringer fra familier med lav inntekt.

Øremerkede tilskudd reduseres med netto med 1,2 mrd. kroner. Dette må ses i sammenheng med betydelig nedgang i overføringer til kommuner og fylkeskommuner knyttet til salg av oppdrettstillatelser i havbruksnæringen fra 2018 til 2019.

Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser splittes i to tilskuddsordninger. Én for netto tilvekst av plasser og én til rehabilitering og utskifting av eksisterende heldøgns omsorgsplasser. Samlet på de to ordningene er det tatt høyde for tilskudd til om lag 1 500 nye heldøgns omsorgsplasser

De senere års kutt i de **regionale utviklingsmidlene** fortsetter. For 2019 foreslås det en reduksjon på 223 millioner fra saldert budsjett for 2018, tilsvarende en nedgang på rundt 16 prosent.

I statsbudsjettet opplyser for øvrig regjeringen selv at de regionale utviklingsmidlene utløser om lag det tredobbelte i annen kapital til prosjekter i fylkene.

Midlene til regionale forskningsfond kuttes også, fra 210 til 183 millioner kroner. Interregmidlene opprettholdes på inneværende års nivå.

Utdanning

Mangler 400 mill. kroner til bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm i barnehagene. Høsten 2018 ble pedagognormen i barnehagene innskjerpet, samtidig som det ble innført en generell bemanningsnorm. Barnehageeier har frem til 1.8.2019 for å innfri bemanningsnormen som gjelder både for private og kommunale barnehager. Pedagognormen skjerpes fra maksimum 18 barn per pedagogisk leder til 14 barn. Det må ansettes en ny pedagogisk leder om barnetallet økes fra 14 til 15 barn. Bemanningsnormen innføres med maksimalt 6 barn per ansatt. Normen kan oppfylles prosentvis.

Eiendomsskatt – ytterligere innstramminger i kommunenes handlefrihet

Maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendommer foreslås redusert fra syv til fem promille med virkning fra 2020. Regjeringen begrunner forslaget med at dette vil bidra til å senke skattetrykket i kommuner med høy eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendommer, samtidig som endringen vil forhindre at kommuner med lavere sats setter denne opp til dagens maksimum.

KS er skuffet over at regjeringen på denne måten griper inn i det lokaldemokratiske handlingsrommet, og hindrer kommuner fra selv å kunne foreta prioriteringer ut fra lokale ønsker og behov.

Eiendomsskattegrunnlaget for boliger og fritidsboliger

For bolig- og fritidseiendommer foreslås det en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent, og eiendomsskattegrunnlaget kan dermed maksimalt utgjøre 70 prosent av markedsverdien. Videre foreslås det at det skal obligatorisk å benytte skatteetatens formuesgrunnlag som markedsverdi for boliger og fritidsboliger fra og med 2020. For kommuner som har gjennomført alminnelig taksering i 2013 eller senere foreslås det en overgangsregel som gir kommunene mulighet til å fortsette å bruke egne takster til og med 2023.

Kommuner som allerede benytter skatteetatens formuesgrunnlag vil som følge av forslaget få en økning i obligatorisk reduksjonsfaktor fra 20 til 30 prosent. For kommuner som i dag benytter kommunale takster vil effektene av forslaget i første rekke avhenge av om kommunen benytter reduksjonsfaktor eller ikke ved fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget for boliger og fritidsboliger. Det kan også være forskjeller mellom markedsverdier fastsatt gjennom kommunale takster og skatteetatens formuesverdier, men slike differanser antas likevel å være av mer temporær karakter.

Kompensasjonsordningen for bortfall av eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. Endringene i eiendomsskatteloven som ble vedtatt i 2017 innebærer at produksjonsutstyr og installasjoner skal være fritatt for eiendomsskatt. Fritaket innføres gradvis med 1/7 reduksjon i eiendomsskatten årlig fra og med 2019 til det er fullt ut implementert i 2025. Stortinget har vedtatt at kommunene skal få tilnærmet full kompensasjon for bortfall av inntekter, begrenset oppad til 500 mill. kroner.

I statsbudsjettet for 2019 er det avsatt 71 mill. kroner til kompensasjonsordningen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil kartlegge de kommunevise utslagene av lovendringen etter at eiendomsskatten for 2019 er skrevet ut, og kompensasjonsmidlene vil bli fordelt i løpet av 2019. Nærmere omtale om saken vil først komme i revidert nasjonalbudsjett i 2019.

Økning i grunnrenteskatten betyr reduksjon av eiendomsskatteinntekter fra vannkraftverk

Regjeringen foreslår en økning i grunnrenteskatten fra 35,7 % til 37 %. En slik økning i grunnrenteskatten vil innebære en reduksjon av kommunenes eiendomsskatteinntekter ettersom grunnrenteskatten kommer til fradrag i eiendomsskattegrunnlaget

Beregninger frie inntekter 2019 for Grong kommune basert på forslaget til statsbudsjett

Beregninger foretatt av økonomirådgiver hos fylkesmannen i Trøndelag viser at de frie inntektene (skatt og rammetilskudd) for Grong kommune fra 2018 til 2019 har en nominell økning på 2,3 %. Dvs en realnedgang i forhold til deflatoren som er satt til 2,8%. Bare 4 kommuner i Trøndelag har en realøkning i de frie inntektene (Skatt og rammetilskudd), alle er folkerike kommuner.

For Grong kommune viser tallene en oppgavekorrigert økning av de frie inntektene på kr 3.762.000,- fra 2018 til 2019. Anslaget for de frie inntektene er i 2019 på kr 165.0461.000,-.

For detaljert informasjon om statsbudsjettforslaget vises til ovennevnte nettsteder. I tillegg finnes det en fin oversikt over den enkelte kommunes frie inntekter 2019 på følgende side:
<http://frieinntekter.regjeringen.no/frie-inntekter-2019/>

Yrkesmesse for elever ved ungdomsskolen høsten 2018

8.5.3 Skatt og rammetilskudd

Ansvar 8000 - Skatt på inntekt og formue

Når det gjelder kommunenes skatteinntekter så inngår disse i en skatteutjevning som har til formål å delvis jevne ut forskjeller i skatteinntektene kommunene imellom. I denne skatteutjevningen inngår inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatten (skatt fra kraftselskapene). Den kommunale selskapsskatten er avviklet fra 2009. Overskuddsskatten for selskap og andre etterskuddspliktige skatteyttere tilfaller staten.

Størrelsen på den kommunale inntektsskatten og formuesskatten for personlige skatteyttere bestemmes i statsbudsjettet hvert år.

Kommuner med skatteinntekter under landssnittet får kompensert for 60% av differansen mellom egen skatteinnngang og landsgjennomsnittet. I tillegg får kommuner med skatteinntekter under 90% av landssnittet kompensert for 35% av differansen mellom egne skatteinntekter og 90% av landssnittet. Grong kommunen er en av de kommunene som har en egen skatteinnngang som ligger under 90% av landssnittet og således mottar kompensasjon- såkalt inntektsutjevning.

For 2019 er det lagt inn skatteanslag i samsvar med statsbudsjettet. Det er for 2019 også en forskjell mellom skatteanslaget lagt i statsbudsjettet og det skatteanslaget som fremgår av KS

prognosemodell. Statsbudsjettet gir et anslag på kr 69.741' i skatt og inntektsutjevning, mens anslaget fra KS som bygger på et snitt av siste tre års skatteinnngang, samt folketall pr. 1.7.2018 gir en forventet skatteinnngang på kr 68.762', altså 1 millioner lavere. Vi har i budsjett 2019 forholdt oss til det høyeste anslaget noe som kan vise seg å bli en utfordring. ***Det er derfor viktig å være klar over denne forutsetningen i budsjett 2019.*** Det er alltid vanskelig å treffe dette korrekt. Det som er et faktum er at det er utviklingen på landsbasis som er avgjørende, som igjen virker på inntektsutjevningen.

Forholdet må følges opp utover 2019.

Skatteanslaget er videreført flatt i økonomiplanperioden.

Ansvar 8200 - Rammetilskudd

Rammetilskuddet er den desidert største inntektskilden for kommunen. Rammetilskudd + formues- og inntektsskatt benevnes som **frie inntekter** i kommunen. Til sammen utgjør de frie inntektene 168,5 mill. kroner i rådmannens forslag til 2019-budsjett. I dette beløpet inngår en forventning om ekstra skjønnsmidler på 2 millioner som er nærmere beskrevet under pkt skjønnsstilskudd nedenfor. Av det totale beløpet i skatt og rammetilskudd utgjør skatt på formue og inntekt inkl. inntektsutjevningen kr 69,8 mill. kr, og rammetilskuddet 98,7 mill. kr. Til sammenligning få forventer vi å få inn kr 165,6 millioner i skatt og rammetilskudd for 2018. De to millionene vi har lagt inn som forventet ekstra skjønn er usikre.

Om inntektssystemet:

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å utjevne kommunenes og fylkeskommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. For å oppnå dette målet tas det ved fordelingen av rammetilskuddet hensyn til strukturelle ulikheter i kommunenes og fylkeskommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og ulikheter i skatteinntektene (inntektsutjevning). Det gis også et skjønnsstilskudd for å korrigere for forhold som ikke ivaretas godt nok i fordelingsystemet for øvrig. Inntektssystemet inneholder i tillegg virkemidler som utelukkende er begrunnet med regionalpolitiske målsettinger. Det samlede rammetilskuddet utbetales i ti terminer gjennom året.

Fordelinga av hele rammetilskudds-potten er nokså komplisert. Det har også skjedd vesentlig endringer fra 2016 og frem til i dag. Dette vil bli nærmere beskrevet nedenfor.

Rammetilskuddet består av følgende deler for Grong for 2019:

- Innbyggertilskudd
 - Utgifts utjevning
 - Korreksjoner og tilskudd med særskilt fordeling
 - INGAR Overgangsordninger (Inntektsgarantitilskudd fra 2009)

- Distriktstilskudd Nord-Norge
- Skjønntilskudd

Innbyggertilskudd

Det samlede innbyggertilskuddet fordeles i utgangspunktet med et likt beløp pr. innbygger til alle kommuner etter at det er tatt hensyn til tilskudd som gis en særskilt fordeling. Beløpet for 2019 er på kr 24.710,- pr. innbygger.

Omfordeling av innbyggertilskudd – Utgiftsutjevning:

Omfordelingen som følge av utgifts- og inntektsutjevning gjøres i innbyggertilskuddet.

Utgiftsutjevningen i inntektssystemet er begrunnet med at forhold av demografisk, geografisk og sosial art gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene og fylkeskommunene i liten grad kan påvirke. For at kommunesektoren skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere må det tas hensyn til slike strukturelle kostnadsforskjeller ved fastlegging av de økonomiske rammene til den enkelte kommune og fylkeskommune. Eksempel på kostnadsforskjeller kan være aldersfordeling eller reiseavstand innen kommunen. En tar fra de relativt sett lettdrevne kommunene og gir til de relativt sett tungdrevne. Med lettdrevet/tungdrevet menes en kommune som vurdert etter objektive kriterier er rimeligere/dyrere i drift enn gjennomsnittskommunen. Objektive kriterier er forhold som kommunen i prinsippet ikke kan påvirke, for eksempel alderssammensetning og bosettingsmønster.

For å finne ut om en kommune er mer lettdrevet eller tungdrevet enn gjennomsnittet, er det gjort omfattende analyser av hvilke faktorer som har betydning for variasjon i kostnadene ved tjenesteproduksjonen i kommunal sektor.

Det har skjedd både store og små endringer i kostnadsnøklerne i de senere årene. Det er disse nøklene som gir grunnlaget for utgiftsutjevninga. Nærmere beskrivelse nedenfor.

Kostnadsnøklerne

Det beregnes for hvert kriterie en indeks på følgende måte ut fra eksemplet innbyggere 0-1 år:

$$\frac{0-1 \text{ åringer i Grong, 35 stk}}{\text{Antall innbyggere Grong 2 395 stk}} \div \frac{0-1 \text{ åringer i landet 114 436 stk}}{\text{antall innbyggere i landet totalt 5 312 508 stk}} = 0,6784 \text{ Kriterie indeks.}$$

Denne indeksen blir så multiplisert med en fastsatt vektning for denne indeksen i dette tilfellet 0,0055. Delsum for kriteriet innbyggere 0-1 år blir på **0,0037**.

Slik beregning blir gjort for hver indeks. Disse blir så summert og en kommer frem til en behovsindeks på 1,1849 for Grong's vedkommende for 2018. Dette er en økning fra 2018(0,0166) som påvirker utgiftsutjevningen i positiv retning for vår del.

Tabellen nedenfor viser kriterieindeksen de ulike årene. Det er for 2019 også gjennomført en del endringer i vektingen av de ulike kriteriene. Alt dette medfører endringer i behovsindeksen.

Kriterium	2019	2018	2017	2016	2015
Innbyggere 0-1 år	0,6784	0,9073	0,8552	0,7675	0,9284
Innbyggere 2-5 år	1,0044	0,9058	1,0927	0,9886	0,8871
Innbyggere 6-15 år	0,8841	0,8832	0,8627	0,8708	0,8628
Innbyggere 16-22 år	1,0434	1,1526	1,2325	1,2224	1,2511
Innbyggere 23-66 år	0,9179	0,9229	0,9100	0,9309	0,926
Innbyggere 67-79 år	1,2625	1,1938	1,1682	1,1573	1,179
Innbyggere 80-89 år	1,8027	1,7920	1,6897	1,5817	1,701
Innbyggere 90 år og over	2,0299	1,5235	1,7239	1,7208	1,2979
Basiskriteriet. Fom 2017 Gradert basistilskudd	5,8355	5,7636	5,5672	4,8675	4,8403
Reiseavstand til nærmeste sonesenter	1,7271	1,7548	1,6989	1,6820	1,6997
Reiseavstand til nærmeste nabokrets	1,4983	1,4972	1,5009	1,5181	1,5628
Landbrukskriteriet	3,2496	3,2244	3,2935	3,7216	3,6623

Innvandr 6-15 år, ekskl Skandinavia	1,1300	1,3725	1,1531	1,2452	1,004
Norsk fødte med innvandrerforeldre 6-15 år, ekskl Skandinavia				0,1932	0,0512
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,8561	0,8588	0,7849	0,6816	0,395
Dødlighetskriteriet	0,7618	0,9045	0,7532	0,7980	0,7856
Barn 0-15 år med enslig forsørger	1,0386	1,0890	1,3758	1,1029	1,1736
Lavinntektskriteriet	1,2461	1,3932	1,2099	1,4358	0,9669
Uføre 18-49 år	1,1124	0,9258	0,8855	0,9745	0,9827
Opphopningsindeks	0,4818	0,5341	0,8183	0,9324	0,6208
Urbanitetskriteriet				0,5551	0,5496
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	1,1170	1,0114	1,1160	1,0100	1,0312
Ikke-gifte over 67 år	1,4435	1,3934	1,3782	1,3702	1,4007
Barn 1. år uten kontantstøtte	0,5864	1,5487	0,4866	1,0538	0,9552
Innbyggere med høyere utdanning	0,7345	0,7327	0,7120	0,7168	0,7195
Aleneboende 30-66 år	0,9693	0,9508	0,9500		

Ut fra kostnadsnøklerne og kriteriedataene beregnes utgiftsbehovet til hver enkelt kommune jfr. det som er sagt over tabellen. Det har altså ingen betydning hvor mye utgifter den enkelte kommune har. Dersom summen av beregnet utgiftsbehov for en kommune er over landsgjennomsnittet som er satt til 1, får kommunen et tillegg til innbyggertilskuddet. Dersom summen av beregnet utgiftsbehov for en kommune er under landsgjennomsnittet, får kommunen et fradrag i innbyggertilskuddet. Hele utgiftsutjevningen vil altså balansere.

Inntektssystemets beregninger viser at Grong i 2019 har et beregnet utgiftsbehov som ligger 18,49% over landsgjennomsnittet. Samme tall for 2017 var på 16,53% og for 2018 16,83%. Denne økningen gir oss mer i utgiftsutjevningen enn vi ville fått med utgiftsbehovs beregningen for 2018. Endringen i utgiftsnøkkel skyldes interne forhold i Grong kommune, samt endring i vektingen av kriteriene. En av de faktorene som påvirket i positiv retning for 2018 var antall barn 1 år uten kontantstøtte. Her hadde vi i 2017 indeks 9 stk, mens vi nå for 2018 har 29 stk. Dette kriteriet gir oss en negativ effekt i 2019 da antall barn da er nede på 10 stk igjen. I 2019 vinner vi en del på kriteriet innbyggere 90 år og over. I 2018 hadde vi 31 stk her, mens vi for 2019 har hele 41 personer. Dette gir en gevinst i forhold til kostnadsnøkkel. Det er også interessant å se på endringene i vektingen av kriteriene over tid.

Innbyggertilskuddet inkl. utgiftsutjevningen er i 2019 på kr 82.340.000,-. Dette gir oss i 2019 kr 4.818.000,- mer enn i 2018, til tross for nedgang i folketallet.

Korreksjon for elever i statlige og private skoler.

Enkelte kommuner har elever i statlige og private grunnskoler. Disse elevene har ikke kommunene utgifter for. Trekkordningen for statlige og private skoler medfører at kommuner med elever i statlige og private skoler trekkes et gitt beløp per elev for de elevene kommunene ikke yter grunnskoletjenester til. Summen av trekk fra kommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets kommuner etter kommunenes andel av beregnet utgiftsbehov (kostnadsnøkkel). Korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler omfordeler midler fra kommuner med mange elever i statlige og private skoler til kommuner med få eller ingen elever i statlige og private skoler.

Dette gir for Grong;

Landssum fordelt etter kostnadsnøkkel kr 865 000,-

Tilskudd med særskilt fordeling

Noen enkeltsaker fordeles ikke etter inntektssystemet ordinære kriterier, men gis en særskilt fordeling. Slike saker er for 2019 for Grong kommunes vedkommende;

Helsestasjon/skolehelsetjenester (økning fra 2018 på kr 17.000,-)	kr 362 000,-
Frivilligsentraler (økning fra 2018 på kr 22.000,-)	kr 414 000,-
Totalt	kr 776 000,-

Inntektsgarantitilskudd:

Endringer i kriteriedata, befolkningsnedgang og systemendringer i inntektssystemet kan for enkeltkommuner føre til brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene mot slike endringer.

Ordningen er utformet slik at ingen kommune skal ha en vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er lavere enn 400 kroner under veksten på landsbasis, målt i kroner per innbygger.

Ordningen finansieres ved et likt trekk per innbygger i alle landets kommuner.

Endringer som omfattes av inntektsgarantiordningen er strukturelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd, endringer i befolkningstall og kriteriedata, og endringer i regionalpolitiske tilskudd.

Endringer i skjønnstilskuddet, veksttilskuddet og i skatteinntektene eller skatteutjevningen inngår ikke i beregningsgrunnlaget for inntektsgarantiordningen.

Veksten i rammetilskuddet fra 2018 til 2019 er på landsbasis 1.115,- kroner per innbygger. Dette innebærer at kommuner som har en vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 715 kroner per innbygger, vil bli kompensert opp til denne vekstgrensen.

Grong kommunes vekst i rammetilskuddet fra 2018 til 2019 er 1.922,- kroner per innbygger, og kommunen får derfor 0 kroner per innbygger gjennom inntektsgarantiordningen.

Alle kommuner er med på å finansiere inntektsgarantiordningen og blir trukket med et likt beløp per innbygger i innbyggertilskuddet. For 2019 er trekket på -53 kroner per innbygger

Grong kommune får for 2019 et trekk på kr 127.000,- i denne ordningen. I 2018 mottok vi kr 244' i tilskudd i forhold til INGAR ordningen.

Distriktstilskudd Nord-Norge.

Distriktstilskudd Nord-Norge gis til kommuner i Nord-Norge.

Tilskuddet går til alle kommuner i Namdalen og de tre nordligste fylkene og gis som en sats per innbygger. Satsen differensieres mellom ulike områder. I tillegg gis det et småkommunetillegg til kommuner med under 3 200 innbyggere. Dette tillegget gis med en sats per innbygger, som differensieres etter distriktsindeksen.

Distriktsindeksen måler graden av distriktsutfordringer i en kommune og består av ulike indikatorer som måler forskjeller i geografi, demografi, arbeidsmarked og levekår. Alle kommuner i Finmark, Troms, Nordland og Namdalen får distriktstilskudd etter en sats per innbygger. Denne satsen er for Grong sin del på kr 1.758,- pr. innbygger. En liten økning fra 2018.

I tillegg gis det et småkommunetillegg til kommuner med under 3 200 innbyggere. Tillegget gis med en sats per kommune alt etter hvilken distrikts indeks kommunen har. Distriktsindeksen for Grong kommune er på 27,9 noe som tilsier at vi får et småkommunetillegg på kr 5.698.000,-.

Totalt så vil Grong kommune motta i 2018 kr 9.917.000,- i Distriktstilskudd Nord-Norge. Det er en økning på kr 155.000,- fra 2018.

Skjønnstilskudd:

Skjønnstilskuddet blir brukt til å kompensere kommuner for spesielle lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet. Det samlede skjønnstilskuddet for kommuner er satt til kr 1.237.000.000,- for 2019. Det er en markant nedgang på 123 millioner fra i 2018. Tilskuddet skal fordeles av fylkesmannen etter fylkesrammer fastsatt av departementet.

Grong kommune vil motta kr 1.950' mill i skjønnsmidler fordelt av fylkesmannen via statsbudsjettet for 2019. Vi har i etterkant fått beskjed om at vi er tildelt ytterligere 1.030.000,- som vil komme som utbetaling i termin 10. Totalt skjønn er da på 2.980.000,-. Dette er en reduksjon på ca 1 million i forhold til 2018.

Dette er et relativt stort beløp. Beløpet relaterer seg i utgangspunktet til de store utfordringene som ligger på barnevern. Hvorvidt vi vil få et like stort beløp fremover er høyst usikkert. Vi har likevel valgt, med unntak av det ekstraordinære skjønnnet, å legge beløpet flatt i økonomiplanperioden.

Nedlegging av flyktningmottaket med tilhørende befolkningsnedgang, redusert bosetting av ordinære flyktninger og enslige mindreårige flyktninger, reduserte tilskudd voksenopplæring, reduksjon i eiendomsskatt på kraftverk, samt økte utgifter på ressurskrevende tjenester gir en samlet reduksjon på inntekter fra 2017 til 2019 på til sammen 18 millioner jfr. økonomisk oversikt. Ser vi fremover i økonomiplanperioden så reduseres inntektene med ytterligere kr 15 millioner. Dette gjør at de økonomiske utfordringene er svært store. Det ble i 2018 kjørt en omstillingsprosess som fremdeles pågår. Det ble kjørt en grundig prosess som endte opp med følgende kommunestyrevedtak i møte i september 2018;

Grong kommunestyres vedtak:**Enstemmig vedtatt som formannskapets innstilling:**

1. Kommunestyret vedtar Arbeidsgruppas anbefalinger som retningsgivende for gjennomføring av delaktiviteter og tiltak slik de er beskrevet i grunnlaget for de enkelte utredningene, med mål om økonomiske besparelser/merinntekt på totalt kr 8.247.000,- fra og med 2019, fordelt på rammeområdene, som følger:

	2019	2020
SUM - RAMME 1	50.000,-	857.000,-
SUM - RAMME 2	2.867.000,-	0,-
SUM - RAMME 3	1.177.000,-	0,-
SUM - RAMME 4	1.453.000,-	0,-
SUM - RAMME 8	700.000,-	0,-
SUM - RAMMEOMRÅDENE:	6.247.000,-	857.000,-
GENERELL REDUKSJON/ØKT INNTEKT:	2.000.000,-	0,-
TOTALT :	8.247.000,-	857.000,-

2. Følgende utredninger må detaljplanlegges før endelig vedtak:

☐ Delutredning 04/2018 –Ikke betalt spisepause: Kommunestyret vedtar Arbeidsgruppas anbefaling som retningsgivende, det vil si en ordning med ikke betalt spisepause. Innføring av ikke betalt spisepause må imidlertid vurderes nærmere frem mot budsjettbehandlingen, som følger:

- På hvilke avdelinger og grupper av ansette er det mulig å avvike spisepause, både med hensyn til spiserom og tilstrekkelig bemanning (forsvarlighet m.m.)?
- Hvordan skal Hovedtariffavtalens bestemmelse for kontoradministrasjonen vurderes opp imot de vedtak kommunestyret ensidig har vedtatt fra 1986 –94.
- Når skal et eventuelt vedtak iverksettes.
- Kommunestyret delegerer endelig vedtak til formannskapet.

☐ Delutredning 08A/2018 –Skolestruktur for grunnskolene: Valg av eventuelt ny ledelsesstruktur ved grunnskolene, fremmes som forslag til ny organisasjonsplan for grunnskolene i løpet av oktober/november. Saken behandles i administrasjonsutvalget.

☐ Delutredning 12/2018 –Pleie og omsorg: I løpet av november vil det foreligge en rapport som behandles i formannskapet.

☐ Delutredning 14/2018 –Kommunale vegger: Jfr gjeldende delegasjonsreglement sluttbehandler formannskapet saken.

3. Det arbeides videre med omstillingsmålet for 2020-2021, først og fremst gjennom budsjett- og økonomiplanprosessen høsten 2018. I den sammenheng drøftes også videreføring av omstillingsprosjektet.

Som det fremgår av punkt 3 i vedtaket så klarte ikke denne prosessen å finne tiltak slik budsjettbalanse oppnås uten bruk av fond fremover. Omstillingsprosessen må derfor fortsette fremover.

Vi anser de økonomiske utfordringene som så store at vi vil søke om ekstra skjønnsmidler for 2019 og noen år fremover. Det er svært vanskelig om ikke umulig å snu organisasjonen hente inn de tapte inntektene i løpet av denne økonomiplanperioden. Vi har ut fra dette lagt inn en forventning om ekstra skjønnsmidler på 2 millioner **for 2019, ytterligere 2 millioner i 2020 og 1 million i 2021.** Disse beløpene er lagt på skjønnsmidler. **Viktig å være klar over denne premissen da dette er et forhold som vi ikke får endelig avklaring på før langt ut i 2019 da søknadsfristen for kriseskjønn er 1. september. Vi vil i starten av 2019 inviterer fylkesmannen til et møte ang. den økonomiske situasjonen vi er i.**

Samlet rammetilskudd i 2019

Det budsjetteres rammetilskudd i samsvar med forslag til statsbudsjett framlagt i oktober 2018, Samlet beregning for rammetilskudd og skatt er slik;

1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	55 613	56 467	57 326	57 180	59 180
Utgiftsutjevning	13 213	17 810	20 219	20 342	23 160
Overgangsordninger/INGAR (fra 2009)	4 428	-143	-248	244	-127
Korreksjon for elever i statlige og private skoler		788	995	902	865
Saker med særskilt fordeling	948	397	948	737	776
Tilskudd	4 029	4 204	0		
Namdalskommunene/Hovedstadstilskudd					
Småkommunetilskudd	5 475	5 475	0		
Distriktstilskudd Nord- Norge			9 760	9 762	9 917
Ordinært skjønn	4 900	5 300	5 100	3 900	2 980
Skjønn – tap endringer av inntektssystemet	1 100	1 100	0		
Sum rammetilsk uten selskapsskatt	89 706	91 399	94 100	93 067	96 750
"Bykletrekke" (anslag)					
Netto inntektsutjevning	6 521	8 407	9 309	9 895	8 935
Sum rammetilskudd	96 227	99 638	103 409	102 962	105 685
Skatt på formue og inntekt	54 834	57 296	58 412	60 211	60 806
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	151 061	157 102	161 821	163 173	166 491

Det er i tillegg til dette lagt inn en forventning om kriseskjønn på 2 mill i 2019 og 2020 og 1 mill i 2021. I økonomiplan perioden er resten lagt flatt.

8.5.4 Innlemming og avvikling av øremerkede tilskudd i rammetilskudd

I 2019 er det kun gjennomført en rekke små innlemminger og korreksjoner i rammetilskuddet. Dette skyldes endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer, nye oppgaver, innlemming av øremerkede tilskudd osv. Se Prop. 1 S(2018-2019) for kommunal- og moderniseringsdepartementet for nærmere omtale.

De største er;

- Kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengige.
- Takstoppgjøret for allmennleger i 2018, helårsvirkning.
- Økt inntektsgrense for gratis kjernetid barnehage fra 1. august 2018, helårsvirkning.
- Gratis kjernetid barnehage 2 åringer fom 1. august 2019.
- Økt foreldrebetaling barnehage 110 kr/mnd fom 1. januar 2018, og ny økning på kr 50,- fom 1. august 2019.
- Statlige og private skoler økt elevtall.

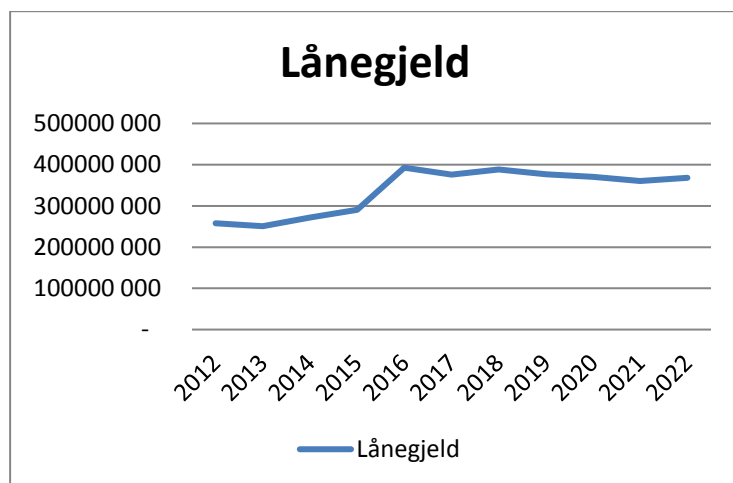
8.6 Kapitalkostnader

8.6.1 Utvikling i lånegjeld

Lånegjelda har vært ganske stabil i perioden 2010 tom 2014, dog med en økning som skyldes utbyggingen av sykeheimen. I perioden fom 2014 tom 2017 øker gjelda betraktelig. Dette har sammenheng med utbyggingen på GBU/kulturhuset. Det bli i 2017 brukt opp siste rest av ubrukte lånemidler istede for å ta opp nytt lån. Dette resulterte i et udekket beløp ved regnskapsavslutningen på 10,7 millioner som må finansieres med lån i 2018. I tillegg er det vedtatt en del nye investeringer i 2018 samt at prosjekter igangsatt tidligere år også har medført utgifter i 2018, tilsier at vi må ta opp et lån på 27,1 millioner i 2018. I økonomiplanperioden er det lagt opp til svært moderate investeringer. Det er kun lagt opp til små låneopptak på hhv. 4 mill, 10 mill og 5 mill i perioden 2019-2021. Det er

lagt opp til et litt større låneopptak i 2022 som har sammenheng med foreslått utbygging av helsefløy samt brannverntiltak GHO.

Denne grafen inneholder ikke innlån til videreutlån.

8.6.2 Renteforutsetninger

I starten av 2017 inngikk vi en fastrenteavtale på i overkant av 90% av lånegjelden vår.

Fastrenteavtalene i Kommunalbanken er på 1,8% over 3 år. Vi har videre beholdt et lån i kommunalbanken til flytende rente slik at vi har et lån hvor vi har mulighet til å betale inn ekstraordinære avdrag osv. Dette ene lånet har pr. i dag en rentesats på 1,85%.

Vi har fremdeles også et lite lån på 0,5 millioner i KLP kommunekreditt. Rentesatsen der har ligget stabil på 1,95% de siste årene. Fastrenteavtalene gjøre at renteutgiftene våre er svært forutsigbare både i 2019. Vi har i økonomiplanen lagt oss på en rentesats på 2% i perioden 2020-2022.

Rentereguleringsfondet vårt er pr. i dag på 2,6 millioner.

Når det gjelder kommunens innlån i forbindelse med etableringslån i husbanken så er de aller fleste av disse knyttet opp mot flytende renter.

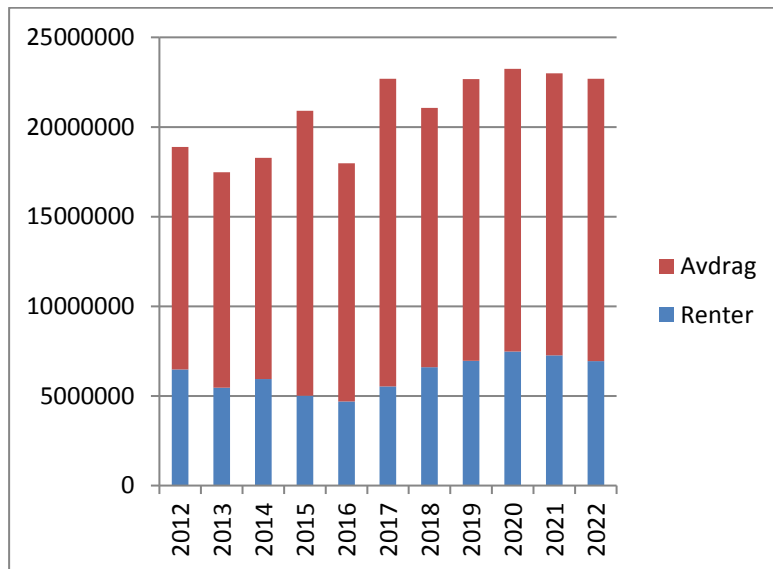
8.6.3 Utvikling i avdrag og rentekostnader

Avdrag:

Årlige avdrag vil øke noe etter låneopptaket i 2018, men ligger etter den tid stabile ut økonomiplanperioden på omkring 15,7 millioner. Kommunen ligger innenfor grensen for minste tillatte avdrag. Regelverket tilsier at gjenstående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskiftet.

Rentekostnader:

Rentekostnadene vil ut fra forslaget til investeringsbudsjett i økonomiplanperioden øke litt fra 2018 og utover i perioden. Dette skyldes en forventet økning i rentesatsen etter at fastrenteavtalene er utgått i 2019. Vi har kun lagt inn en liten økning på 0,2% noe som ansees som usikkert. Renteutgiftene for 2016 er på kun kr 4,7 mill noe som skyldes at rentene vedrørende utbyggingen på GBU føres som byggelånsrenter på investeringsprosjektet. Det er i perioden 2019 tom 2021 lagt opp til at vi betaler mer i avdrag enn vi tar opp i nye lån. Det siste året er det derimot lagt inn et låneopptak i forbindelse med helsefløy og brannverntiltak. Dette låneopptaket er tenkt gjennomført så seint på året at det vil ikke påvirke renter og avdrag for 2022.

8.7 Flyktninger

Under ansvar 8500 regnskapsføres følgende:

Vertskommunetilskudd. Det ble for 2017 budsjettert med i overkant av 2 millioner som vertskommunetilskudd vedrørende flyktningmottaket i Grong. Iom at mottaket ble lagt ned våren 2017 så vil vi ikke motta noe slikt tilskudd i 2019.

Integreringstilskuddet, er et tilskudd som kommunen får for bosetting av flyktninger. Tilskuddet utbetales pr. bosatt med et beløp som avtrappes over 5 år.
Det er i økonomiplanperioden budsjettert med følgende bosetting.

2019	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2020	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2021	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.
2022	2 enslige mindreårige og 7 ordinære flyktninger.

Bosettingstallet i økonomiplanperioden er høyst usikkert.

Utdeling av vitnemål

Ordinære flykninger.

Ved bosetting av ordinære flykninger mottar kommunene integreringstilskudd fordelt over 5 år. Det er litt ulike satser om det kommer familier, barn eller enslige voksne. Budsjettert tilskudd er her i hht. dagens forslag til statsbudsjett.

Enslige mindreårige.

Det har siden i oktober 2009 vært bosatt enslige mindreårige flykninger i Grong kommune. Bosettingen har vært på hhv. 7(2009), 7(2010), 7(2011), 5(2012), 5(2013), 5(2014), 7(2015), 5 (2016) og 4(2017). Tilskuddsordningen for disse ble endret fom. 2017. Vi mottar nå ordinært integreringstilskudd over 5 år slik som for de ordinære flykningene. Videre så mottas det et fast tilskudd pr. år pr. enslig mindreårig. Satsene er her som følger;
Under 17 år kr 1.229.100,- pr år.
Over 17 år kr 769.500,- pr år.

Det ekstra tilskuddet på kr 100.000,- pr. enslig mindreårig som ble innført i 2016 for å avhjelpe flyktningkrisen som også ble videreført i 2017 ble ikke videreført hverken i 2018 eller 2019.

Totalt er det budsjettert med vertskommune-, integrerings- og tilskudd enslige mindreårige som følger;

	Oppr. 2017	Oppr. 2018	2019	2020	2021	2022
Vertskommunetilskudd	2 058 000	0	0	0	0	
Integreringstilskudd	14 211 000	13 062 000	11 439 000	9 553 000	8 459 000	5 104 000
Ekstra tilskudd EM	500 000	0				
Ekstra tilskudd bosetting utover anmodning	50 000	0				
Ekstra tilskudd flykninger nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker	2 760 000	2 760 000	1 000 000	1 000 000	0	0
SUM Integreringstilskudd	19 579 000	15 822 000	12 439 000	10 553 000	8 459 000	5 104 000
Tilskudd enslige mindreårige;						
21 stk mellom 17 og 20 år	15 750 000					
Bosetting 2017; 5 stk medio oktober	781 000					
19, 14, 12, 12 stk mellom 17år og 20 år		13 500 000	10 644 000	9 146 000	7 646 000	5 646 000
Bosetting 2018 osv; nye 3 stk fom sept.		750 000				
Bosetting 2019, 2020, 2021; nye 2 stk fom juli.			500 000	500 000	500 000	500 000
SUM tilskudd enslige mindreårige	16 531 000	14 250 000	11 594 000	9 646 000	8 146 000	6 146 000
SUM TILSKUDD	36 110 000	30 072 000	24 033 000	20 199 000	16 605 000	11 250 000

Ut fra oversikten ovenfor så ser en at dette er en relativt stor inntektspost i Grong kommunens budsjett. Selvfølgelig knytter det seg store utgiftsposter også til dette området. Et tenkt scenario kan være at vi kun får bosatt 7 ordinære flykninger i 2019. Ingen ordinære etter den tid (2020 – 2022) og ingen enslige mindreårige i det hele tatt i økonomiplanperioden((2019-2022)). Et slikt scenario vil gi kommunen følgende reduksjon i integreringstilskudd og tilskudd enslige mindreårige **sett i forhold til det vi har inne i økonomiplanen det enkelte år.**

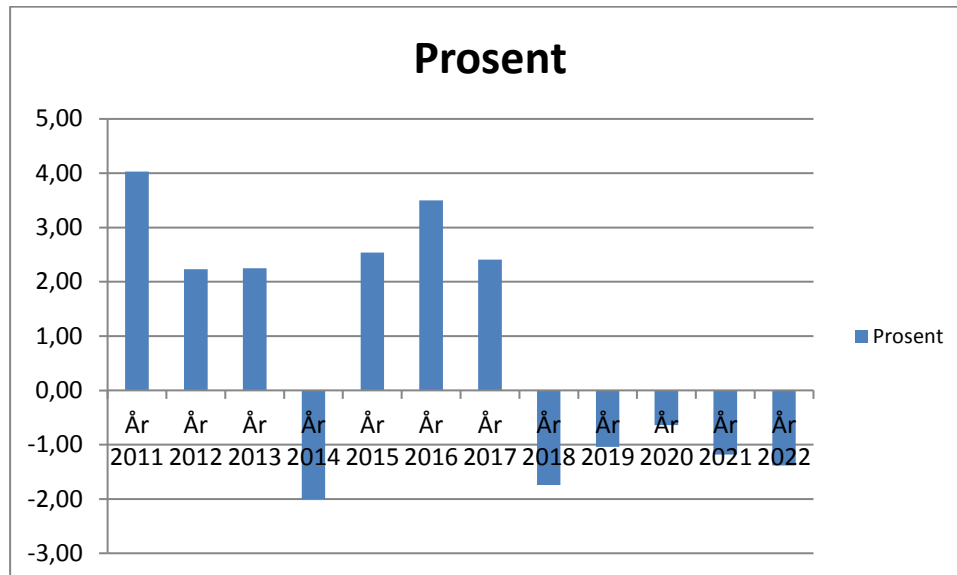
Totalt tilskudd	2020	2021	2022
Redusert tilskudd Integreringstilskudd	2 161 000	4 176 000	3 360 000
Redusert tilskudd bosetting enslige mindreårige	1 801 000	3 379 000	2 919 000
SUM	3 962 000	7 555 000	6 279 000

Utgiftene som relaterer seg til flykninger ligger spredd i hele budsjettet slik at det er vanskelig/umulig å beregne utviklingen av disse dersom en velger et av scenariene ovenfor. Det er viktig å merke seg at dette kapitlet 8.7 kun omhandler inntektssiden vedr. flykninger.

8.8 Netto driftsresultat

Det er fra sentrale myndigheter tidligere gitt uttrykk for at det forventes at kommunen planmessig styrer sin økonomi mot en driftsmargin på minst 2% av driftsinntektene. Det er dette resultatmålet som best uttrykker utviklingen i kommunens økonomi over tid.

Netto driftsresultat egen kommune

Kommunen har i perioden 2007 – 2017 med unntak av 2008 og 2014 kommet ut med et netto driftsresultat på over 2 %. Tabellen ovenfor viser tallene fom 2011 og ut økonomiplanperioden. Ser en perioden fremover ser en helt klart en forverring i den økonomiske situasjonen. Dette til tross for at kommunen frem t.o.m. 2022 har lagt inn en forutsetning om innsparing for å få budsjettet i balanse. Denne innsparingen ligger inne i beregningen av netto driftsresultat, slik at når omstillingsmålene er nådd vil ikke dette påvirke netto driftsresultat i noen grad.

Oversikten viser at det er nødvendig å foreta ytterligere omstillinger i perioden for å sikre en sunn økonomisk drift av kommunen. Dersom en skal nå målet om et netto driftsresultat på 2% av brutto driftsinntekter så må utgiftene reduseres med 10,5 millioner i 2019.

8.9 Eiendomsskatt

Fra og med 2010 har kommunestyret vedtatt at det skal innkreves eiendomsskatt av alle eiendommer i hele kommunen, såkalt generell eiendomsskatt. Tidligere var det bare såkalte verker og bruk som ble belagt med eiendomsskatt. Eiendomsskatt beregnes ut fra en antatt (omsetnings)verdi av hvert enkelt objekt, mens kraftverkernes verdi beregnes av skatteetaten.

For år 2019 fastsettes eiendomsskattegrunnlaget fra siste skatteligningen for kraftverkene det vil si for 2017. For Grongs vedkommende gjelder det de fire kraftverkene i Namsen; Åsmulfoss, Aunfoss, Øvre Fiskumfoss og Nedre Fiskumfoss, samt det private kraftverket Knutfoss Kraft AS. Beskatningen av kraftverkene er en omfattende og komplisert prosedyre og er nå lagt til sentralskattekontoret for storbedrifter i Moss. Det er det enkelte verks beregnede formuesverdi som er takstgrunnlaget i utgangspunktet. Eiendomsskattegrunnlaget på kraftverkene var redusert relativt mye fra 2015 til 2016. Vi tapte da neste 1,2 mill. i eiendomsskatt. Vi fikk i 2015 opplyst fra sentralskattekontoret at det var en generell trend at det var nedgang i eiendomsskattegrunnlaget på vannkraftverkene. Lavere produksjonsmengde, reduserte strømpriser og høyere vedlikehold har gitt lavere eiendomsskattegrunnlag.

Eiendomsskattegrunnlaget for 2017 viste ytterligere nedgang. Selve grunnlaget for de 5 kraftverkene ble redusert med nesten 385 millioner. Dette utgjør en redusert eiendomsskatteinntekt på kr 2,7 millioner. Vi har ut fra dette miste nesten 4 millioner i eiendomsskatt de siste to årene. Grunnlaget for

2018 var heller ikke noe unntak. Dette viser en redusert eiendomsskatt fra 2017 til 2018 på ytterligere 1,6 millioner. Dette vil si at vi på de tre siste årene har fått redusert eiendomsskatteinntekten – og da kun i forhold til kraftverkene – med totalt 5,6 millioner kroner. **Når det gjelder grunnlaget for 2019 så har vi pr. i dag ikke mottatt dette. En evt. nedgang eiendomsskattegrunnlaget for kraftverkene vil derfor måtte tas som en budsjettregulering i 2019.** Dette gjelder mange kraftkommuner og saken har således fått politisk fokus, men pr. i dag har ikke det ført til endringer og økte inntekter for oss. Utfordringene på dette området ser heller ut til å bli større i årene som kommer da det i fjorårets statsbudsjett ble foreslått endringer i forhold til verker og bruk og beskatning av produksjonsutstyr. Når det gjelder verker og bruk så jobber takstmenn nå med å få satt ny takst for el- nettet vårt. Når det gjelder tele så skal eiendomsskatten der fases ut i løpet av en sju års periode med 1/7 pr. år. Dette utgjør en redusert inntekt på ca 25.000,- pr. år for vår del.

Hvordan utskrivningen av eiendomsskatt på alle eiendommene i kommunen vil falle ut avhenger av to ting: Takstgrunnlaget og skattesatsen. I forslaget for 2019 ligger det inne et forslag om å øke promillesatsen fra 6 til 7. Dette er i tråd med gjeldende økonomiplan og utgjør en økning i inntekt på ca 750.000,- totalt sett for kommunen. Eiendomsskatteinntekten er budsjettert til totalt kr 11.832.000,- for 2019.

I forrige økonomiplan så skrev vi følgende; Grong kommune skal i løpet av 2019 gjennomføre ny taksering av kommunens eiendommer da det har gått 10 år siden forrige taksering. Dette vil trolig medfører et høyere takstgrunnlag, noe som kan tilsi at det er mulig å redusere promillesatsen og likevel oppnå samme inntekt. Dette vil måtte vurderes i kommende økonomiplaner. ***Det er viktig å merke seg at det i forslag til nytt statsbudsjett ligger inn ett forslag om å endre både takseringsmåte og skattesats. Forslaget tilsier at taksten skal bygge på ligningsverdi og at det ikke skal være anledning til å benytte mer enn 5 promille ved skattlegging av boliger og fritidseiendommer. Næring vil forbli som nå med 7 promille.***

Eiendomsskatt er derfor et område det er stor usikkerhet omkring på nåværende tidspunkt. Vi har valgt å ikke legge inn midler for å forestå ny taksering da det vil være bortkastet dersom er nødt for å gå over til å benytte verdsetting ved bruk av ligningsverdier. Vi ser derfor for oss at vi kun vil forta en kontorjustering av eiendomsskattegrunnlagene for 2019, noe som skal være mulig i hht. lovverket.

I økonomiplanen er det lagt inn en forventet økning i eiendomsskatt på ca 500' i 2020. Dette med utgangspunkt i nybygging og evt. utbygging av Nedre Fiskumfoss Kraftstasjon. Det foreligger planer vedrørende en storstilt utbygging av Nedre Fiskumfoss Kraftstasjon. Byggestart ved en eventuell utbygging er tenkt våren 2019 med ferdigstilling 2020. Det er knyttet stor usikkerhet til hvordan dette vil påvirke Grong kommunes økonomi i form av evt. økt eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter. Dette er noe vi må se nærmere på.

Foto: NTE

8.10 Konsesjonsavgifter

Konsesjonsavgiftene skal være en kompensasjon til kommuner som stiller naturressurser til disposisjon for kraftproduksjon. Først og fremst skal det kompenseres for inngrep som er gjort i forbindelse med vasskraftutbygging i form av regulering av sjøer og vassdrag. Videre skal det kompenseres for at vassføringa vil variere mye i ikke utbygde elvestrekninger i regulerte vassdrag. Grongs konsesjonsavgifter skriver seg fra reguleringskonsesjoner i Namsenvassdraget og Bangsjøene

Av de avgiftene som er beregnet for hver konsesjon, får den enkelte kommune en andel som delvis fastsettes ved skjønn.

Konsesjonsavgiftene beregnes av den kraftøkning som skyldes reguleringer og overføringer. For hver konsesjon er det fastsatt en sats pr. naturhestekraft (1 naturhestekraft = 0,6 kW).

Konsesjonsavgiftene skal avsettes til kraftfond. Bruken av midler fra kraftfondet er regulert i vedtekter fastsatt av kommunestyret og godkjent av fylkesmannen. I henhold til vedtektene kan kraftfondet kun brukes til næringsformål samt til avdrag på lån til utbyggingsformål. Hvor mye som inntektsføres fra kraftfond til dekning av avdrag på lån får dermed betydning for budsjetttrammene.

Nivået i budsjettet for 2018 på kr 520.000,- er videreført flatt i økonomiplanperioden.

8.11 Konsesjonskraftinntektene

Konsesjonskraftinntektene skal være en kompensasjon til de kommuner som får ulempene ved vassdragsutbygginger. Ordningen ble innført i 1984. Den går ut på at i de kommuner hvor det produseres kraft skal kommunen kunne ta ut en viss mengde kraft til selvkost. Kommunen kan da enten selge krafta videre eller bruke den selv. Uttaket er begrenset til 10 % av kraftproduksjonen i kommunen, men kan ikke utgjøre mer enn det totale forbruket i kommunen regnet i kWh. Grong kommune hadde i årevis en gjenkjøpsavtale med NTE vedrørende kommunens konsesjonskraft. Fra og med 2006 har Grong kommune sammen med de tre andre kommunene (Namsskogan, Lierne og Røyrvik) solgt konsesjonskraftmengden på det åpne kraftmarkedet. De fire kommunene i Indre Namdal har stått sammen om salgsavtalen i flere år nå og det er foretatt samme prosedyre for kommende år.

Grong kommune har en konsesjonskraftmengde på knapt 13 GWh (= 12,1 millioner kWh i Namsen og 0,26 GWh i Bogna og 0,48 GWh i Kolsvik). 10,7 GWh av denne kraftmengden kommer fra konsesjoner som er gitt før 1959, og da fastsettes prisen på konsesjonskraft individuelt og beregnes for det enkelte kraftverk. For konsesjoner gitt etter 1959 fastsetter Olje- og energidepartementet prisen på konsesjonskraften. For 2018 oppnådde vi en "bruttopris" på 27,6 øre/kWh. Herfra kommer selvkost og innmatingskostnader som NTE selv beregner. For konsesjoner etter 10.04.1959 fastsetter Departementet hva selvkosten skal være. For konsesjoner gitt før 10.04.1959 beregnes selvkost for hvert enkelt kraftverk. Avtalen for 2019 inngått til en pris på kr 33,63 øre. Dette er noe høyere enn fjorårets pris på 27,6 øre pr. KWH. Det er derfor lagt inn en økning som tilsvarer at vi oppnår en salgspris på 33,63 øre pr. KWH.

I økonomiplanperioden er budsjettet for 2019 videreført flatt. Det er følgelig budsjettert med en netto inntekt på kr 1.929.000,- på dette ansvaret.

Utbytte fra NTE

De forventes at kommunen fra 2019 vil få utbetalt utbytte som en av eierne i NTE. 20% av kommunens andel skal overføres til et felles utviklingsfond for Namdalen. Resterende del kan brukes fortløpende til utviklingstiltak i kommunen. Hvor stor beløp Grong kommune kan forvente å sitte igjen med er vanskelig å si, men et anslag kan ligge rundt 1,6 mill. kroner.

8.12 Disposisjonsfond og investeringsfond

Disposisjonsfond

Beholdningen på disposisjonsfondet har variert fra år til år, stort sett er det regnskapsresultatet som påvirker dette fondet, da en i gode tider kan sette av til fond og omvendt.

Tall i tusen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Disposisjonsfond uten rentefond	7.466	1.541	114	6.920	7.817	4.618	4.098	200	0	8.150'	15.734'

I tillegg til dette fondet hadde vi ved utgangen av 2017 både rentereguleringsfond (kr 2,6 mill) og premieavviksfond (kr 16,5 mill), småskadefond 100' og et flyktningefond på kr 5.594'.

Det er for 2018 budsjettert med netto avsetning på 559' til avsetning disposisjonsfond. Dette gjelder i all hovedsak avsetning av overskuddet fra 2017 minus budsjettert bruk for å oppnå balanse i 2018. Dvs. at dersom budsjettet holder stikk vil opparbeide oss et fritt disposisjonsfond på 16,3 mill. ved årets slutt 2018.

Disse pengene kommer godt med da det i økonomiplanperioden er budsjettert med bruk av fond for å oppnå balanse.

	Saldo IB	2018	2019	2020	2021	2022	Saldo UB
«Fritt» disposisjonsfond	15.734'	559'	-5 000	-2 500'	-2 700'	-5 200'	893'
Rentefond	2 565'						2 565'
Premieavviksfond	16 500'						16 500'
Fond flyktninger	5 594'			-1 500	-3 000	-1 094	0'

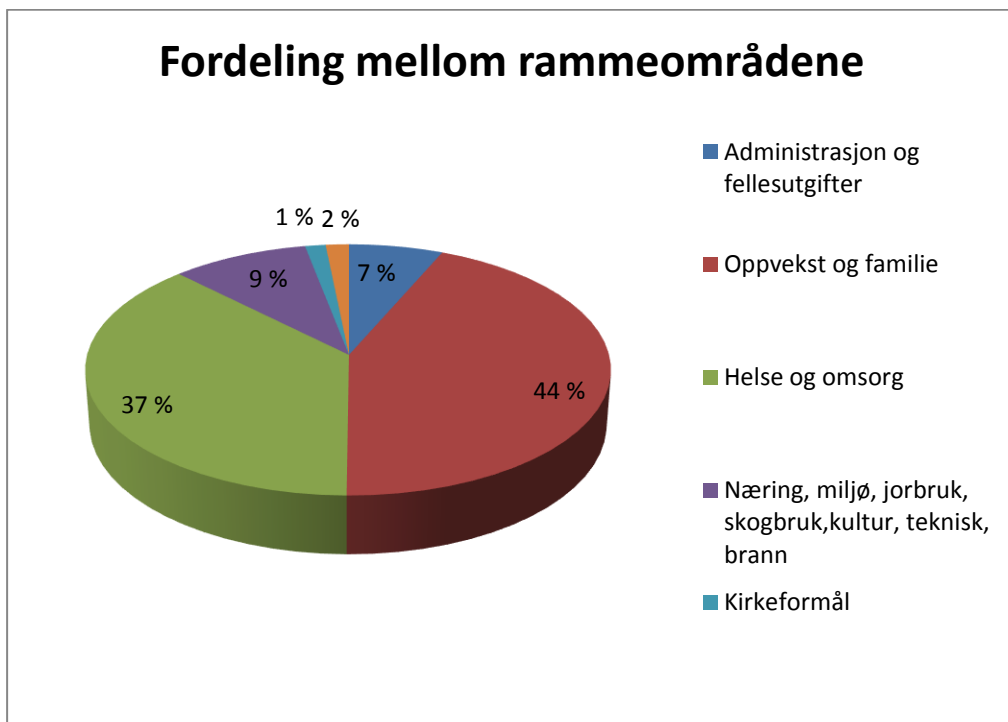
En avvikling av likviditetsreserven for noen år tilbake medførte at det ble opprettet et disposisjonsfond benevnt avvikling av likviditetsreserven på kr 3.263.000,-. Fondet må sees i sammenheng med kapitalkontoen for endringer i regnskapsprinsipp. Denne kontoen inneholder fire beløp hvor selve utgiftsføringen/inntektsføringen ikke er gjennomført. Utbetalinger/innbetalinger vedrørende disse prinsippendringene er ført direkte mot balanse og ikke om drift eller investering. Dvs. at prinsippendringens kontoen på kr 2.971.775,- har påvirket bankkontoen ved at pengene er betalt ut derfra men ikke er utgiftsført. Denne kontoen må sees opp mot fond avvikling av likviditetsreserve, slik at 3 millioner av fondet på 3,3' er et fond uten penger i bunn.

Investeringsfond

Ved utgangen av 2017 har vi et ubundet investeringsfond på kr 626.000,-. Det er videre budsjettert med salg av boliger med til sammen 4.000' i 2019 og ytterligere kr 4.000' i 2020 og kr 1.500' i 2021. Salgsinntektene forutsettes benyttet til finansering av investeringene, slik at fondet vil bli opprettholdt i økonomiplanperioden.

9 Netto driftsutgifter fordelt mellom rammeområdene.

Diagrammet viser netto driftsutgifter fordelt mellom rammeområdene. I netto driftsutgifter ligger sum utgifter minus sum inntekter på det enkelte rammeområdet. (For eksempel på helse og omsorg så har alle egenbetalinger for hjemmehjelp, vederlagsberegning sykeheimen osv. blitt trukket i fra utgiftene på området slik at områdets nettoutgift er det som fremgår her).

Dette diagrammet er en grafisk fremstilling av budsjettskjema 1B.

Generelle kommentarer til de største avvikene på de obligatoriske budsjettskjemaene:

Det er viktig å være klar over at kommunestyret kun vedtar rammebudsjettet. Dvs. at deres vedtak omfatter skjemaene 1A, 1B, 2A og 2B, altså hovedlinjene i budsjett og økonomiplan. De vesentligste endringen i forhold til dette er kommentert nedenfor.

Budsjett skjema 1A:

Endring i rammetilskudd og skatt på inntekt og eiendom tilsvarer nye prognoser ut fra statsbudsjettet. Når det gjelder skatt så er det viktig å merke seg at vi i 2019 har lagt inn anslaget jfr. statsbudsjettet – noe som kanskje kan være litt for optimistisk. Det er derfor viktig å ha dette forholdet under oppsikt i det kommende året. Når det gjelder rammetilskuddet så er det der viktig å merke seg at vi har lagt inn en forventning om ekstra skjønnsmidler på 2 millioner i 2019. Dette ligger også inne i 2020. Videre er dette redusert med 1 million i 2021 og ned til kr 0,- i 2022. Eiendomsskatten viser en økning på kr 726.000,-. Dette skyldes økt skattesats fra 6 til 7 promille.

Andre generelle tilskudd på 1A omhandler bla. tilskudd flyktninger. Her er det en reduksjon i hele økonomiplanperioden. Dette skyldes en forventning om reduksjon i antall bosatte i årene som kommer. Denne posten omhandler kun integreringstilskudd og ikke tilskudd enslige mindreårige og voksenopplæringen.

Økonomisk oversikt drift;

Overføring med krav om motytelse er redusert vesentlig fra 2018 til 2019. Dette har sammenheng med at tilskudd enslige mindreårige flyktninger er budsjettert på feil konto i 2018. Dette er korrigert opp i 2019 slik at inntekten er flyttet til andre statlige overføringer isteden. Denne ser vi har en vesentlig økning fra 2018 til 2019. Korrigerer vi for dette så er det ingen vesentlige endringer mellom budsjett 2019 og revidert budsjett 2018 når det gjelder overføringer med krav om motytelse.

Endring i forhold til rammetilskudd er beskrevet ovenfor under skjema 1A.

Reduksjon i andre statlige overføringer gjelder i all hovedsak tilskudd flytninger som nevnt ovenfor. Økningen i lønnsutgifter fra **opprinnelig** budsjett 2018 til 2019 er på 4,5 millioner. Revidert budsjett 2018 på lønnsutgifter viser hele kr 181 millioner. Dvs at det har vært en sterk økning i lønnsutgiftene i løpet av 2018. Denne økningen har i all hovedsak skjedd på ansvarene for GBU(0,7 mill), pleie og

omsorg sykeheimen(1,4 mill), hjemmesykepleie(0,4 mill), legekontoet (1,8 mill), eiendomsdrift GBU(0,4 mill), barnevern utenfor familien Snåsa(0,7 mill) og Namdal brann- og redning (0,4 mill).

Tar vi utgangspunkt i revidert budsjett lønn 2018 så har vi en nedgang på 1,2 millioner på lønnskostnadene. Vi har lagt inn en lønnsøkning som utgjør ca 3 millioner på lønn (pluss 0,8 på sosial utgifter). Dette tilsier at det er lagt inn en del reduksjoner i stillinger på de ulike rammeområdene. Dette er nærmere beskrevet i kapitel 16.

I tillegg er det for 2020 og utover i perioden lagt inn relativt store forventninger om reduksjoner på de enkelte rammeområdene. Dette vil i all hovedsak tilsi reduksjoner i lønn og stillinger. Vi ser at det fom. 2019 og til 2022 er lagt inn en forventning om reduksjoner på lønn med hele 11,8 millioner pluss sosiale utgifter. Dette er nærmere beskrevet under kapitler nedenfor.

Kjøp av varer og tjenester viser en nedgang fra 2018 til 2019. Dette gjelder reduksjoner på en rekke områder i forbindelse med innsparing.

Kjøp av varer og tjenester som erstatter egenproduksjon er redusert fra 2018 til 2019. Dette gjelder i hovedsak vertskommuneordningene og tiltaksansvarene til de øvrige deltakerkommunene i barnevernstjenesten.

Overføringer er redusert fra 2018 til 2019, og så ligger det ganske stabilt utover i perioden. Dette skyldes bla. reduksjon utgifter Beem, tilskudd boligetablering i distriktet, tilskudd bredbåndsprosjekter og spillemidler til videreformidling til andre.

Det er lagt inn bruk av disposisjonsfond på kr 5.000.000,- for å få budsjettet i balanse i 2019. Det er videre lagt inn bruk på hhv. 4.000.000,- i 2020, 5.700.000,- i 2021 og 6.294.000,- i 2022. Overføring til investering gjelder finansiering av egenkapitaltilskuddet KLP.

Budsjettskjema 1B:

	Regnskap 2017	Oppr. bud. 2018	Rev.bud 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Rammeområdet 1 nettoutgifter	11 590 000	12 188 000	11 651 000	11 662 000	10 966 000	10 966 000	10 966 000
Rammeområdet 2 nettoutgifter	55 582 000	63 981 000	63 981 000	78 646 000	75 734 000	74 050 000	72 650 000
Rammeområdet 3 nettoutgifter	74 950 000	80 235 000	81 587 000	67 427 000	68 415 000	69 346 000	69 577 000
Rammeområdet 4 nettoutgifter	18 518 000	19 853 000	19 561 000	17 010 000	16 822 000	16 822 000	16 822 000
Rammeområdet 5 nettoutgifter	2 447 000	2 546 000	2 446 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000
Rammeområdet 6 nettoutgifter	-201 000	-3 290 000	-3 290 000	-25 000	-165 000	-57 000	-165 000

Reduksjon på ramme 1 fra 2019 – 2022 skyldes i all hovedsak forventninger om innsparing og reduksjon i stillinger.

Ramme 2; Den store økningen fra 2018 til 2019 skyldes flytting av ansvar fra rammeområde 3 til rammeområde 2. Dette gjelder Adm. sosialtjeneste, økonomis sosialhjelp, introduksjonsprogram flyktninger, velferdsavdelingen mm. I tillegg er ansvaret for MOT flyttet til ramme 2. Dette utgjør totalt 13 millioner. Budsjettet viser en ytterligere økning på nettoutgifter barnehager fra 2018 til 2019 på nesten 2 millioner. Utover i økonomiplanperioden er det lagt inn forventninger om innsparinger på dette området. Disse er nærmere beskrevet i senere kapitler.

Ramme 3; Den store reduksjonene i budsjettet fra 2018 til 2019 skyldes i all hovedsak flytting av 13 millioner fra ramme 3 til ramme 2. Ser vi bort fra dette så har rammeområdet en økning på 1,1 million. Dette skyldes i all hovedsak reduserte inntekter på tilskudd enslige mindreårige på netto i overkant av 3 millioner. 2 millioner av dette er således hentet inn på andre ansvar på ramme 2, bla. igjennom en forventning om et «overskudd» på HUNT på ca 1 million. Utover i økonomiplanperioden er det lagt inn

forventinger om innsparinger på dette området. Disse er nærmere beskrevet i senere kapitler. Rammeområdet viser likevel økte netto utgifter fremover. Dette skyldes ytterligere reduksjoner i tilskudd enslige mindreårige.

Ramme 4; Reduserte utgifter fra 2018 til 2019 skyldes i hovedsak omklassifisering av veier, forventinger om innsparing vedr. ikke betalt spisepause, endret betalingsmodell vertskommunesamarbeid som har kommet oss til fordel, enkelte justeringer på stillingsprosjenter til noen ansatte i forbindelse med AFP, endret fordelingsnøkkel på fordelt husleie GHØ som har medført at ca kr 600' er flyttet til ramme 3 i stedet for ramme 4.

Ramme 6, Endringene på ramme 6 fra 2018 til 2019 skyldes i all hovedsak endringer i premieavvik, samt at forventet lønnsøkning 2019 på ca 3,8 millioner er lagt i som en stor pott på ramme 6.

Reduksjonene i rammeområdenes nettoutgifter utover i perioden skyldes forventinger om innsparinger som er lagt inn i budsjettet. Dette fremgår av kap. 17 nedenfor. Når det gjelder ramme 3 så ser det ut som det ligger inne en økning i årene som kommer. Dette er i realiteten en forventning om mindre tilskudd enslige mindreårige jfr. beskrivelser tidligere i heftet.

10 Utfordringer for 2019 – 2022.

10.1 Generelle utfordringer for Grong kommune.

Grong kommunes driftsinntekter redusere med formidable 34 millioner fra 2017 og ut økonomiplanperioden. Dette krever vesentlig omstilling, og det knyttes stor usikkerhet til hvordan denne omstillingen/nedskjæringen vil påvirke tjenestenivået i Grong kommune og hvorvidt det er mulig å nå de mål vi har satt oss på enkelt områder. Netto driftsutgifter må reduseres betydelig i økonomiplanperioden, antall stillinger må reduseres og det vil få følger for tjenestenivået. Videre må de årlige låneopptak holdes på et minimum, og nødvendigheten av gjennomføringen av tiltak med lånefinansiering og økt driftsbelastning må vurderes svært nøye før utbyggingstiltak vedtas.

Andre usikre faktorer framover som kan gi store utslag i forhold til økonomien fremover er:

- Flyktningssituasjonen – endringer i forutsetningene
- Utviklingen av verdensøkonomien og virkningen for norsk økonomi
- Befolkningsutviklingen
- Lønnsøkningen
- Pensjonsutgiftene samt likviditetsmessige utfordringer som følge av måten regnskapsføringen skjer
- Behov for endringer i tjenestetilbud, særlig mot helse/omsorg og oppvekst/familie(barnevern)
- Renteutviklingen, i perioden etter at fastrenten har gått ut.
- Skatteinntekter/rammetilskudd/befolkningsendringer
- Kraftinntektene (konsesjonskraftinntekter og eiendomsskatt)
- Tildelingen av skjønnsmidler og INGAR
- Etablere gode og langsiktige interkommunale samarbeidsløsninger på flere fagområder.

10.2 Driftsutfordringer rammeområdet administrasjon og fellesutgifter.

Det har vært et stort administrativt trykk på å videreutvikle Grong i henhold til vedtatte visjoner og satsningsområder. Utviklingskraften er viktig for å sikre effektiv drift og for å videreutvikle kommunen som en attraktiv plass å bo og arbeide. Ut fra den økonomiske situasjonen må vi arbeide videre med satsningen på omstilling og videreutvikling av intern drift. Det er et ønske om fortsatt opprettholdelse av et bredt tjenestetilbud, samtidig som det er krav til omstilling og nedbemanning. For ledelsen er det et dilemma og en hovedutfordring, bl.a. med balansen mellom driftsoppgaver og det å få frigjort tid til ledelse, omstilling og strategisk arbeid. Avdelingsvise utfordringer krever også periodevis ressurser fra den overordnede ledelse.

Med utgangspunkt i beskrivelsen ovenfor, er det av vesentlig betydning å opprettholde det antall kommunalsjefer som ligger i budsjettet for 2019. For å nå innsparingsmålet i omstillingsprosjektet er det da som et alternativt, lagt inn en generell innsparing med helårsvirkning fra 2020 på kr 664.000,-. Innsparingen må skje ved bemanningsreduksjon innenfor ramme 1.

Økonomiplanen viser hvilke økonomiske utfordringer kommunen står foran i planperioden frem til 2022. Det vil være en stor utfordring å skape balanse i økonomien mellom løpende inntekter og utgifter i planperioden og tillegg legge opp en drift som sikrer et netto driftsresultat på 2 % av driftsinntektene fra og med 2022. Denne utfordringer krever ressurser fremover.

10.3 Driftsutfordringer rammeområdet oppvekst og familie.

Den største utfordringa i 2019 og de nærmeste årene vil bli å opprettholde og videreutvikle tjenestene innenfor oppvekstområdet pga. presset kommuneøkonomi med innsparinger. Dette forsterkes også ved at kommunene stadig får økte forpliktelser iht. særlover.

De største driftsutfordringene i 2019 blir bl.a.:

Skolene:

- Tross innsparinger å organisere et godt og forsvarlig undervisningstilbud ved skolene.
- Økende behov for spesialundervisning herunder å finne en god organisering av tilbudet.
- Følge opp IKT-satsinga i skolene
- Tilby fremmedspråklige elever god undervisning.

Barnehagene:

- Å ha stabilitet i bemanninga ved å unngå sykemeldinger.
- Å ha tilstrekkelig kompetanse og gi godt tilbud til fremmedspråklige barn i alle kommunens barnehager.
- Økende behov spesialpedagogisk hjelp i barnehagene

Voksenopplæringa:

- Uforutsigbarhet vedr. endringer av elevtallet i løpet av året, som igjen påvirker inntekter (statstilskudd) og nivå på bemanning.
- Å rekruttere ansatte med realfag-kompetanse.

PPT og barnevern:

- Stabilisere bemanningen slik at alle stillingshjemler er besatt, og tilrettelegge slik at det er attraktivt å arbeide i tjenesten.

Flyktningetjenesten:

- Uforutsigbarhet i antall flyktninger som kommer til kommunen, som igjen påvirker planlegging av tjenestetilbud.
- Vanskelig med rekruttering av kvalifisert arbeidskraft, spesielt behov for midlertidig ekstraressurs.

Gresskarfest på Harran oppvekstsenter

Med naturen som lekeplass

10.4 Driftsutfordringer rammeområdet helse, omsorg og velferd.

Pleie og omsorg

Trenden med økende behandling i kommunene fremfor sykehus fortsetter. Dette sammen med en gradvis økende andel eldre, gir tjenesten store kapasitetsutfordringer. På sykeheimen er det venteliste for å få langtids plass. Hjemmesykepleien har et stabilt antall brukere, men hjelpebehovet hos den enkelte bruker øker i takt med tidlig utskrivelse fra sykehus og overføring av krevende behandling til hjemmet.

Personer med demensdiagnoser har økt mye de siste årene. Som landet for øvrig, ser vi også en økning av yngre demente. Graden av utfordringer hos denne gruppen har også økt vesentlig.

Ordningen med tilskudd for ressurskrevende brukere bortfaller etter fylte 67 år. Dette medfører store ekstrakostnader for kommunen i forhold til nødvendig forsterkning av bemanning.

Samlet er det derfor bekymringsfullt at det må gjennomføres bemanningsreduksjoner innenfor tjenesteområdet.

For å møte fremtidens utfordringer både med hensyn i økt behov for helsehjelp på den ene siden, og de økonomiske utfordringene kommunen står overfor på den andre siden, må tjenestene legges om.

Omstillingsprosjektet vil hjelpe oss på vei her. Men det vil samtidig bli en krevende oppgave som vil kreve store ressurser for å gjennomføre.

Helse

Som følge av bemanningsreduksjon på familiebasen vil man måtte se på hvordan de enkelte fagområdene jobber sammen og hvordan oppgavefordelingen skjer. Som følge av dette vil det i første halvår 2019 bli igangsatt en utredning på felles ledelse for helseavdelingene.

Utfordringene innenfor rus og psykiatrifeltet er fortsatt krevende. Det er ferdigstilt en plan for bedre koordinering av hjelpetilbudet til denne gruppen. Samtidig har kommunen fått prosjektmidler over en 3-års periode for styrking av rus/ psykiatriarbeidet.

Miljøarbeidertjenesten

Det har i 2018 ikke vært bosetning av enslige mindreårige flyktninger. Det er for 2019 budsjettet med 2 nye bosetninger. Utfordringen vil være om kommunen vil få noen. Med den generelle reduksjonen man har sett på landsbasis er det vanskelig å planlegge driften fremover.

Bemanningsreduksjonen som er foretatt medfører at det ikke blir egen fagleder for område. Denne vil bli ivaretatt av avdelingsleder for miljøarbeidertjenesten. Dette medfører at det blir mer utfordrende å være tett på den enkelte bruker.

Kompetanseutfordringer

Som følge av økt behandling og ansvarsoverføring til kommunen øker også behov for økning av kompetanse. Det er igangsatt tiltak som nettkurs og begrenset videreutdanning for å møte noe av kompetansebehovet. Handlingsrommet for kompetanseøkninger er blitt svært redusert som følge av reduserte økonomiske rammer, og er nå nede på et nivå som er lik null. Dette er svært betenkelig både i forhold til nødvendig kompetanseøkning hos ansatte, men også i forhold til å være en attraktiv arbeidsgiver ved rekruttering av nye ansatte.

Som landet for øvrig, opplever også Grong store utfordringer med å rekruttere sykepleiekompetanse til ledige stillinger. Ser man videre fremover, vil også behovet for helsefagarbeidere etc. være økende. Det vil derfor være viktig å prøve og opprettholde tilbudet om lærlingeplasser.

Generelt ser man at brukerrettighetene stadig blir styrket og lovfestet. Likevel ligger det en stor grad av skjønn i de vurderinger som gjøres i forbindelse med tildeling av tjenester. Det vil være viktig å ha fokus på dette i tiden fremover, samtidig som brukerrettighetene blir ivaretatt.

Vi bruker mye ressurser på å yte nødvendig helsehjelp og oppfylle brukerrettigheter. Utfordringen fremover vil derfor være å klare å ha fokus på det viktige arbeidet som omhandler forebygging og sette innbyggerne i stand til å ivareta egen helse.

Trivsel på sykeheimen, konsert med O.J. Hanssen

10.5 Driftsutfordringer rammeområdet næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

Næring, miljø og landbruk:

- På næringssida generelt er hovedutfordringa å bidra til å skape flere arbeidsplasser. Dette ved tilrettelegging for eksisterende næringsliv og bidra til etablering av nytt næringsliv. Her er kommunen avhengig av privat initiativ og gründere.
- Innenfor jordbruket har det vært en trend med reduksjon av antall aktive gårdbrukere. Samtidig ser vi gjennom de siste årene økt satsing på større enheter og noen velger samarbeidsløsninger. Det har vært utfordringer knyttet til konsesjon og håndhevelse av boplikt. Kommunestyret har gitt entydige signaler om streng holdning til nye konsesjonssaker og at boplikten skal håndteres strengt. Dette både ut fra bosettingshensyn og ønske om lokal næringsutvikling og positiv befolkningsutvikling.
- Skogbruket har i en periode vært preget av lavere avvirkning. I løpet av en periode fram i tid ser vi konturene av store skogressurser med et stort potensiale for lokal og regional verdiskapning. Dette vil gi behov for økt ressursbruk til veibygging, tynning, hogst og planting. En utfordring har vært å få på plass skogbruksplaner og dette arbeidet er nå sluttført og vil framover være et godt styringsverktøy.
- På miljørada oppfølging av rovdyrforvaltning, og ivareta sekretariatet for det kommunale skadefellingslaget for rovvilt for Grong, Høylandet og Namsskogan. Videre organisering av Namsen vannområde og ivaretagelse av sekretariatet forventes avklart første halvår.

Kultur:

- Nytt kulturhus og skolebygg med bibliotek, musikk og kulturskole, kultursal, idrettsdel og kantine har gitt nye muligheter. Hovedoppgaven i 2019 blir å videreutvikle gode driftsmessige løsninger i samspill med alle brukergrupper.
- Den andre hovedoppgaven vil være å videreutvikle sports- og fritidsparken med blant annet å ta i bruk nytt friidrettsanlegg og tilrettelegging for bygging av kombinert lager og serveringsfasiliteter for friidrett og fotball.
- Fortsatt fokusering på øvrige kulturaktiviteter både mot skole og helsesida som den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken.
- Videreutvikling av Grong bygdamuseum med sikte på økt aktivitet og bruk av området.
- Aktiv tilskuddsforvaltning innenfor vedtatte rammer.
- Opprettholde tilstrekkelig driftsnivå på ungdomsklubben med redusert budsjettamme.

Musikk- og kulturskolen:

- Videre utvikling av musikk- og kulturskolen med mål å øke elevmassen og tilby flere aktiviteter. Videreutvikle samarbeidet med korpsene og øke aktiviteten ved mer direkte

samarbeid med barnehage, SFO og skole. Arbeide med å utvikle kulturskolen til å bli et kulturpedagogisk ressurscenter for både skoler, barnehager og frivillig kulturliv.

Kommunalteknikk:

- Arbeidet med fornyelse av avløpssektoren pågår videre. Det er bygd nytt renseanlegg på Bergsmo og nytt renseanlegg på Mediå som begge er tatt i bruk. Nytt renseanlegg i Harran tas i bruk fra 2019. Videre tiltak for å redusere risiko for forurensning gjennomføres fortløpende og spesifikt ved bygging av nye avløpspumpestasjoner.
- Fortsatt fokus på levering av nok drikkevann av godkjent kvalitet. Det er gjennomført tiltak i.h.h.t. hovedplan vannforsyning med blant annet økning av kapasiteten på vannkilden Farstøa og sammenkobling av vannverkene Farstøa og Konovatnet. I 2019 settes fokuset på området Formofoss – Bjørgan med sikte på bygging av ny vannkilde, nye høydebasseng og delvis nytt ledningsanlegg.
- Innenfor vegområdet er det behov for midler til opprusting og vedlikehold. Dette spesifiseres gjennom en tiltaksplan for kommunalt vegnett.

Elever i grunnskolen deltok i ryddeaksjonen

Bygg og eiendom:

- Innenfor kommunal bygningsmasse er det gjennomført satsing på energiøkonomisering. Innkjøp av nytt sentralt driftssystem og system for energioppfølging i kombinasjon med flere andre tiltak på bygningsmassen i 2018. Dette skal tas i bruk og optimaliseres i 2019. Dette i samsvar med Klima og energiplan som har målsatt at kommunen skal redusere sitt energiforbruk. I 2019 må det også gjøres planlegging i forhold til forbud mot bruk av fyringsolje og parafin til oppvarming som trår i kraft 01.01.2020.
- På boligsida videreføres fokuset på salg av kommunale boliger og bidra til at leietakere kan kjøpe egen bolig/leilighet. Samtidig satses det videre på å bidra til leilighetsbygging i sentrumsområdet ved at kommunen går inn og garanterer for inntil 2 nye enheter.

Plan, byggesak, GIS og oppmåling:

- Videreføre vertskommunesamarbeidet med Namsskogan, Røyrvik og Lierne.
- Videreutvikle kompetansebygging og samhandling på tvers av fagområder.

Namdal brann og redningsvesen.

- Dette er interkommunalt samarbeid mellom Grong, Høylandet og Overhalla. Grong er vertskommune og har delegert myndighet fra de andre kommuner. Ny brannordning vedtatt i kommunestyrene hos alle kommunene i 2017. Bygging av felles plattform for drift og forvaltning for de 3 kommuner både innenfor beredskap og forebyggende arbeid vil fortsatt være hovedfokus. Oppgradere systematikk og rutiner for å ivareta HMS og personsikkerhet.

11 Målsettinger og handlingsplaner for Grong kommune.

Kommunens visjon og politikkområder fremgår av kap. 4. Det er i tillegg til disse utarbeidet hovedmål, delmål og tiltak innenfor hvert politikkområde. Målene gjelder for hele perioden, mens tiltakene gjelder for 4 år. I tiltaksplanen er det satt opp "Ansvarlig". Dette er ansvar for å sette i gang med tiltaket, og for å trekke med seg naturlige samarbeidspartnere. Kommuneplanen er viktig i forhold til konkretisering av de tiltak som skal gjennomføres i forhold til de strategiene som er vedtatt. Planen har vært retningsgivende for arbeidet med budsjett- og økonomiplanforslaget.

Sammen med årsbudsjettet er handlingsplanen det årlige handlingsprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel.

Slke handlingsplaner er med på å sikre at utviklingsarbeidet blir en kontinuerlig prosess.

11.1 Overordnede handlingsregler for Grong kommune

Kommunen skal i økonomiplansammenheng jobbe mot å nå et mål om et netto driftsresultat som ligger på omkring 2% av driftsinntektene.

11.2 Handlingsplan for 2019

Med bakgrunn i kommunens visjon og overordna strategier blir det hvert år utarbeidet et sett utviklingstiltak for kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel for 2014 – 2020, ble vedtatt i kommunestyret 19. juni 2014, sak 42/14. Det er arbeidet med å innarbeide de ulike målene i våre handlingsplaner.

Vi har en del felles utviklingstiltak, samt at det under de enkelte rammeområdene 1 – 4 utarbeides egne utviklingstiltak. Det vil i løpet av året, spesielt i forbindelse med halvårsrapporten og årsmeldingen bli rapportert tilbake til politikerne hvordan kommunen ligger an i forhold til gjennomføring av utviklingstiltakene.

11.2.1 Felles utviklingstiltak.

1. *Realisering av effektiviseringsmål i budsjett og økonomiplan:*

I planperioden er det lagt inn effektiviseringsmål på alle rammeområdene og det er i tillegg brukt av fond for å balansere økonomiplanen. For å nå effektiviseringsmålet i 2019 og resten av økonomiplanperioden, er det viktig at det arbeides med gode, involverende og nyskapende prosesser i 2019/2020. Vi har en økonomi som gir oss litt tid til omstilling og den tiden må vi bruke godt. Fordelingen av effektiviseringsmålene fra 2019 og ut periodene er bare grove anslag. Fordelingen må justeres ved neste års økonomiplanbehandling.

Tiltak:

Gjennomføre gode og involverende prosessen som har til hensikt å nå vedtatte omstillingsmål fastsatt i budsjett for 2019 og for resten av planperioden.

2. *Fokus på intern organisering og drift:*

Vi vil videreføre arbeidet med nærversarbeidet også i handlingsplanen for 2019, bl.a. konkretisere arbeidet med å styrke organisasjon i en tid hvor det settes større krav til ledere og ansatte. Informasjon, samhandling og oppbygging av kompetanse vil være viktig elementer i dette arbeidet, med bl.a. krav om jevnlig avdelingsmøter, prioritering av medarbeidersamtaler og aktiv dialog med sykemeldte. I tillegg prioriteres videre fokus på fortsatt opplæring av ledere innenfor arbeidsmiljørelaterte utfordringer. Nærversarbeidet vil ha fokus også i 2019.

Tiltak:

- I henhold til omstillingsprosjektet gjennomføres en gjennomgang av ledelsesstruktur for overordnet ledelse.

- Hver enkelt avdeling gjennomfører minst 1 avdelingsmøte hvert kvartal. Møte forberedes i god tid med møteinnkalling og sakliste. Etter møte skrives et kort referat.
- Medarbeidersamtaler gjennomføres på alle avdelinger med alle ansatte i henhold til Grong kommunes faste styringsaktiviteter.
- Det foretas en revisjon av Prosedyren for oppfølging av sykemeldte. Det skal vektlegges økt tilstedeværelse ved sykemelding, bl.a. med utarbeiding av avdelingsvise lister med alternative arbeidsoppgaver som benyttes i dialogen med den sykemeldte for å klargjøre restarbeidsevne.
- Videreutvikling av verneombudsrollen prioriteres for 2019.
- Lederopplæring innenfor ulike arbeidsmiljørelaterte temaer, blant annet gjennomføring av medarbeidersamtaler, oppfølging av sykemeldte og andre arbeidsgiverrelaterte temaer. Opplæringen kan med fordel arrangeres sammen med tillitsvalgte og verneombud.
- Uprøving av 10-faktor KS' medarbeiderundersøkelse på utvalgte avdelinger. Rådmannen gis fullmakt til å velge ut avdelinger.

3. Veteran plan for Grong kommune:

Siden 1947 har 100.000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner, som omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter. Ivaretagelsen av personell fra internasjonale operasjoner er et samfunnsansvar for alle sektorer. I regjeringens oppfølgingsplan fra 2014 «I tjeneste for Norge» som omhandler ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonal tjeneste oppfordres kommuner som har innbyggere som har vært i internasjonal tjeneste å utarbeide en kommunal handlingsplan.

Tiltak:

Veteran plan for Grong kommune utarbeides i 2019.

4. Lønnspolitisk handlingsplan:

Lønnspolitisk handlingsplan ble første gang vedtatt i 2012. Lønnspolitikken skal kunne brukes som et reelt styringsverktøy for arbeidsgiver og et hjelpemiddel for begge parter ved lønnsfastsettelse og ved lokale lønnsforhandlinger, og bidra til gjensidig tillit, respekt og forståelse mellom partene i forhandlingsprosesser. Lønnspolitikken vil videre være et av flere virkemiddel som kan bidra til å rekruttere og beholde medarbeidere. Lønnspolitikken skal sikre sammenhengen mellom lønn og stillingens ansvar, oppgaver, kvalifikasjoner og jobbutførelse sett i relasjon til oppnåelse av mål etter kommunens planverk og krav satt til ansatte/ledere.

Tiltak:

Det foretas en revisjon av Lønnspolitisk handlingsplan for Grong kommune i 2019.

5. Gjennomgang og analyse av Grong kommunes innrapportering av KOSTRA-tall:

Resultater av rapporteringen kommer til uttrykk i Kommunebarometeret. Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 152 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrås KOSTRA-database. I hovedsak gir Kommunebarometeret 2018 informasjon om driften i 2017. Grong kommunes plassering over år gir grunnlag for flere spørsmål med tilhørende analyse av hva som kan gjøres for å forbedre Grong kommunes tall og om mulig unngå feilrapportering.

Tiltak:

Det foretas en gjennomgang og analyse av Grong kommunes innrapportering av KOSTRA-tall.

6. Deltakelse i Kompetanseløft Trøndelag:

Målsetting prosjektet er; En innføring i alle ledd av en prosess der vi endrer oss som organisasjoner, samtidig som vi tilbyr en ny tjeneste eller et nytt produkt med brukerbehovet i

fokus. Kompetanseløftet skal gi støtte til kommunene i hvordan man gjennomfører digital transformasjon. Fokus på praksisnære verktøy for ledere som har ansvar for utredning og gjennomføring av digitaliseringsprosjekt. Blir en viktig del av både satsningen på ny kompetanse om digitalisering og bruk av velferdsteknologi.

Tiltak:

Deltakelse i prosessen fra overordnet ledelse med innspill til arbeidsprosess- og organisasjonsutvikling og råd om hvordan man implementerer fulldigitale tjenesteleveranser i kommunene.

I tillegg poengteres avdelingsleders ansvar for å følge den digitale utviklingen på sine respektive fagområder for å videreutvikle tjenesten innenfor tildelte ressurser.

11.2.2 Utviklingstiltak rammeområdet for administrasjon og fellestjenester.

- I henhold til omstillingsprosjektet gjennomføres en felles gjennomgang av organisasjonsplaner tilhørende administrasjon og fellestjenester (sentraladministrasjon, økonomi, servicekontor og IT).
- Foreta behovsanalyse, planlegge og sette opp ulike opplæringssekvenser innenfor sentraladministrasjonens fagområder (utarbeide plan for 2019 med tilhørende gjennomføring).
- Innføring av ny versjon av kommunens kvalitetssikringsprogram - Compilo.
- Arbeide videre med konkretisering av eventuell innføring av nytt telefonsystem som grunnlag for beslutning.
- Kjør fortløpende opplæringsbolker i forhold til fakturabehandling og rapportering i Visma.
- Få på plass rutinebeskrivelser på alt nytt som tas i bruk, for eksempel Komtek, Visma Flyt skole osv. Disse skal også legges på Compilo.

11.2.3 Utviklingstiltak rammeområdet for oppvekst og familie.

- Følge opp kommuneplanens samfunnsdel:
 - Fortsatt gjennomføre tiltak for å heve relasjonskompetansen, herunder arbeide spesielt med holdninger og imøtekommenhet hos ansatte.
 - Fortsatt prioritere arbeidet med god klasseledelse.
- Voksenopplæringa skal videreføre samarbeidet med andre instanser og utvikle arbeidsrettede tiltak for deltakere som ikke skal gå videregående skole.
- Fremme robuste medarbeidere i forhold til ansvarliggjøring og rettigheter og plikter i arbeidslivet gjennom bl.a. temamøter.
- Gjennomgå rutiner avdelingsvis med de ansatte knyttet til nærværarbeid og ha spesielt fokus på dette.
- Lage struktur rundt eksisterende og nye rutiner for barnehagene i Grong.
- Revidere vedtektene for barnehagene i Grong.
- Grunnskolene i Grong skal jobbe for å ha god kjennskap til overordnet del av nytt læreplanverk og fagfornyelsen.
- Skolene skal delta i den nasjonale satsningen desentralisert kompetanseutvikling(DEKOM)
- Fortsette utredningen og innføringen av barnehage- og skoleadministrativt system – Visma Flyt barnehage/-skole.
- Grunnskolene skal arbeide med utviklingstiltakene vedtatt av kommunestyret for skoleåret 2018/2019.
- Flyktningetjenesten skal videreutvikle et godt samarbeid med næringslivet i regionen, ved hjelp av arbeidet med praksismodellen, for å kunne styrke jobbmulighetene for nyankomne flyktninger.
- Videreutvikle aktivitetsplikten for sosialhjelpsmottakere

- Videreutvikle samarbeidsrutiner mellom NAV og flyktningetjenesten for å sikre overgang til arbeid etter endt introduksjonsprogram
- Analyse av rutiner og utbetalinger på sosialhjelpsområdet
- Barnevern/PPT skal jobbe med å stabilisere bemanningen, slik at alle stillingshjemler er besatt og tilrettelegge for at det er attraktivt å arbeide i tjenesten.
- Barnevern/PPT skal vurdere og evt. iverksette plan for perioden 2018-2020 vedrørende bruk av programvare og digitalt arkiv for begge fagenhetene.
- Barnevern skal følge opp statens fortsatte satsing på barnevern, bl.a. i forhold til bemanning og kommunale tiltaksverktøy.
- PPT skal ha økt fokus på systemrettet arbeid; bl.a. veiledning i klasserommene ift tilpasset opplæring, møter i forkant av henvisning, vurdering av spesialundervisning, fagdager for spes.ped.-koordinatorene.
- PPT skal videreføre implementeringen av analysemodellen opp mot enkeltbarn, grupper og klasser, som igjen ser på systemet rundt barnet og klassene. Opplæring for skoler og barnehager på analysemodellen.

11.2.4 Utviklingstiltak rammeområdet for helse, omsorg og velferd.

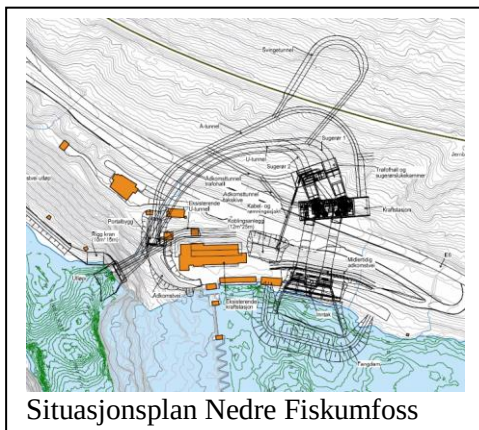
- Utrede og iverksett tiltak ut ifra vurderinger gjort med bakgrunn i funn i omstillingsprosjektet innenfor pleie og omsorg høsten 2018
- Iverksettelse multidose hjemmebasert omsorg (videreført fra tidligere år) Dette sees i sees i sammenheng med omstillingsprosjektet
- Utvikle bruken av fagprogrammet «Mobil omsorg» i hjemmebasert omsorg
- Kompetansehevende tiltak i form av nettundervisning
- Delta i forberedelser til innføring av Helseplattformen
- Utarbeide ny organisasjonsplan for avdelingene innen helse med en felles adm. ledelse. helseavdelingene
- Familiebasen skal drive sine to prosjekter («Sterk sammen» og «Styrking av kommunalt rusarbeid») etter formålene i prosjektene
- Familiebasen skal tilstrebe å beholde sine kjerneverdier og sitt særpreg i økonomiprosessene og omstillingsarbeidet i 2019
- Veiledning fra Nord Universitet for ansatte på BEEM
- Gjennomføre Mitt Livs ABC for ansatte som jobber med utviklingshemmede ved miljøarbeidertjenesten
- Legetjenesten skal fortsette med å jobbe med utvikling av prosedyrer og samling av alle prosedyrer i Compilo.
- Oppfølging av handlingsplanen for legetjenesten.
- Legetjenesten skal videreutvikle og implementere to viktige planer for kommunehelsetjenesten, Smittevernplan og Plan for miljørettet helse.
- Avdeling for fysioterapi og rehabilitering:
 - Tilbudet om hverdagsrehabilitering utvides fra en til to brukere.
 - Videreføring av prosjekt og økt satsing i forhold til koordinatorrollen i koordinerende enhet.

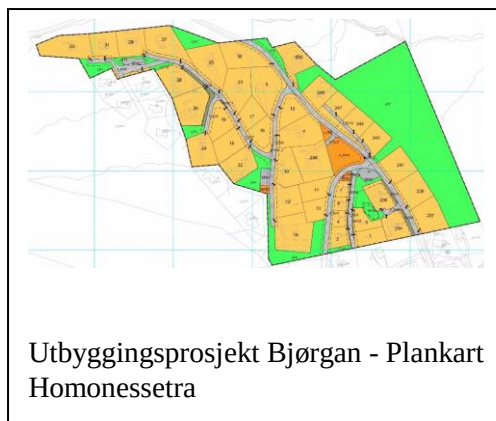
Full aktivitet på barseltrim

11.2.5 Utviklingstiltak rammeområdet næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

- I samarbeid med næringsliv og andre aktører bidra til videre utvikling av Grong Næringspark og Bjørgan innenfor budsjettets ramme.
- Bidra til videre utvikling av Grong kommune som et aktivt og robust regionsenter med livskvalitet og mangfold.
- Bidra til å gjennomføre strategi for breibåndstilknytning jfr. politiske vedtak.
- Bidra til videre utvikling av eksisterende og nye turtraseer i samarbeid med grunneiere og lag/foreninger.
- Forprosjektering av framtidsrettet løsning for sikker vannforsyning for området Formofoss – Bjørgan.
- Fortsatt fokus på energiøkonomisering ved å ta i bruk nytt sentralt driftsanlegg og system for energioppfølging ved kommunal bygningsmasse.
- Videreutvikling av sports- og fritidsparken ved å ta i bruk nytt friidrettsanlegg og bidra til å få oppført bygg for kombinert lager og salg.
- Videre utvikling av vertskommunesamarbeidet innenfor fagområder på teknisk sektor, herunder mulighetene for samarbeid vedr VVA- ingeniørkompetanse.
- Videre utvikling av vertskommunesamarbeidet i Namdal brann- og redningsvesen.
- Oppfølging og iverksetting av tiltak i samsvar med vedtatte planer/strategier forutsatt økonomiske bevilgninger:
 - ✓ Hovedplan skogsveier vedtatt 2013.
 - ✓ Kommuneplanens samfunnsdel vedtatt 2014.
 - ✓ Kommuneplanens arealdel vedtatt 2015.
 - ✓ Kommunedelplan kulturminner vedtatt 2015.
 - ✓ Klima og energiplan vedtatt 2015.
 - ✓ Hovedplan formålsbygg vedtatt 2015.
 - ✓ Hovedplan vannforsyning vedtatt 2015.
 - ✓ Hovedplan avløpsbehandling vedtatt 2015.
 - ✓ Trafikksikkerhetsplan vedtatt 2015.
 - ✓ Boligpolitisk plan vedtatt 2016.
 - ✓ Kommunedelplan idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet vedtatt 2016.
 - ✓ Kommunal planstrategi vedtatt 2016.
 - ✓ Ny brannordning for Namdal brann- og redningsvesen vedtatt 2017.
- Utarbeidelse av ny planstrategi 2019 – 2022.
- Ny organisasjonsgjennomgang i forbindelse med evt samarbeid på jord og skog med Overhalla kommune og Høylandet kommune, samt gjennomgang på det tekniske området.
- Forutsatt utbygging av ny kraftstasjon ved Nedre Fiskumfoss – utarbeidelse av plan og fremming av utbyggingssak vedr. anvendelse av steinmasser.

Situasjonsplan Nedre Fiskumfoss

Utbyggingsprosjekt Bjørgan - Plankart Homonessetra

12 Rådmannens kommentarer til driftsbudsjettet.

12.1 Generelle kommentarer.

Sum beløp fordelt til drifta er på totalt kr 175.392.000 i 2019, noe som er en økning på kr 950.000,- fra 2018. Brutto driftsinntekter er i 2019 budsjettet med vel 336 mill. kroner.

Ser er fra regnskap 2017 og ut økonomiplanperioden så er det en nedgang på sum driftsinntekter på hele kr 34 millioner. Som beskrevet ovenfor så er det kjørt en omfattende omstillingsprosess i 2018, men en har likevel ikke klart å komme i mål i forhold til målsetting om å oppnå balanse i budsjettene uten bruk av fond fom. 2020. Fondsbruken i perioden er beskrevet ovenfor.

Selv om det ligger inne forslag om bemanningsreduksjoner, er det et sterkt håp å kunne ta ned det aller meste av bemanningen i 2019 uten oppsigelse av faste ansatte.

Forventet lønnsøkning for 2019 er lagt inn i budsjettet.

Det er lagt inn omstillingskrav på de ulike rammeområdene i hele økonomiperioden som vil bli krevende. Se eget kapittel i forhold til dette.

12.2 Kommentarer til rammeområdet administrasjon og fellesutgifter.

Det arbeides kontinuerlig med utvikling av organisasjonen i alle ledd, finne andre og nye måter å arbeide på som igjen kan gi mer kostnadseffektiv drift. Innenfor ramme 1 er det over tid er det foretatt bemanningsreduksjoner og en viktig årsak som har gjort dette mulig er innføring av nye IT-systemer. I en tid med omfattende omstillingsprosesser, er det også viktig å vise til de endringer som allerede er gjennomført.

En sammenligning av budsjett 2014 i forhold til budsjett 2019 gir følgende bilde:

	2014	2019
Ansvar 1000 Sentraladministrasjon	10,50	8,82
Ansvar 1100 IT	1,00	1,00
Ansvar 1101 Servicekontor	5,70	2,80
Ansvar 1102 Kantine	0,60	0.00
Bemanningsreduksjon i løpet av 2019		-1,00 (fra 01.07.2019)
Sum ramme 1:	17,80	11.62

Ansvar 1000 er rådmann, personal, økonomi og øvrig stab. I budsjett for 2019 er kommunalsjefer tilsvarende 2,5 årsverk budsjettet på sine respektive rammeområder hvor de har sitt oppfølgingsansvar, men er tatt med i oversikten for å skape sammenlignbare tall. Ordningen med salg av to kommunalsjefer til Namsskogan i 2 x 40 %, videreføres ikke i 2019. En saksbehandlerstilling tilsvarende 40 % stilling var budsjettet frem til sommeren 2018 og videreføres ikke i 2019.

Ansvar 1100 er IT-personell. I tabellen er det ingen endring. Imidlertid er det foretatt betydelige endringer innenfor drift av IT. Innenfor ramme 2 var det i 2014 tilsvarende 1,3 årsverk innenfor drift av IT. Fra 2018 var det kun 0,5 årsverk og ingen endring fra 2018 til 2019.

Ansvar 1101 er ansatte på Servicekontoret. Servicekontoret har i perioden 2014 – 2019 redusert bemanningen fra 5,7 årsverk til 2,8 årsverk. Fra 2018 til 2019 er det kun lagt inn 0,2 årsverk i reduksjon. Andel frikjøp av tillitsvalgte økt i perioden, det vil si de største arbeidstakerorganisasjonene har fått mer tid til intern drift av sin virksomhet, fra 55 % i 2014 til 80 % i 2019 (Fagforbundet, Utdanningsforbundet og NSF).

Ansvar 1102 Kantinedrift på kommunehuset ble lagt ned fra 01.03.2018 og videreføres ikke i 2019

I tillegg legges det inn en bemanningsreduksjon fra 01.07.2019, tilsvarende 1 årsverk på ramme 1. Reduksjonen legges foreløpig inn som en inntektspost på reservert tilleggsbevilgning, men må gjøres opp med redusert lønn. Bakgrunnen for bemanningsreduksjonen er en forventning om at ytterligere muligheter for innsparing med bl.a. bakgrunn i ny teknologi og omfordeling av oppgaver.

Det er lønn som er den store utgiften på ramme 1. Andre større kostnader er drift av vår andel av IKT IN IKS og IN Lønn, ulike kontingenter, lisenser, utgifter til lovpålagt bedriftshelsetjeneste, samt utgifter i forbindelse med saksbehandling (kontormateriell og kostnader ved ekspedisjon av saker). Ovennevnte utgifter er rimelige stabile og forutsigbare. For øvrig legges driften av ramme 1 på et minimumsnivå med den følge at økonomien blir sårbart dersom noe uforutsett skulle skje. Lønnsoppgjøret for 2019 må tilføres ramme 1.

Grong Nytt er videreført, men med bruk av ubundne fondsmidler i 2019.

12.3 Kommentarer til rammeområdet oppvekst og familie.

Noen endringer i drift 2019:

- Skolestruktur og tjenestetilbud opprettholdes.
- Endring av lederstruktur ved grunnskolen i Grong, til en felles rektor og to ass.rektorer.
- Slutføre arbeid med vurdering for læring (MOCC – VFL) i skolene.
- Det er tatt høyde for skyssutgifter til svømmeundervisning utenfor kommunen.
- Økt behov for spesialundervisning både i barnehage og skole og mange elever med særskilt språkopplæring fører til at det blir krevende jf. ressurser i ordinær opplæring.
- Grong barne- og ungdomsskole mottar ikke lenger tilskudd til språkopplæring. Kostnaden må dekkes av egen ramme.

Skolefritidsordning (SFO):

SFO-tilbudet videreføres ved de to grunnskolene i kommunen. Alle som søker plass får tilbud.

Barnehage:

Barnehagedrifta videreføres for kommunens 4 barnehager. Kommunen oppfyller sin plikt om full barnehagedekning.

I 2019 er det kapasitet til å ta inn alle barn som søker plass, men en presisering av når et barn regnes som 3 år i Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager vil påvirke kapasiteten i barnehagene, særlig Rønningen, Ekker og Bergsmo barnehage.

Barnehagene er pr. i dag innenfor regjeringens foreslåtte minimum på 44 % pedagogisk bemanning av total bemanningen.

Fosterheimlasserte barn:

Her er det en nedgang i antall barn som er fosterhjemsplassert og spesialpedagogiske tiltak etter sakkyndige tilrådinger vedr. allerede plasserte barn.

Mot

Det er forutsatt oppsigelse av avtalen med MOT fra 1/7-2019.

Voksenopplæring:

Grong Voksenopplæringssenter tilbyr foruten opplæring i norsk og samfunnsfag til voksne flyktninger, også grunnskoleundervisning for voksne og enslige mindreårige. I tillegg selges tjenester til flyktninger fra Høylandet og Namsskogan kommune.

Endringer av elevtall i løpet av året vil påvirke budsjett og tilbud.

Det er lagt inn en stillingsreduksjon på 1,8 årsverk i 2019, ytterligere ett i 2020 og ett i 2022.

Flyktningetjenesten:

I 2018 har Flyktningetjenesten bosatt dobbelt antall i forhold til planlagt. Uforutsigbarheten i antall flyktninger til kommunen i tiden framover, skaper utfordringer både på rekruttering av kvalifisert

arbeidskraft og ekstraressurser ved behov. For å løse oppgaver må Flyktningetjenesten ha rammer til å bygge en robust og utviklingsorientert tjeneste. Oppfølging og veiledning avhenger av behovet til de vi bosetter og i perioder er det behov for bred og koordinert oppfølging, noe som skaper press på tjenesten i tillegg til mange bosatte i 2018. For å kunne løse oppgavene som følger av et helårlig og fulltid program, må Flyktningetjenesten ha et stabilt antall stillinger for å kunne beholde og rekruttere kvalifisert arbeidskraft til å løse nødvendige oppgaver.

PPT og barnevern

På disse områdene er driften videreført på samme nivå som i 2018.

Generelt:

I tillegg til virkningen av endringen med felles ledelsesstruktur innen grunnskolene (kr 690.000), er det lagt inn et krav om å hente inn ytterligere kr 1.170.000 relatert til ubetalt spisepause alt. andre tiltak.

12.4 Kommentarer til rammeområdet helse, omsorg og velferd.

Noen endringer i drift 2019:

Pleie og omsorg:

- Det er fortsatt stor pågang på pleie og omsorgstjenestene. For å møte noe av det økte presset har man i løpet av 2018 tilført ressurser til hjemmesykepleien samt endret turnuser for å prøve å minske trykket både på institusjon og hjemmesykepleien. Tross dette må det påregnes behov for innleie av ekstraressurser i perioder også i 2019. Man prøver å ta utfordringene innenfor gjeldende budsjettammer. Som følge av innsparingskrav og reduserte budsjetter blir dette stadig vanskeligere.
- Ved sykeheim reduseres det med 1 årsverk innenfor pleie. Dette vil medføre økt arbeidsmengde på gjenværende personell.
- Omstillingstiltaket vedørende «ikke betalt matpause» vil medføre ytterligere bemanningsreduksjon tilsvarende ca. kr.800 000,- samlet for pleie og omsorgsavdelingene.
- Resultatene av omstillingsprosjektet innen pleie og omsorg blir klart i slutten av November 2018. Foreløpige analyser viser at det må en omlegging til for å få fremtidsrettede tjenester. Dette innebærer en større satsing på hjemmebasert omsorg. For å klare dette vil investeringer i velferdsteknologi måtte gjøres.

Helse:

- Helsestasjonen for eldre legges ned. Dette medfører at hjemmetjenesten, legetjenesten og andre deltjenester som har kontakt med denne gruppen eldre må ha større fokus på kartlegging og oppfølging.
- Legetjenesten har alle hjemler besatt. Det er liten eller ingen ventetid på legetime. Det vil i 2019 jobbes videre med rutiner og overordnede planer.
- Økningen av fysioterapiressursen vil bidra til økt fokus på forebygging og hverdagsrehabilitering, samt styrkning av kurativt arbeid ved sykeheimen.

Miljøarbeidertjenesten

- En reduksjon på Beem med 1 årsverk medfører at faglederfunksjonen forsvinner. Den blir lagt til avdelingsleder for miljøarbeidertjenesten. Arbeidsoppgavene blir noe fordelt mellom ansatte og evt. flyktningetjenesten. Men de fleste oppgavene blir tillagt avdelingsleder.
- Det er budsjettet med 2 enslige mindreårige hvert år. Men det er usikkert om man får noen å bosette.
- På avdeling for funksjonshemmede er det redusert med 0.6 årsverk. Det vil fortsatt jobbes med videreutvikling av samarbeidet mellom Beem og avdeling for funksjonshemmede.

Familiebasen

- Kommunen er innvilget prosjektmidler for styrking av rus /psykiatri område, samt prosjektet «sterk sammen» på helsestasjonsområde. Dette vil bidra til at man klarer å opprettholde et forsvarlig tilbud på fagområdene, på tross av stillingsreduksjon på 1 årsverk.
- Samarbeid på tvers av fagområdene innenfor Familiebasen vil være et viktig fokusområde.
- Kjøp av jordmor-ressurs foreslås redusert med inntil 20 %. I 2018 er det budsjettert med 40%, men det er i praksis bare benyttet 20%. Reduksjonen foretas med bakgrunn i det reelle forbruket og behovet som har vært de siste årene. Noen av oppgavene kan ivaretas av helsestasjonen.

Generelt

- De økonomiske utfordringene kommunen står overfor vil påvirke innholdet i tjenestene i årene fremover. I budsjettet for 2019 ligger det inne en bemanningsreduksjon på 3,6 årsverk. I tillegg vil omstillingsbehovet for «ikke betalt matpause» omregnet i årsverk, utgjøre 2 stillinger.
- I budsjettet for 2019 ligger det et investeringsforlag på 3 mill. innenfor velferdsteknologifeltet på pleie- og omsorgssektoren. Det ligger her en forventning om at pleie og omsorgssektoren skal ta inn tilsvarende investeringskostnadene etter hvert som de påløper. Dette vil for 2019 beløpe seg til kr. 218 000,-
- Med den bemanningsreduksjonen som følger av driftsbudsjettet for 2019, vil det være viktig å ha et spesielt fokus på nærværet.
- Forarbeidene til eventuell innføring av Helseplattformen vil medføre noe ressursbruk allerede i 2019.
- Eldrereformen «Leve hele livet» som skal gjennomføres i perioden 2019 – 2023 og bør tas inn som en del av den omstillingsprosessen som gjennomføres innen pleie- og omsorgssektoren. Målet med reformen er økt mestring, og å ha en trygg, verdig og aktiv alderdom.
- Helseundersøkelsen HUNT4 kommer til Grong på nyåret 2019. Dette vil kreve ressurser fra de fleste avdelingene innenfor helse og omsorgssektoren.

12.5 Kommentarer til rammeområdet næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

Noen endringer i drift 2019:

Fagområdet næring, miljø, jordbruk og skogbruk;

Det er redusert i tilskuddsposten ved at tilskudd til Norsk landbruksrådgivning Namdal er foreslått tatt ut. Videre er kommunens tilskuddsordning rettet mot skogplanting redusert. Det vises til oversikt nedenfor.

På miljørada er budsjettet for Namsen vannområde budsjettert ut første halvår 2019. Dette begrunnet med at fagområdet er under omorganisering. Ressursen knyttet til miljørådgiver er som følge av dette omfordelt på ansvarsområde miljø og miljøledelse.

Kulturområdet;

På kultursida er poster til bruk for tilskuddsforvaltning noe redusert. Dette omfatter tilskudd sang og musikk, barne- og ungdomsarbeid samt at støtten til idretten reduseres noe. Videre er det foreslått at tilskudd til samfunnshus og grendehus tas ut og tilskudd til andre frie formål på kulturområdet blir sterkt begrenset. Devises til detaljert oversikt nedenfor. Bibliotek i Harran er foreslått nedlagt fra 01.07.19.

Ungdomsklubben er budsjettert med lønnsmidler til 20 % stillingsressurs. Dette medfører at samlet åpningstid blir redusert og drifta må bli mere sesongbasert. Tilbudet blir begrenset til en åpningskveld pr. uke i deler av året.

Tilskuddstype;	2018	2019	Finansiering
Tilskudd skogbrukstiltak	57.000,-	37.000,-	Finansieres med bruk av fond sysselsetting skogkultur
Tilskudd Skogprosjekt Namdal	23.000,-	23.000,-	Ordinær drift.
Tilskudd norsk landbruksrådgivning Namdal	20.000,-	0,-	
Kulturmidler idrettslaget	100.000,-	90.000,-	Kultur og helsefond kr 39.000,-. Resten ordinær drift
Løypetilskudd Bjørgan skisenter kjøring Kvernsjøen-Geitfjellet-Heia	90.000,-	90.000,-	Gusliskog fondet.
Drift Bjørgan skianlegg etter avtale	24.000,-	24.000,-	Ordinær drift
Tilskudd kjøring øvrige skiløyper i Grong	18.000,-	18.000,-	Ordinær drift
Tilskudd strømkostnader lysløyper	18.000,-	18.000,-	Ordinær drift
Brøyting parkeringsplass Heia pluss evt. andre ordninger	35.000,-	35.000,-	Ordinær drift
Tilskudd rulleskiløype		50.000,-	*
Tilskudd til foreninger, lag, grupper som utøver musikalsk aktivitet i kommunen	35.000,-	20.000,-	Bruk av fond
Tilskudd til foreninger, lag, grupper som har kulturell aktivitet med deltakelse av barn og unge.	35.000,-	20.000,-	Bruk av fond
Tilskudd idretts og friluftsmål	46.000,-	30.000,-	Bruk av fond kr 50.000,- resten finansieres av ordinær drift.
Teaterformål	20.000,-	20.000,-	
Årlig tilskudd kino	96.000,-	96.000,-	
Tilskudd drift av samfunnshus og grendehus	20.000,-	0,-	
SUM	637.000,-	571.000,-	

* Det foreligger søknad fra Grong IL og Skiskyttermiljøet på Snåsa om tilskudd på kr 500.000 til etablering av rulleskiløype. Snåsa kommune er også omsøkt med samme beløp. I den økonomiske situasjon kommunen er i er det lagt opp til en årlig tilskudd på kr 50.000 inntil at det totale tilskuddsbeløpet kan dekkes inn. Initiativtakerne må da midlertidig låne beløpet. (Søknaden fremmes for behandling i desember). Tilskuddet forutsettes at anlegget blir realisert.

Teknisk sektor;

Drifta av kommunale veier er redusert med ca. kr.280 000 på grunnlag av forslag om overføring av kommunale veger til privat drift.

Driftsmidler til kommunal bygningsmasse er ytterligere redusert på en del områder.

Det er i budsjettforslaget framskrevet en innsparing på kr. 700 000 med henvisning til omstillingsprosjektet og ikke betalt spisepause. Videre utredning vil avklare hvor dette beløpet skal tas.

Det interkommunale samarbeidet med Namsskogan, Røyrvik og Lierne er budsjettmessig videreført på samme nivå som i 2018.

Brann – redningsvesen;

Namdal brann- og redningsvesen som er et interkommunalt samarbeid har lagt et budsjettforslag i samråd med Overhalla og Høylandet kommuner. Tjenesten har vært under oppbygging og bemanningsmessig er det tilsatt brannsjef, varabrannsjef, 2 feiere i tillegg til 47 brannmannskaper i de tre kommunene som alle har et tilsettingsforhold til Grong som vertskommune. For 2019 er det budsjetttert med en videreføring av kompetanseheving gjennom deltidsreformen.

12.6 Kommentarer til rammeområdet kirkeformål.

Tilskuddet til Grong kirkelige fellesråd er foreslått økt med kr 100.000 til kr 2.400.000,-. Egen søknad som vedlegges budsjettsaken.

12.7 Kommentarer til rammeområdet politisk styring, kontroll og fellesutgifter.

Med utgangspunkt i budsjett for 2018 er det ingen særskilte endringer.

13 Investerings tiltak i planperioden

13.1 Følgende nye investeringstiltak er foreslått gjennomført i 2019

Brutto tall ligger inne nedenfor.

Ansvar	Prosjekt navn	Investering år / 1000 kr:			
		2019	2020	2021	2022
3101	Velferdsteknologi	3 000 000	2 000 000		
4100	Sanddøla Panorama borettslag byggetrinn 2		2 340 000		
4112	Brannstasjon			8 625 000	
4120	Nytt tilbygg Ekker Barnehage	4 236 000	5 000 000		
4122	Bergsmo barnehage – ombygging	300 000			
4131	Brannverntiltak GHO gjennomføring				7 000 000
4131	Helsefløy				16 000 000
4300	Kapasitetsøkning Formofoss – Bjørgan	1 000 000	6 000 000		5 500 000
4304	Nye kloakkpumper Bjørgan Sør	500 000			
	SUM	9 036 000	15 340 000	8 625 000	28 500 000

Det vises til egen beskrivelse av tiltakene under kap. 13.3. I tillegg til de foreslåtte tiltak slutføres også prosjekter i 2019 som er startet opp tidligere år.

13.2 Andre aktuelle investeringstiltak som ikke er lagt inn i investeringsbudsjettet.

I den svært trange økonomiske situasjon kommunen er det svært viktig å begrense låneopptakene til et minimum. Nedenfor er listet opp noen av de prosjekter som ikke kom med i forslag til investeringsbudsjett:

Plassering av steinmasser i forbindelse med evt. utbygging av Nedre Fiskumfoss Kraftverk

Dersom det blir utbygging av ny kraftstasjon ved Nedre Fiskumfoss, har Grong kommune fått avtale med NTE om disponering av steinmassene. Totalt mengde løsmasse stein er beregnet til ca 200.000 m³. Administrasjonen har vært i løpende dialog med NTE om hvor evt massene kan nyttes.

Kommunen må betale for transportkostnadene fra tipplass ved kraftstasjonen og ut til bestemmelsesstedet. Formannskapet er orientert om saken.

Ved en utbygging ansees det som viktig å nytte steinmassene til samfunnsnyttige formål, og det må da til en detaljert sak til politisk behandling.

Rassikring Formo

Det er foreløpig ikke fremlagt noe prosjekt fra NVE til behandling i kommunen, men administrasjonen er orientert om mulig rassikringsprosjekt på Formo. Anslåtte totalkostnader er beregnet til 4,5 mill. kroner. Distriktsandelen på 20% er anslått til kr 900.000. Ut fra at vi ikke vet om prosjektet blir prioritert fra NVE og at utbyggingsplan ikke er kommet, avventes å ta stilling til prioritering av dette prosjektet.

Restaurering og utbygging av svømmebasseng - Kuben

Prosjektet kom ikke med i forrige økonomiplan. Ut fra at heller ikke omstillingsprosjektet nådde målsettingen om tilstrekkelig økonomiske resultat og at ubalansen er betydelig i økonomiplanperioden

foreslås ikke å legge inne bassenget i denne omgang. Det foreslås å basere seg videre med leie i nabokommunene.

Totalkostnaden er beregnet til 27 mill. kroner og de årlige driftskostnader til i overkant av 1,5 mill. kroner.

Nytt telefonsystem

Kommunene i Indre Namdal har i fellesskap under arbeid et forprosjekt mht til ny telefonløsning.

Sannsynligheten er stor for at det anbefales å gå over til en løsning med mobile smarttelefoner.

Konklusjonen fra prosjektet foreligger ikke enda, så det er avventet å legge inn noen investeringskostnad i budsjettet.

Utfasing oljefyr

Oljefyringen skal utfases fra 2020. En rekke tiltak er gjort for å etterkomme dette. Men det gjenstår noe i forhold til avklaring og etablering av alternativ fyring til f.eks el-fyring i Harran. Videre skal de gamle oljetankene fjernes og tas hånd om forskriftsmessig. Det fremmes egen sak for politisk behandling i første halvår 2019.

Fra 2020 er det ikke tillatt å bruke mineralolje til oppvarming av boliger

Ny varmepumpe omsorgsboliger Åvegen

Ut fra at nåværende varmepumpe er defekt, er det under vurdering evt. anskaffelse av ny. Flere alternativ kan vurderes. Det er ikke lagt inn noe i investeringsbudsjettet ut fra at nærmere vurdering av løsning er under vurdering.

Gjerde v/Grong barne- og ungdomsskole

Sikringstiltak med å bygge et gjerde mellom skolen og Namsen, for å sikre ulykker relatert mot Namsen. Kostanden er beregnet til kr 180.000,-.

Nytt kunstgress – Grong sports- og fritidspark

Dagens kunstgress ble lagt høsten 2005. Varigheten på kunstgresset er vanligvis fra 10- til 15 år avhengig av bruken. I Grong er bruken stor i og med at Grong videregående skole benytter banen på dagtid. Det er klare signaler om at kunstgresset er slitt og bør skiftes. Totalkostnaden anslås til kr 3.750.000. Vedr finansiering kan det i tillegg til mva. kompensasjonen påregnes 40% spillemidler. Dvs at gjenstående beløp blir 1,8 mill. kroner samt at forskottering av spillemidlene må forventes. Det foreslås ut fra den økonomiske situasjon ikke å legge prosjektet inn i budsjettet nå, men at det etableres ei gruppe med repr. fra både idretten og kommunen som arbeider med å få på plass sponsormidler tilsvarende 1,8 mill. evt. sponsoravtaler som dekker de årlige kapitalkostnadene (dvs ca årlig sponsorinntekt på kr 160.000)..

13.3 Oversikt over investeringstiltak som er lagt inn i perioden 2019-2022.

I-3101 Velferdsteknologi									
Selv om det pr utgangen av oktober 2018 ikke foreligger noen sluttrapport av prosjektet som gjennomføres på pleie- og omsorgssektoren, foreligger det allerede nå klare signaler at kommunen fremover har mye å hente på investering i velferdsteknologi. Dette ved siden av å redusere antall sykeheimplasser til fordel for omdefinering av ressurser til hjemmebasert omsorg. Det er bl.a. aktuelt å bygge opp en digital plattform via smarttelefoner som kan takle sensorer for overvåking, trygghetsalarmer og e-lås. Rapporten fra prosjektet forventes i begynnelsen av desember, og i etterkant må det fremmes en egen sak vedr denne investeringen. Det er satt av kr 3 millioner i 2019 og 2 millioner i 2020 til tiltaket. Kapitalutgiftene forutsettes dekket vedr effektivisering innen sektoren. Investeringen forutsettes å være ett null-prosjekt hva angår netto driftsutgifter.									
					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Pleie og omsorg sykeheim (3101)									
02000 Inventar og utstyr					2 400 000	1 600 000	0	0	4 000 000
04290 Merverdiavgift					600 000	400 000	0	0	1 000 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					-600 000	-400 000	0	0	-1 000 000
09100 Bruk av lån					-2 400 000	-1 600 000	0	0	-4 000 000
Sum investeringer					3 000 000	2 000 000	0	0	5 000 000
Sum bruk av lån					-2 400 000	-1 600 000	0	0	-4 000 000
Sum mva.kompensasjon					-600 000	-400 000	0	0	-1 000 000
Sum finansiering					-3 000 000	2 000 000	0	0	-5 000 000
Sum renter					46 286	70 285	58 857	47 429	222 857
Sum avdrag					171 428	457 141	571 426	571 428	1 771 423
SUM NETTO					217 714	527 426	630 283	618 857	1 994 280
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4100 Salg av boliger

Beskrivelse

Adresse	Pris	Årstall
Sandøla Panorama leilighet 2 (BL)	1.200.000,-	2018
Rønningenvegen 12 (BL)	550.000,-	2018
Rønningenvegen 10 (BL)	670.000,-	2018
Rønningestien 18 (BL)	650.000,-	2018
Sandøla Panorama (BL)	1.260.000,-	2017
Rønningenvegen 21 (BL)	350.000,-	2017
Sundspetringen 25 (Enebolig)	1.160.000,-	2017
Lokstallvegen 4 (BL)	320.000,-	2016
Åveien 33 (BL)	490.000,-	2015
Åveien 39 (BL)	490.000,-	2015
Rønningen 26 (BL)	550.000,-	2015
Rønningen 23 (BL)	480.000,-	2014
Åveien 10 (BL)	480.000,-	2013
Sum	8.650.000,-	

Oversikten over viser hvilke boliger som er solgt de senere år. Det vises for øvrig til boligpolitisk plan, der det forutsettes ytterligere salg av boliger. Det legges opp til følgende salg av boliger i kommende økonomiplanperiode:

Salg av kommunale boliger 2019;

Rønningenvegen 3, Rønningenvegen 5, Rønningestien 21, Lokstallstien 7, Folkehøgskolebakken 1 - Anslått salgsum 4 mill. kroner

Salg kommunale boliger 2020;

Salg 2 andeler Sanddøla Panorama (forutsettes at kommunen kjøper to andeler), samt

Rønningestien 23, Lokstallstien 10, Ravnklovegen 42 - Anslått samlet salgssum kr 4.000.000,-

Salg av kommunale boliger i 2021 Anslått salgssum til sammen kr 1.500.000. Det forventes å ta stilling til hvilke boliger som skal selges i 2021.

Salgsinntektene nyttes til egenkapital i forbindelse med nye foreslåtte investeringer.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift utleieleiligheter (4100)									
06701 Salg av boliger					-4 000 000	-4 000 000	-1 500 000	0	-9 500 000
Sum salgsinntekt					-4 000 000	-4 000 000	-1 500 000	0	-9 500 000
Benyttes til finansiering andre investeringer					-4 000 000	-4 000 000	-1 500 000	0	-9 500 000

I-4100 Sanddøla Panorama borettslag byggetrinn 2

Beskrivelse

Kommunen garanterte for kjøp og kjøpte 2 andeler i første byggetrinn av Sanddøla Panorama . Dette var med på å gi grunnlag for realisering av prosjektet Det er nå aktuelt å gå i gang med realisering av trinne 2 som inneholder 9 leiligheter. Det legges inn en «garanti» for kjøp av 2 andeler i Sanddøla Panorama borettslag byggetrinn 2. 1 leilighet på 44 kvm og 1 leilighet på 67 kvm. Innskudd leilighet 1 er på kr 975.000,- og innskudd leilighet 2 er kr 1.345.000. Samlet salgssum kr 2.340.000 innkl. gebyrer. Garantien gjøres gjeldende dersom ikke nevnte to leiligheter er solgt ved ferdigstillelsen. Det forutsettes at boligene selges i løpet av 2020 evt leies ut til minimum selvkost. Bygging av flere leiligheter er vesentlig i arbeid med å få til en positiv befolkningsutvikling.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift utleieleiligheter (4100)									
02850 Kjøp av bygninger					0	2 340 000	0	0	2 340 000
Sum investeringer					0	2 340 000	0	0	2 340 000
Finansieres med salgsinntekt					0	-2 340 000	0	0	-2 340 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4112 Brannstasjon

Restaurering av dagens brannstasjon og tilbygg på ca.220 m2. Av tilbygget er ca. 50 m2 carport for feiebler. Det er gitt pålegg fra arbeidstilsynet om frist for utførelse høsten 2019. En realisering i 2021 medfører at det må søkes Arbeidstilsynet om dispensasjon i forhold til utførelsestidspunkt. Finansieres med mva. komp., lån og salgsinntekter.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Brannstasjon (4112)									
02300 Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg					0	0	6 900 000	0	6 900 000
04290 Merverdiavgift					0	0	1 725 000	0	1 725 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					0	0	-1 725 000	0	-1 725 000
09100 Bruk av lån					0	0	-5 400 000	0	-5 400 000
Sum investeringer					0	0	8 625 000	0	8 625 000
Sum lån					0	0	-5 400 000	0	-5 400 000
Sum momskompensasjon					0	0	-1 725 000	0	-1 725 000
Finansieres med salgsinntekt							-1 500 000		-1 500 000
Sum finansiering					0	0	-8 625 000	0	-8 625 000
Sum renter					0	0	107 460	105 300	212 760
Sum avdrag					0	0	54 000	108 000	162 000
SUM NETTO DRIFTSKONSEKVENSER					0	0	161 460	213 300	374 760

I-4120 Nytt tilbygg Ekker barnehage									
Det vises til tidligere vedtatt skisseprosjekt for utbyggingen. Ut fra de prognoser som foreligger vedr barnetall og at det politisk er lagt opp til å til enhver tid ha tilgjengelige barnehageplasser i kommunens tre grendesenter, er det lagt inn som investeringstiltak utbygging av barnehagen på Ekker i 2019/20. Dette for å sikre det bygningsmessige behovet for barnehageplasser i sentrum. Det er i forbindelse med bl.a. omstillingsprosjektet 2018 og erfaringstall over mange år avdekket utfordringer med kapasiteten ved sentrumsbarnehagene Ekker og Rønningen. Erfaringer viser tydelig tendenser til at det er større etterspørsel etter barnehageplasser og mer press kapasitetsmessig på barnehagene nært sentrum. Pr i dag er det noe ledig kapasitet på Rønningen og Bergsmo og tilnærmet fullt på Ekker. Høye fødselstall de siste årene til tross for en liten nedgang i 2017, økende andel barn under 3 år og evt. tilflytting til sentrumsområdet utfordrer kapasiteten ytterligere slik den er i dag. Tilbygget fundamenteres på ringmur/plate på mark. Overbygg i trekonstruksjon i ett plan med teknisk rom i plan 2(ca 30 m2) Bygningen oppføres i hht gjeldende krav Tek 17. Utomhusanlegg tatt med et beløp på kr 250.000,- for tilpassing til dagens anlegg. VVS-anlegg utføres etter gjeldende bestemmelse i Tek 17 - balansert ventilasjonsanlegg med varmegjenvinning. Golv varme i alle isolerte oppholdsrom i plan 1 - sanitærutstyr etter normal standard og løsninger etter normer og krav for barnehager. Vannbørre varme-luft til vann-varmepumpe. Elanlegg etter gjeldende bestemmelser og krav til el forskifter - lysnivå/kvaliteter i samsvar anbefalinger fra selskapet for Norsk Lyskultur. Kostnadene tar utgangspunkt i Holte Prosjekt Byggkalkyler. Uforutsette kostnader og sikkerhetsmargin utgjør 10%. Rigg og driftskostnader er vurdert til 10% av entreprisekostnader. Tilbygget ble kostnadskalkulert august 2015 og en kostnadsøkning på 13% fram til mai 2019 ligger inne i den oppjusterte totalkostnaden.									
					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift Ekker barnehage (4120)									
02300 Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg					3 389 000	4 000 000	0	0	7 389 000
04290 Merverdiavgift					847 000	1 000 000	0	0	1 847 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					-847 000	-1 000 000	0	0	-1 847 000
09100 Bruk av lån					0	-2 340 000	0	0	-2 340 000
Sum investeringer					4 236 000	5 000 000	0	0	9 236 000
Sum lån					0	-2 340 000	0	0	-2 340 000
Sum momskompensasjon					-847 000	-1 000 000	0	0	-1 847 000
Finansieres med salgsinntekt					-3 389 000	-1 660 000			-5 049 000
Sum finansiering					4 236 000	5 000 000			9 236 000
Sum renter					0	46 508	45 338	44 168	136 014
Sum avdrag					0	29 250	58 500	58 500	146 250
SUM NETTO					0	75 758	103 838	102 668	282 264
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4122 Bergsmo Barnehage - ombygging

Det er behov for å gjøre bygningsmessige tilpasninger av barnehagelokalene ut fra brukerbehov.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift Bergsmo barnehage (4122)									
02300 Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg					240 000	0	0	0	240 000
04290 Merverdiavgift					60 000	0	0	0	60 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					-60 000	0	0	0	-60 000
Sum investeringer					300 000	0	0	0	300 000
Sum momkompensasjon					-60 000	0	0	0	-60 000
Finansiering med salgsinntekt					-240 000				-240 000
Sum finansiering					-300 000	0	0	0	-300 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4131 Brannverntiltak GHO gjennomføring

Det er så langt utarbeidet en rapport (tidligere forelagt kommunestyret), som viser hvilke tiltak som er nødvendig å gjennomføre for at GHO skal tilfredstille gjeldende brannforskrifter. Rapporten danner grunnlag for et grovt prisanslag, samt kunne utarbeide et anbudsgrunnlag for videre utbedringer. Første tiltak som må gjøres, er at det må legges fram vannledning til nytt sprinkleranlegg. Dette er tatt med i kostnadsoverslaget. Før utbyggingsvedtak fattes bør kostnadsoverslaget gjennomgås på nytt. Prosjektet bør gjennomføres samtidig med restaureringen av helsefløya.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift helse og omsorgstun (4131)									
02300 Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg					0	0	0	5 600 000	5 600 000
04290 Merverdiavgift					0	0	0	1 400 000	1 400 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					0	0	0	-1 400 000	-1 400 000
09100 Bruk av lån					0	0	0	-5 600 000	-5 600 000
Sum investeringer					0	0	0	7 000 000	7 000 000
Sum lån					0	0	0	-5 600 000	-5 600 000
Sum momskompensasjon					0	0	0	-1 400 000	-1 400 000
Sum investering					0	0	0	-7 000 000	-7 000 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4131 Helsefløy

Ombygging av H-fløy ved Grong helse og omsorgstun gjelder 1. etg og omfatter flytting av delingsvegger og oppgradering av vegger med tanke på lyd. Nye dører med god lydkvalitet og beslag med mulighet for adgangskontroll. Det ligger inne utskifting av vinduer med solavskjerming. Hjemmesykepleie -base vil ha en mindre omfattende ombygging enn øvrige arealer. Yttervegger oppgraderes og etterisoleres på innsiden. Ny innvendig kledning. Alle innvendige overflater som gulv, vegger og himling fornyes. Teknisk anlegg omfatter nyetablering av ventilasjonskanaler. Kapasitet på dagens anlegg forutsettes å være tilstrekkelig mht krav til luftmengder. Elanlegget for lys, varme og IT, oppgraderes med nytt ledningsnett og med nye armaturer. Nytt sanitærrom ved hovedtrapp anlegges. Utomhuskostnader og infrastruktur for kraft, vei, vann og avløp bort til bygning inngår ikke i kostnadene. Skisseprosjekt er utarbeidet å forelegges for politisk behandling i slutten av 2018.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Eiendomsdrift helse og omsorgstun (4131)									
02300 Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg					0	0	0	12 800 000	12 800 000
04290 Merverdiavgift					0	0	0	3 200 000	3 200 000
Finansiering (9200)									
07290 Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap					0	0	0	-3 200 000	-3 200 000
09100 Bruk av lån					0	0	0	-12 800 000	-12 800 000
Sum investeringer					0	0	0	16 000 000	16 000 000
Sum lån					0	0	0	-12 800 000	-12 800 000
Sum momskompensasjon					0	0	0	-3 200 000	-3 200 000
Sum investering					0	0	0	-16 000 000	--16 000 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4300 Kapasitetsøkning Formofoss vannverk - Bjørgan

Det vises til forprosjekt datert 6.9.2018 vedrørende kapasitetsøkning ved Formofoss vannverk- Bjørgan. Etappe 1 omfatter ny vannkilde med overføringsledning, utvidelse av Formofoss basseng med nytt pumpeanlegg samt utvidelse av Bjørgan basseng med trykkøkingsstasjon. Prosjektet er dimensjoner for framtidig utbygging i tråd med vedtatte arealplaner. Etappe 1 med en samlet kostnad på 7,0 mill inkl. prosjektering foreslås fordelt på 2019 og 2020, mens etappe 2 med en samlet kostnad på 5,5 mill foreslås bygget i 2022. Eksisterende vannkilde yter 192 kbm i døgnet og den nye tilleggsilden skal yte 310 kbm i døgnet. Egen utbyggingssak med fremdriftsplan fremmes for politisk behandling når vannprøvetaking er foretatt.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Vannverk produksjon (4300)									
02301 Tjenester vedr. nye tekniske anlegg					400 000	2 400 000	0	2 200 000	5 000 000
Vannverk distribusjon (4301)									
02301 Tjenester vedr. nye tekniske anlegg					600 000	3 600 000	0	3 300 000	7 500 000
Finansiering (9200)									
09100 Bruk av lån					-1 000 000	-6 000 000	0	-5 500 000	-12 500 000
Sum investeringer					1 000 000	6 000 000	0	5 500 000	12 500 000
Sum lån					-1 000 000	-6 000 000	0	-5 500 000	-12 500 000
Sum finansiering					-1 000 000	-6 000 000	0	-5 500 000	-12 500 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

I-4304 Nye kloakkpumper Bjørgan Sør

Prosjektet gjelder renovering av kloakkpumpestasjonene Bjørgan sør og Bergsmo. Begge pumpestasjonene har gammel automatikk og gamle pumper som er ustabile i drift. Prosjektet foreslås gjennomført i 2019 med en samlet kostnad på kr. 500.000,-. Utgiftene vil bli belastet selvkostfondet for kloakk.

					2019	2020	2021	2022	Totalt i perioden
Kloakkrenseanlegg (4304)									
02301 Tjenester vedr. nye tekniske anlegg					500 000	0	0	0	500 000
Finansiering (9200)									
09100 Bruk av lån					-500 000	0	0	0	-500 000
Sum investeringer					500 000	0	0	0	500 000
Sum lån					-500 000	0	0	0	-500 000
Sum finansiering					-500 000	0	0	0	-500 000
SUM NETTO					0	0	0	0	0
DRIFTSKONSEKVENSER									

14 Finansiering

Tabellen nedenfor viser den totale finansieringen av investeringene i økonomiplanperioden. Tabellen er delt i to. Første del viser de prosjektene som belaster kommunens økonomi, mens del to er en oversikt over finansieringen av de prosjektene som er selvfinansierende, ikke påvirkere av driftsbudsjettet (selvkostområdene).

INVESTERINGER:	2019	2020	2021	2022
Sum investeringer i prosjekter som påvirker kommuneøkonomien:	7 536 000	9 340 000	8 625 000	23 000 000
Finansiering:				
Spillemidler				
Tilskudd fylkeskommunen				
Tilskudd fra private				
Statstilskudd				
Lån	2 400 000	3 940 000	5 400 000	18 400 000
Ref. mva.komp	1 507 000	1 400 000	1 725 000	4 600 000
Bruk av fond				
Salgsinntekter	3 629 000	4 000 000	1 500 000	
Sum finansiering	7 536 000	9 340 000	8 625 000	23 000 000
Sum investeringer på selvkostområdet:	1 500 00	6 000 000	0	5 500 000
Finansiering:				
Bruk av lån	1 500 000	6 000 000		5 500 000

15 Positive og negative elementer i årets budsjett.

Årets budsjett inneholder flere både positive og negative elementer sett i forhold til revidert budsjett for 2018. Disse er satt opp i en oversikt nedenfor. Oversikten er ikke uttømmende.

Felles

Positivt

- Eventuell økt lønn i 2019 er lagt inn i budsjettet – tilsvarende ca 3,8 mill. inkl. sosiale utgifter. Dette gjelder alle rammeområder og kommenteres derfor samlet og ikke under hvert område.
- Selv om det ligger inne forslag om bemanningsreduksjoner, skal Grong kommune arbeide for at alle fast ansatte skal beholde sine stillingsandeler i 2019.

Negativt

- Det er lagt inn omstillingskrav på de ulike rammeområdene i hele økonomiperioden som vil bli krevende.

Administrasjon og fellesutgifter

Negativt

- Reduksjon av bemanningsressurs på 1,2 årsverk
- Grong kommunes andel utgifter til IKT Indre Namdal IKS økes – kr 68.000,-

Positivt

- Videreføring av ressurs tilsvarende 35% stilling til kjøp av tjenester IKT som må sees i sammenheng med redusert 80% stilling IKT skole.
- SvarUt-løsningen, etablert i 2017, fungerer godt og gir en mer effektiv saksbehandling. Videre satsning på ulike IT-løsninger innebærer mer effektiv tjenesteproduksjon.
- Grong kommunes andel utgifter til felles lønnskonto reduseres – kr 43.000,-

- Det er lagt inn ekstra ressurser – kr 30.000,- for kursing av personvernombudet (GDPR – informasjonssikkerhet)

Oppvekst og familie

Positive:

- Vi klarer å opprettholde dagens tjenestetilbud
- Det er fortsatt lagt inn midler til kompetanseheving, som muliggjør at ansatte kan ta videreutdanning innenfor prioriterte områder.
- Det er satt av midler til fortsatt deltakelse i felles barnevernvaktordning.
- PPT viderefører avtale om logoped.
- Barnevern viderefører kompetanseheving fra høst 2017.
- Investeringsmidler til utvidelse av barnehagen på Ekker.

Negativt:

- Generelle og pålagte innsparingstiltak for rammeområdet, vil gi utfordringer for flere avdelinger
- Kravet om å hente inn 1,1 mill. kroner i løpet av året , kan medføre at nivået på tjenesteytingen reduseres.
- Uforutsigbart når det gjelder tilskudd til bl.a. voksenopplæringen
- Forslaget om å si opp MOT-avtalen fra 1/7-2019.

Helse og omsorg

Positivt:

- Dagsenteret for hjemmeboende demente videreføres.
- Det foreslås avsatt midler til investering i velferdsteknologi
- Økning av ekstra fysioterapiressurs opp til totalt 100 % stilling.
- Familiebasen er innvilget prosjektmidler som skal styrke rus og psykiatriområdet.
- Midler til nye senger på sykeheimen.

Negativt:

- De reduserte budsjetttrammene vil medføre reduksjon av bemanning innenfor helse og omsorgssektoren, noe som igjen vil gå utover nivået på tjenesteytingen. Samtidig opplever vi et stort press på tjenestene med mer kommunal behandling og mange med stort hjelpebehov.
- Helsestasjonen for eldre foreslås nedlagt.
- De forventede innsparingene med ikke betalt matpause, vil medføre ytterligere reduksjon i bemanning. Dette vil kunne påvirke nærværet.

Næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

Positivt

- Selv om deler av budsjettet som omfatter tilskuddsforvaltning er redusert er det fortsatt avsatt midler til tilskudd til sang/musikk/teater/konserter, barne- og ungdomsarbeid og kulturmidler til klubber og lag.
- Tilskudd til brøyting av parkeringsplass på Heia Gjestegård og tilskudd til oppkjøring av Kvernsjøløypa og andre skiløyper er opprettholdt i 2019 ved bruk av fondsmidler.
- Tilskuddsmidler til rulleskiløype på Bjørgan.
- Fortsatt satsing på vann og avløpssida innenfor kommunalteknikk.
- Det videreføres en god drift av kulturhuset Kuben med den samme kommunale ressursbruken og stor grad av frivillige ressurser.
- Interkommunalt samarbeid innenfor teknisk sektor er videreført på samme nivå som i 2018.

- Videre oppbygging av Namdal brann- og redningsvesen med blant annet fokus på kompetanseheving.

Negativt

- Kostnader til drift av bygg, eiendommer og vegnett er ikke regulert i forhold til prisstigning.
- Redusert budsjett for tilskudd landbruk, lag og foreninger.
- Det ligger inne et reduksjonsmål på kr. 700 000 som vil måtte medføre redusert bemanning på ytre sektor.

16 Reduksjon i stillingsprosenter fordelt på det enkelte rammeområdet

Administrasjon og fellesutgifter

- Reduksjon av bemanningsressurs på 0,2 årsverk fra 01.01.2019 – tilsvarende kr 60.000,- for 2019 - 2022.
- Reduksjon av bemanningsressurs på 1 årsverk fra 01.07.2019 – tilsvarende kr 314.000,- for 2019 og ytterligere kr 380.000,- for resten av planperioden.

Oppvekst og familie

- Reduksjon 180% stilling ved voksenopplæringen, utgjør om lag kr 1.100.000,-.
- Reduksjon kr 690.000,-, jf ny organisering/organisasjonsplan for grunnskolen
- Reduksjon 60% stilling - kr 270.000,- ved NAV til kjøp av ekstra ressurs.
- Forventningene i omstillingsprosjektet «ikke betalt spisepause» vil mest sannsynlig utgjøre en stillingsreduksjon på 2 årsverk. (1,1 mill. kroner)

Helse og omsorg

- Reduksjon med 100 % pleiestilling sykeheimen. Dette utgjør ca. kr. 500.000,-
- Reduksjon diverse lærlingestillinger med 65 %. Dette utgjør ca. kr. 70 000,-
- Reduksjon med 100 % stilling på familiebasen. Dette utgjør kr. 484 000,-
- Reduksjon i kjøp av jordmor-ressurs med inntil 20 % (Opprettholder dog dagen faktiske kjøp)
- Reduksjon med 100 % stilling avdeling BEEM. Dette utgjør ca. kr. 600 000,-
- Reduksjon med 60 % stilling på avdeling for funksjonshemmede. Dette utgjør ca. kr. 200 000,-
- Forventningene i omstillingsprosjektet «ikke betalt matpause» vil mest sannsynlig medføre en stillingsreduksjon på 200 % samlet for helse og omsorg.

Næring, miljø, jordbruk, skogbruk, kultur, teknisk, brann- og redning, musikk- og kulturskole og ungdomsklubb.

- Administrasjon er redusert med 104 % stillingsressurs fordelt med 49 % på landbruk og 55 % teknisk sektor.
- På kulturområdet er det innlagt reduksjon 20 % stillingsressurs på ungdomsklubben. I tillegg er det innlagt 10 % reduksjon på bibliotekassistent.
- Innsparingsmål omstillingsprosjektet med ikke betalt spisepause vil medføre en bemanningsreduksjon på 140 % stillingsressurs.

Sum anslått stillingsreduksjon innkl. omstillingskravet i 2019 blir dermed 15,79 årsverk , dog med helåsvirkning.

17 Omstilling og effektivisering

17.1 Utfordringer og aktivitetsnivået fremover

Økonomiplanarbeidet de siste årene har vist stor ubalanse utover i perioden. Nedlegging av mottaket med tilhørende redusert folketall, mindre bosetting av flykninger og nedgang i eiendomsskatt på kraftverk har medført en sterk forverring i den økonomiske situasjonen fremover. Ut fra regnskap 2017 og ut økonomiplanperioden er driftsinntektene redusert med hel 34.000.000,-. Vi har for hele økonomiplanperioden måtte bruke av frie fond for å oppnå budsjettbalanse.

Som det fremgår av kapittel 8.7 så utgjør tilskudd vedrørende flykninger en vesentlig del av vårt inntektsgrunnlag. Dersom bosettingen ikke opprettholdes på samme nivå i årene som kommer, så har vi en betydelig utfordring med å oppnå budsjettmessige balanse fremover.

Budsjett og økonomiplan som legges frem nå viser at vi har et driftsnivå som er for altfor høyt i forhold til kommunens inntektsnivå. Budsjett 2019 har vi klart å få i balanse med reduserte stillinger på alle rammeområdene i tillegg til bruk av fond på 5 millioner. Det er videre lagt inn en økning av eiendomsskatten fra 6 til 7 promille, noe som tilsier økt inntekt på ca 750.000,- (Dette var også en forutsetning i den vedtatte økonomiplan).

Kommunen har pr. i dag et for høyt aktivitetsnivå og dette må ned. Slik situasjonen er pr. i dag så er budsjettene for andre utgifter enn lønn «skrapet» ned på et minimum, slik at ytterligere innsparinger i all hovedsak må komme i form av reduserte lønnsutgifter. Når det gjelder inntektssiden, så har vi heller ikke her store muligheter for å økte denne. Eiendomsskatt for verker og bruk ligger i dag på maks i promille. Når det gjelder boliger/hytter/næring så ligger promillen her på 6. Denne er som nevnt forslått økt til 7 promille i 2019. Dersom den forslåtte maks promillesatsen på 5 skal bli vedtatt i stortinget så har vi ytterligere en utfordring i forhold til sviktende inntekter.

Kommunen vil ved utgangen av 2018 ha en lånegjeld på kr 387 millioner. Den største andelen av våre lån ligger nå med fast rente på 1,8% ut 2019. Vi har også opparbeidet oss et rentefondet på 2,6 mill. Renteutviklingen fremover vil ha stor betydning for vår del.

I tillegg til det omstillingsbehovet som er relatert til måltallene under reservert tilleggsbevilgning på det enkelte rammeområdet, så ser en av beregningene for netto driftsresultat at det burde vært lagt inn ytterligere tiltak for å styrke netto driftsresultat. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter er negativ i hele økonomiplanperioden.

Det har i 2018 vært jobbet med en storstilt omstillingsprosess for å forsøke å få budsjett og økonomiplan i balanse. Denne jobben må videreføres også i 2019. I den videre prosess må det legges opp til drøftinger med politisk og adm. ledelse, tillitsvalgte og verneombud. avdelingsledere, tillitsvalgte, verneombud og ansatte. Dette er en omfattende og krevende prosess. Det er viktig å komme i en løpende situasjon der aktivitetsnivået og utgiftssiden harmonerer med det vi får av inntekter. Likså er det viktig at en her finner de tiltakene som gir minst mulig negative effekter ut fra de mål og rammer som legges fra politisk hold.

17.2 Omstilling og effektivisering fordelt på rammeområder

Det er lagt inn følgene forventninger om innsparinger på de ulike rammeområdene i økonomiplanperioden. Tabellen skal forestås slik;
Innsparingen på ramme 1 i 2019 er totalt kr 314.000,-. Dette er så videreført utover i perioden. I tillegg kommer det inn ytterligere 666.000,- i innsparing f.o.m 2020 og videre utover i perioden. Det er ikke lagt inn innsparing utover dette videre i perioden. Altså totalt omstillingsbeløp for 2021 sett i forhold til dagens situasjon for ramme 1 er på 980.000,-.

	2019	2020	2021	2022
Ramme 1 Adm. og fellesutgifter				
Reduksjon i 1 årsverk fom. 1 juli 2019	314 000	316 000	0	0
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess		150 000		
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		200 000		
Ramme 2 Oppvekst og familie				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	1 170 000			
Omorganisering av ledelsesstruktur	690 000			
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		1 744 000	1 102 000	1 400 000
Ramme 3 Helse og omsorg				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	1 170 000			
Generell innsparing				
Velferdsteknologi	218 000	309 000	103 000	
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		1 844 000	1 103 000	1 504 000
Ramme 4 Næring, miljø, kultur, teknisk, brann				
Forventet innsparing jfr. vedtak i omstillingsprosess; spisepause evt. annet	700 000			
Ytterligere omstilling for å oppnå balanse fremover – totalen fordelt mellom rammeområdene		400 000		
Sum innsparing/omstilling ramme 1 - 4				
Totalt beløp pr. år.	4 262 000	4 963 000	2 308 000	2 904 000

Totalt omstillingsbehov som ligger inne i økonomiplanperioden fordelt på det enkelte år er som følger. Altså innsparing på kr 4,3 mill i 2019, og ytterligere kr 5 mill i 2020, kr 2,3 mill i 2021 og nye 2,9 i 2021.

Vi ser ovenfor at det foreligger store utfordringer i årene som kommer. Omstillingsbehovene er fordelt på de ulike rammeområdene. Det er viktig å merke seg at dette kun er anslag og at fordelingen mellom rammeområdene kan måtte endres underveis i omstillingsprosessen.

17.3 Oppsummert omstillingsbehov ved et aktivitetsnivå som er tilpasset kommunens inntekter uten bruk av fond.

Omstilling/effektiviseringsbehov	2019	2020	2021	2022
Ramme 1 Adm. og fellesutgifter	314 000	666 000	0	0
Ramme 2 Oppvekst og familie	1 860 000	1 744 000	1 102 000	1 400 000
Ramme 3 Helse og omsorg	1 388 000	2 153 000	1 206 000	1 504 000
Ramme 4 Teknisk, kultur, næring, jord/skog mm	700 000	400 000	0	0
Bruk av disposisjonsfond	5 000 000	2 500 000	2 700 000	5 200 000
Bruk av flyktningefond		1 500 000	3 000 000	1 094 000
SUM	9 262 000	8 963 000	8 008 000	9 198 000

Omstillingsbehovet i 2019 dersom en ikke skal benytte fond er på hele 9 262 000 sett i forhold til dagens situasjon. Dette forverrer seg utover i økonomiplan perioden. Vi vil måtte hente inn ytterligere kr 8 963 000 i 2020, altså totalt 18,2 millioner fra i dag og til 2020 for å oppnå balanse uten bruk av fond i 2020. Videre er det behov for ytterligere innsparing på kr 8 008 000,- i 2021 og 9 198 000.

Det er videre viktig å merke seg at i tillegg til dette så ligger vi inne med en forventning om ekstra skjønnsmidler på 2 millioner i 2019 og 2020 samt 1 million i 2021. Skulle det vise seg at vi ikke mottar disse usikre midlene så vil omstillingsbehovet øke til 11,3 mill i 2019, 11 mill i 2020 og 9 mill i 2021.

SLUTTKOMMENTAR

På bakgrunn av betydelig svikt i inntektsgrunnlaget relatert til flykninger og kraftinntekter samt utgiftsøkninger knyttet til brukere med ekstra behov for bistand, har kommunen svært store økonomiske utfordringer. Det ble tidlig i 2018 startet et omstillingsprosjekt der politikerne var sterkt med og definerte hvilke områder og forhold som skulle utredes. Kun en delrapport vedr helse – og omsorgssektoren gjenstår og vil bli fremlagt i slutten av dette året. Ut fra de mål som ble satt ble måltallene for 2019 nådd, men ikke omstillingsbehovet for 2020 og videre i perioden.

At kommunens brutto inntekter beregnes redusert med 34 millioner fra regnskap 2017 til 2022 sier sitt i forhold til utfordringsbildet. Herav er 25 millioner kroner relatert til tilskuddsordninger opp mot flyktningene. Flyktningeområdet har avgjort bidratt til gode regnskapsresultat de senere år, noe som har muliggjort avsetninger til fond. Det omstillingsarbeidet som startet i 2018 er bare begynnelsen av en omfattende prosess, og dette arbeidet må intensiveres videre. Kapittel 17 i heftet dokumenterer godt det omstillingsbehov som foreligger. Tallene er bygd på de forutsetninger som er lagt inn i budsjett – og økonomiplanforslaget. Her er det i likhet med foregående år mange usikkerhetsmomenter. Det er viktig at kommunestyret også setter seg inn i de forutsetninger som ligger til grunn for forslaget, og stiller spørsmål om disse bør endres.

Da det er lite å hente på inntektssiden er det driftsutgiftene som må reduseres, noe som igjen medfører reduksjon i bemanningen. Det er heller ikke til å unngå at ambisjonsnivået må reduseres både hva driftstiltak, tjenestenivå samt investeringer angår. Som det fremgår av kapittel 17 er det lagt opp til en stillingsreduksjon på ca 15,8 årsverk i 2019. Målet er å få gjennomført nedbemanningen i 2019 uten oppsigelse av faste ansatte.

Driftssituasjonen fremover viser at det må til mange upopulære beslutninger for å få balanse i økonomien, og det forutsettes ytterligere innstramming fra 2020. Fra 2019 er det ved siden av stillingsreduksjoner foreslått å redusere ulike tilskuddsordninger, legge ned biblioteket i Harran, stoppe tilskuddet til helsestasjonen for eldre, si opp MOT -avtalen, nedklassifisere kommunale veger jfr tiltak i omstillingsprosjektet. Kommunestyret bør vurdere iverksettelse av ytterligere tiltak for å redusere netto driftsutgifter.

Vedr. investeringsbudsjettet er det absolutt nødvendig å holde dette lavt i forhold til de prosjekter som medfører økte netto driftsutgifter inkl. kapitalutgiftene. Noen tiltak er dog lagt inn i økonomiplanen, men kommunestyret bør dog vurdere om noen av tiltakene bør tas ut eller utsettes. Kan barnehageutbyggingen på Ekker utsettes? Dette ut fra at det er ledige plasser ved Bergsmo barnehage. Er det ut fra situasjonen et godt nok tilbud å gi noen fra sentrumsområdet i en fase et barnehage tilbud på Bergsmo? Det er også viktig i denne sammenheng å være oppmerksom på at i forslaget til økonomiplan er det kun byggingen m/ kapitalkostnader som er lagt inn og ikke selve driften.

Ett annet spørsmål er om det bør søkes om dispensasjon i forhold til å ytterligere utsette av utvidelse og restaurering av brannstasjonen enn det økonomiplanforslaget legger opp til. Og hva med restaurering av helsefløya inkl. brannverntiltakene, kan dette tiltaket utsettes?

Rådmannen vil fortsatt fremheve følgende viktige kriterier for en god kommuneøkonomi:

- Oppnå positive driftsmarginer
- Ha en tilstrekkelig likviditet og dermed unngå kassakreditt. Det er herunder viktig å ha et tilstrekkelig likviditetsfond i forhold til pensjonsutfordringene.
- Ha kontroll i forhold til gjeldssituasjon (størrelsen og sammensetningen av lånemassen, avsetninger på fond i gode tider og fastrentebindinger er viktige elementer her)
- Ha løpende god økonomistyring, slik at regnskapsunderskudd unngås.

Det er fortsatt viktig at kommunestyret har et langsiktig perspektiv ved behandlingen av årsbudsjettet. Økonomiplanen synliggjør godt den langsiktige økonomiske utfordring som foreligger. Det er ikke å komme bort fra at det må gjøres krevende beslutninger som gjør at den løpende drift gjøres opp med balanse uten bruk av fondsmidler, og et positivt netto driftsresultat. Dette kan ikke poengteres sterkt nok. Det må arbeides for å fremskynde iverksettelsen av omstillingstiltakene i forhold til forslaget. Dette for å redusere fondsbruken utover i økonomiplanperioden.

Forslaget til handlingsplan for 2019 inneholder en rekke utviklingstiltak og vil bli krevende å gjennomføre i en tid der det kreves mye i forhold til å skape balanse i kommunens økonomi.

Det er også en utfordring å skape forståelse hos innbyggerne for at rammeforutsetningene er endret, og at det vil være nødvendig å gjøre beslutninger som vil oppfattes som negative.

Under en slik omstillingsprosess er det også viktig og så godt som mulig holde optimismen oppe, og ta godt vare på de muligheter som kommer. At det nå ligger an til en storstilt utbygging av ny kraftstasjon ved Nedre Fiskumfoss vil gi store positive ringvirkninger og økt aktivitet i kommunen i byggeperioden. Det er også et håp om at utbyggingen vil gi løpende økte inntekter for kommunen fremover, men dette må avklares nærmere. Det er også mye positivt på gang i forhold til utviklingen på Bjørgan og i Grong næringspark.

Med de utfordringer som foreligger står kommunen fremfor nok et år med stor aktivitet på flere områder.

Grong, 7. november 2018

Svein Helland
Rådmann

18 Obligatoriske budsjettskjema

18.1 Budsjettskjema 1A – økonomiplanperioden 2019 - 2022

Beskrivelse	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skatt på inntekt og formue	-55 356 806	-54 211 000	-54 806 000	-54 806 000	-54 806 000	-54 806 000
Ordinært rammetilskudd	-103 523 873	-104 962 000	-107 685 000	-107 685 000	-106 685 000	-105 685 000
Skatt på eiendom	-11 912 281	-11 106 000	-11 832 000	-12 332 000	-12 832 000	-12 832 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-5 618 083	-6 420 000	-6 520 000	-6 520 000	-6 520 000	-6 520 000
Andre generelle statstilskudd	-17 185 849	-14 181 000	-13 304 000	-11 418 000	-9 325 000	-8 153 000
Herav:						
Momskompensasjon	0	0	0	0	0	0
Investeringskompensasjon	-942 422	-1 119 000	-865 000	-865 000	-865 000	-865 000
Flyktningetilskudd (Vertskommune og integrering)	-16 243 427	-13 062 000	-12 439 000	-10 553 000	-8 460 000	-7 288 000
Sum frie disponible inntekter	-193 596 892	-190 880 000	-194 147 000	-192 761 000	-190 168 000	-187 996 000
Renteinntekter og utbytte	-901 556	-700 000	-860 000	-860 000	-860 000	-860 000
Gevinst finansielle instrumenter						
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	7 220 476	6 910 000	7 328 000	7 832 000	7 622 000	7 308 000
Tap finansielle instrumenter						
Avdrag på lån	14 594 875	14 473 000	15 711 000	15 769 000	15 731 000	15 744 000
Netto finansinntekter/-utgifter	20 913 795	20 683 000	22 179 000	22 741 000	22 493 000	22 192 000
Til dekning av tidl års regnsk m merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	15 645 500	0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	8 762 016	420 000	520 000	520 000	520 000	520 000
Bruk av tidl års regnsk m mindreforbruk	-7 875 215	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 585 620	-5 656 000	-5 000 000	-4 000 000	-5 700 000	-6 294 000
Bruk av bundne avsetninger	-13 546 081	0		0	0	0
Netto avsetninger	1 400 600	-5 236 000	-4 480 000	-3 480 000	-5 180 000	-5 774 000
Overført til investeringsbudsjettet	901 000	991 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000
Til fordeling drift	-170 381 497	-174 442 000	-175 392 000	-172 444 000	-171 799 000	-170 522 000
Sum fordelt til drift	164 166 570	174 442 000	175 392 000	172 444 000	171 799 000	170 522 000
Merforbruk/mindreforbruk	-6 214 927	0	0	0	0	0

18.2 Budsjettskjema 1B Økonomiplan perioden 2019 – 2022

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
1 Administrasjon og fellesutgifter						
Netto driftsutgifter	10 846 000	12 188 000	11 662 000	10 966 000	10 966 000	10 966 000
+ Avsetning til fond	0	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	-27 000	0	0	0	0	0
Rammeområdets nettoutgifter	10 819 000	12 188 000	11 662 000	10 966 000	10 966 000	10 966 000
2 Oppvekst og familie						
Netto driftsutgifter	61 968 000	63 981 000	78 646 000	75 734 000	74 050 000	72 650 000
+ Avsetning til fond	173 000	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	-186 000	0	0		0	0
Rammeområdets nettoutgifter	61 955 000	63 981 000	78 646 000	75 734 000	74 050 000	72 650 000
3 Helse og omsorg						
Netto driftsutgifter	81 572 000	80 235 000	67 427 000	68 415 000	69 346 000	69 577 000
+ Avsetning til fond	110 000	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	-249 000	0	0	0	0	0
Rammeområdets nettoutgifter	81 433 000	80 235 000	67 427 000	68 415 000	69 346 000	69 577 000
4 Kultur, næring og utvikling						
Netto driftsutgifter	15 533 000	19 853 000	17 010 000	16 822 000	16 822 000	16 822 000
+ Avsetning til fond	5 507 000	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	-5 311 000	0	0	0	0	0
Rammeområdets nettoutgifter	15 729 000	19 853 000	17 010 000	16 822 000	16 822 000	16 822 000
5 Kirkeformål						
Netto driftsutgifter	2 233 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000
+ Avsetning til fond	0	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	0	0	0	0	0	0
Rammeområdets nettoutgifter	2 233 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000	2 546 000
6 Politisk styring, kontroll fellesutgifter						
Netto driftsutgifter	-608 000	-3 290 000	-25 000	-165 000	-57 000	-165 000
+ Avsetning til fond	0	0	0	0	0	0
- Bruk av fond		0	0	0	0	0
Rammeområdets nettoutgifter	-608 000	-3 290 000	-25 000	-165 000	-57 000	-165 000
7 Særregnskap						
Netto driftsutgifter	-1 491 000	0	0	0	0	0
+ Avsetning til fond	6 493 000	0	0	0	0	0
- Bruk av fond	-5 002 000					
Rammeområdets nettoutgifter	0	0	0	0	0	0
8 Rammetilskudd, kons.kraft, eiendomsskatt*						
Netto driftsutgifter	-188 000	-1 071 000	-1 874 000	-1 874 000	-1 874 000	-1 874 000
+ Avsetning til fond	0					
- Bruk av fond	0					
Rammeområdets nettoutgifter	-188 000	-1 071 000	-1 874 000	-1 874 000	-1 874 000	-1 874 000
9 Diverse gebyrer (døgnmulkt)						
Netto driftsinntekter	0					
Rammeområdets nettoinntekter	0					
Sum fordelt netto til drift (sum "Netto driftsutgifter" foran)	169 865 000	174 442 000	175 392 000	172 444 000	171 799 000	170 522 000
Avsetning til fond	12 283 000	0	0	0	0	0
Bruk av fond	-10 775 000	0	0	0	0	0
Sum netto driftsutgift	171 373 000	174 442 000	175 392 000	172 444 000	171 799 000	170 522 000

Kontroll: Sum "Rammeområdets nettoutgifter" for rammene 1-8 foran 171 373 000 174 442 000 175 392 000 172 444 000 171 799 000 170 522 000

* Omfatter
Ansvar 8100: Konsulent honorar ifb. Omtaksering av verker og bruk og 8700 Kjøp
av tjenester konsesjonskraft.

18.3 Økonomisk oversikt drift økonomiplanperioden 2019 – 2022

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Brukerbetalinger	-12 744 208	-13 288 000	-13 755 000	-13 755 000	-13 755 000	-13 755 000
Andre salgs- og leieinntekter	-38 730 876	-38 294 000	-38 948 000	-38 948 000	-38 948 000	-38 948 000
Overføringer med krav til motytelse	-80 620 022	-85 751 000	-76 917 000	-74 092 000	-73 364 000	-72 707 000
Rammetilskudd	-103 763 873	-104 962 000	-107 685 000	-107 685 000	-106 685 000	-105 685 000
Andre statlige overføringer	-40 248 849	-14 281 000	-25 398 000	-21 564 000	-17 971 000	-14 799 000
Andre overføringer	-4 558 594	-2 114 000	-508 000	-508 000	-508 000	-508 000
Innteks- og formuesskatt	-55 356 806	-54 211 000	-54 806 000	-54 806 000	-54 806 000	-54 806 000
Eiendomsskatt	-11 912 281	-11 106 000	-11 832 000	-12 332 000	-12 832 000	-12 832 000
Andre direkte og indirekte skatter	-5 618 083	-6 420 000	-6 520 000	-6 520 000	-6 520 000	-6 520 000
SUM DRIFTSINTEKTER	-353 553 592	-330 427 000	-336 369 000	-330 210 000	-325 389 000	-320 560 000
Lønnsutgifter	172 295 539	175 272 000	179 797 000	173 528 000	171 211 000	168 016 000
Sosiale utgifter	30 196 801	32 858 000	32 430 000	31 065 000	30 519 000	29 940 000
Kjøp av varer og tj. som inngår i tj.pr.	55 954 305	50 186 000	47 426 000	47 060 000	47 040 000	46 960 000
Kjøp av varer og tj. som erstatter egenprod.	30 010 622	30 463 000	33 714 000	33 684 000	33 684 000	33 684 000
Overføringer	35 499 576	26 778 000	24 143 000	24 069 000	24 083 000	24 069 000
Avskrivninger (inkl. kalk. avskrivninger)	17 546 073	15 664 000	16 485 000	16 485 000	16 485 000	16 485 000
Fordelte utgifter	-46 000	-46 000	-52 000	-52 000	-52 000	-52 000
SUM DRIFTSUTGIFTER	341 456 916	331 175 000	333 943 000	325 839 000	322 970 000	319 102 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-12 096 676	748 000	-2 426 000	-4 371 000	-2 419 000	-1 458 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-928 372	-700 000	-860 000	-860 000	-860 000	-860 000
Gevinst finansielle instrumenter						
Mottatte avdrag på utlån	-28 982	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
SUM EKSTERNE FINANSINTEKTER	-957 354	-750 000	-910 000	-910 000	-910 000	-910 000
Renteutgifter, provisjoner og a. fin.utg.	7 259 086	6 910 000	7 343 000	7 843 000	7 629 000	7 310 000
Tap finansielle instrumenter						
Avdragsutgifter	14 772 875	14 473 000	15 949 000	16 007 000	15 969 000	15 922 000
Utlån	51 615	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER	22 083 576	21 423 000	23 332 000	23 890 000	23 638 000	23 272 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSTRANSAKSJONER	21 126 222	20 673 000	22 422 000	22 980 000	22 728 000	22 362 000
Motpost avskrivninger (inkl. kalk. avskr.)	-17 546 073	-15 664 000	-16 485 000	-16 485 000	-16 485 000	-16 485 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	-8 516 527	5 757 000	3 511 000	2 124 000	3 824 000	4 419 000
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	2,41 %	-1,74 %	-1,04 %	-0,64 %	-1,18 %	-1,38 %
Bruk av tidligere års regnsk. minedreforbr.	-7 875 215	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 585 620	-5 656 000	-5 000 000	-4 000 000	-5 700 000	-6 294 000
Bruk av bundne fond	-13 546 081	-6 153 000	-5 246 000	-4 859 000	-4 859 000	-4 859 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER	-23 006 916	-11 809 000	-10 246 000	-8 859 000	-10 559 000	-11 153 000
Overført til investeringregnskapet	901 000	991 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000
Dekning av tidl. års regnsk. merforbr.	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	15 645 500	0	0			
Avsetninger til bundne fond	8 762 016	5 060 000	5 679 000	5 679 000	5 679 000	5 679 000
SUM AVSETNINGER	25 308 516	6 051 000	6 735 000	6 735 000	6 735 000	6 735 000
REGNSKAPSMESSIG MERFORBR./MINDREFORBR.	-6 214 927	-1 000	0	0	0	0

18.4 Budsjettskjema 2A i økonomiplanperioden 2019 - 2022

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Investeringer i anleggsmidler	56 100 625	8 250 000	9 036 000	15 340 000	8 625 000	28 500 000
Utlån og forskutteringer	1 450 730	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	925 331	991 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000
Avdrag på lån	3 733 039	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	133 224	4 620 000	371 000	0	0	0
Årets finansierungsbehov	62 342 949	18 111 000	14 713 000	20 646 000	13 931 000	33 806 000
Finansiert slik:	0	0	0	0	0	0
Bruk av lånemidler	-30 324 749	-4 802 000	-6 900 000	-12 940 000	-8 400 000	-26 900 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-3 488 876	-4 620 000	-4 000 000	-4 000 000	-1 500 000	0
Tilskudd til investeringer	-1 235 599	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-7 718 615	-634 000	-1 507 000	-1 400 000	-1 725 000	-4 600 000
Mottatte avdrag på utlån, og refusjoner	-6 848 130	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-49 615 969	-11 306 000	-13 657 000	-19 590 000	-12 875 000	-32 750 000
Overført til driftsbudsjettet	-901 000	-991 000	-1 056 000	-1 056 000	-1 056 000	-1 056 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-1 082 416	-5 814 000	0	0	0	0
Sum finansiering	-51 599 385	-18 111 000	-14 713 000	-20 646 000	-13 931 000	-33 806 000
Udekket / udisponert	10 743 564	0	0	0	0	0

18.5 Budsjettskjema 2B i økonomiplanperioden 2019 – 2022

Prosjekt / prosjektnavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Til investeringer i anleggsmidler	56 100	8 250				
Velferdsteknologi			3 000 000	2 000 000		
Sandøla borettslag				2 340 000		
Brannstasjon					8 625 000	
Nytt tilbygg Ekker barnehage			4 236 000	5 000 000		
Ombygging Bergsmo barnehage			300 000			
Brannverntiltak GHO gjennomføring						7 000 000
Helsefløy						16 000 000
Kapasitetsøkning Formofoss - Bjørgan			1 000 000	6 000 000		5 500 000
Nye kloakkpumper Bjørgan Sør			500 000			
Sum fordelt til investering i anleggsmidler			9 036 000	15 340 000	8 625 000	28 500 000

18.6 Økonomisk oversikt investering i økonomiplanperioden 2019 – 2022

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-3 488 876	-4 620 000	-4 000 000	-4 000 000	-1 500 000	-
Andre salgsinntekter	-	-	-	-	-	-
Overføringer med krav til motytelse	-3 320 380	-	-	-	-	-
Kompensasjon merverdiavgift	-7 718 615	-634 000	-1 507 000	-1 400 000	-1 725 000	-4 600 000
Statlige overføringer						
Andre overføringer	-1 235 599	-	-	-	-	-
Renteinntekter og utbytte						
SUM INNTEKTER	-15 763 470	-5 254 000	-5 507 000	-5 400 000	-3 225 000	-4 600 000
Lønnsutgifter	579 641					
Sosiale utgifter	39 211					
Kjøp av varer og tj. som inngår i komm. tjenesteprod.	45 110 407	7 616 000	7 529 000	13 940 000	6 900 000	23 900 000
Kjøp av tjenester som erstatter komm. tjenesteproduksjon	10 000	-	-	-	-	-
Overføringer	10 254 637	634 000	1 507 000	1 400 000	1 725 000	4 600 000
Renteutgifter og omkostninger	106 728					
Fordelte utgifter	-					
SUM UTGIFTER	56 100 624	8 250 000	9 036 000	15 340 000	8 625 000	28 500 000
Avdragsutgifter	3 733 039	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Utlån	1 450 730	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	925 331	991 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000
Dekning av tidligere års udekkede investeringsutg.	-					
Avsetninger til ubundne investeringsfond	-	4 620 000	371 000		-	-
Avsetninger til bundne fond	133 224					
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	6 242 324	9 861 000	5 677 000	5 306 000	5 306 000	5 306 000
FINANSIERINGSBEHOV	46 579 478	12 857 000	9 206 000	15 246 000	10 706 000	29 206 000
Bruk av lån	-30 324 749	-4 802 000	-6 900 000	-12 940 000	-8 400 000	-26 900 000
Salg av aksjer og andeler		-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån	-3 527 750	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000	-1 250 000
Overføring fra driftsregnskapet	-901 000	-991 000	-1 056 000	-1 056 000	-1 056 000	-1 056 000
Bruk av tidligere års utdisponert	-	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-903 000					
Bruk av bundne driftsfond	-					
Bruk av ubundne investeringsfond	-170 000	-5 814 000		-	-	-
Bruk av bundne fond investeringsfond	-9 416	-	-	-	-	-
SUM FINANSIERING	-35 835 915	-12 857 000	-9 206 000	-15 246 000	-10 706 000	-29 206 000
UDEKKET / UDISPONERT	10 743 563	-	-	-	-	-

18.7 Investeringsbudsjett for 2019 på kontonivå.

	Detaljer investering	Budsjett
		2019
Prosjekt 7683 Velferdsteknologi		
	<i>Ansvar 4131 Pleie og omsorg sykeheim</i>	
02000	Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg	2 400 000
04290	Merverdiavgift	600 000
	<i>SUM</i>	<i>3 000 000</i>
Prosjekt 7678 Salg av boliger		
	<i>4100 Eiendomsdrift utleieleiligheter</i>	
06701	Salg av boliger	-4 000 000
	<i>SUM</i>	<i>-4 000 000</i>
Prosjekt 7680 Nytt tilbygg Ekker barnehage.		
	<i>Ansvar 4120 Eiendomsdrift Ekker barnehage</i>	
02300	Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg	3 389 000
04290	Merverdiavgift	847 000
	<i>SUM</i>	<i>4 236 000</i>
Prosjekt 7681 Bergsmo barnehage - ombygging		
	<i>Ansvar 4122 Eiendomsdrift Bergsmo barnehage</i>	
02300	Tjenester vedr. nybygg bygninger/anlegg	240 000
04290	Merverdiavgift	60 000
	<i>SUM</i>	<i>300 000</i>
Prosjekt 7586 Kapasitetsøkning Formofos vannverk - Bjørgan		
	<i>Ansvar 4300 Vannverk produksjon og 4301 Vannverk distribusjon</i>	
02301	Tjenester vedr. nye tekniske anlegg	1 000 000
	<i>SUM</i>	<i>1 000 000</i>
Prosjekt 7682 Nye kloakkpumper Bjørgan Sør		
	<i>Ansvar 4304 Kloakkrenseanlegg</i>	
02301	Tjenester vedr. nye tekniske anlegg	500 000
	<i>SUM</i>	<i>500 000</i>
Prosjekt 7603 Egenkapitalinnskudd KLP		
	<i>Ansvar 6801 Egenkapitalinnskudd</i>	
05292	Egenkapitalinnskudd	1 056 000
09700	Overføring fra driftsregnskapet	-1 056 000
	<i>SUM</i>	<i>-</i>

Prosjekt 7205 Formidlingslån		
	<i>Ansvar 9101 Formidlingslån</i>	
05100	Avdrag på lån	1 250 000
05200	Utlån	3 000 000
09100	Bruk av lån	-3 000 000
09200	Mottatt avdrag på lån	-1 250 000
	<i>SUM</i>	-
Prosjekt 9900 Finansiering		
	<i>Ansvar 9200 Finansiering</i>	
05480	Avsetning til ubundet investeringsfond	371 000
07290	Komp.for merverdiavgift investeringsregnskap	-1 507 000
09100	Bruk av lån	-3 900 000
	<i>SUM</i>	-5 036 000

19 Vedlegg Gebyrregulativ

	Prosentvis endring	Økning i kroner	Ny sats fom. 1.1.2019
ENDRING AV VANN- AVLØP- RENOVASJON OG FEIEGEBYRENE FRA 1.1.2019. (ekskl. mva.)			
Engangsgebyr tilknytning	Uendret	0	1.000,-
Abonnementsgebyr vann - næring	3,0%	34,-	1 164,-
Abonnementsgebyr vann - bolig	3,0%	34,-	1164,-
Abonnementsgebyr avløp - næring	3,0%	50,-	1 714,-
Abonnementsgebyr avløp - bolig	3,0%	50,-	1 714,-
Vannmåler- enhetspris for vann kr/m ³	3,0%	0,24	8,15
Vannmåler- enhetspris for avløp kr/m ³	3,0%	0,44	15,13
Årsleie vannmåler inntil 25 millimeter	3,0%	8,-	280,-
Årsleie vannmåler inntil 26 -50 millimeter	3,0%	12,-	421,-
Årsleie vannmåler over 51 millimeter	3,0%	20,-	700,-
Vann Sats 1 - inntil 150 m ² bruksareal	3,0%	43,-	1 467,-
Vann Sats 2 - mellom 151 m ² – 200 m ² bruksareal	3,0%	57,-	1 955,-
Vann Sats 3 - mellom 201 m ² – 250 m ² bruksareal	3,0%	71,-	2 443,-
Vann Hytter, fritidshus (Inkl. Bjørgan)	3,0%	22,-	735,-
Avløp Sats 1 - inntil 150 m ² bruksareal	3,0%	79,-	2 724,-
Avløp Sats 2 - mellom 151 m ² – 200 m ² bruksareal	3,0%	106,-	3 630,-
Avløp Sats 3 - mellom 201 m ² – 250 m ² bruksareal	3,0%	132,-	4 538,-
Avløp Hytter, fritidshus (Inkl. Bjørgan)	3,0%	44,-	1 499,-
Renovasjon Abonnement 140 l		-355,-	3 600,-
Renovasjon Abonnement 240 l		-181,-	3 980,-
Renovasjon Abonnement 360 l		-93,-	4 480,-
Abonnement samarbeid overflate bunntømt og nedgravd			3 600,-
Abonnement årlig fritak (20% av 240 liter)			807,-
Skifte av beholder, pr beholder			200,-
Heimekompostering, rabatt		-58,-	200,-
Hytterrenovasjon (fritidsbolig)		-16,-	860,-
Hytterrenovasjon reduksjon(fritidsbolig>2,5 km fra brøytet veg)			580,-
Tillegg for stativ mellom 20-30 meter fra godkjent veg		-16,-	370,-
Tillegg for stativ mellom 30-50 meter fra godkjent veg			470,-
Caravan oppstilling		-8,-	430,-
Slamtømming Pris pr. abonnent < 5m ³	+2,0%	39,-	1 990,-
Slamtømming Pris pr. abonnent Pr. m ³ over 5 m ³	+2,0%	10,-	533,-
Et pipeløp på en bygning	+3,0%	13,-	440,-
For andre og/eller flere pipeløp	+3,0%	8,-	283,-
Feiing fritidsbolig			258,-
Fjerning av beksot eller andre oppdrag, pr. time		+100,-	750,-
BETALINGSSATSER 2019 I BARNEHAGE, SFO, MUSIKK- OG KULTURSKOLEN			
Barnehage - heltid		80,-	2 990,-
Barnehage – heltid fom 01.08.2019		50,-	3 040,-
Barnehage - 80% plass		75,-	2 591,-
Barnehage - 60% plass		61,-	2 094,-

	Prosentvis endring	Økning i kroner	Ny sats fom. 1.1.2019
Barnehage - 40% plass		44,-	1 502,-
Dagsats for kjøp av enkeltdager		9,-	313,-
For sein henting 10 min.			210,-
SFO, Helplass		66,-	2 289,-
SFO, 80%		61,-	2 088,-
SFO, 60%		49,-	1 686,-
SFO, 40%		36,-	1 225,-
Ettermiddagstilbud		53,-	1 831,-
Korttidstilbud		20,-	685,-
Kjøp av enkeltdager SFO		6,-	216,-
Dagspris i skoleferier SFO		6,-	216,-
For sein henting SFO,		7,-	210,-
Instrumentopplæring	Uendret		3 425,-
Musikkmore	Uendret		2 570,-
Musikkbarnehage	Uendret		1 798,-
Hobbyaktivitetskurs	Uendret		2 520,-
BETALINGSSATSER FOR PRAKTISK BISTAND M.M. 2019			
Matombringning middag		5,-	75,-
Matombringning Tørrmat (frokost/kvelds)		20,-	70,-
For beboere i tryde- og omsorsboliger GHO som har kaffeservering med tilbehør på sykeheimen og servering for egne besøkende	Uendret		169,- / mnd
Besøkende – middag		2,-	120,-
Besøkende - tørrmåltid		2,-	75,-
Hjemmetjenestene – under 2 G		2,-	97,-
Hjemmetjenestene – mellom 2 og 3 G		4,-	129,-
Hjemmetjenestene – mellom 3 og 4 G		5,-	155,-
Hjemmetjenestene – mellom 4 og 5 G		10,-	210,-
Hjemmetjenestene – over 5 G		10,-	240,-
Trygghetsalarmer, månedsleie	Uendret		295,-
Vaskeritjenester, pris pr. del		1,-	21,-
Faste vaskeritjenester		6,-	236,- / mnd.
Dagsentertilbud, pr. dag (nytt)Følger nasjonal sats.	-	70,-	150,-